

GOVERNMENT OF INDIA
P. LIBRARY, CALCUTTA.

Tc
294.5
Su529

No

L. 38.

GIP Santh.—S1—30 LNL/58—94-59—50,000.

అధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు

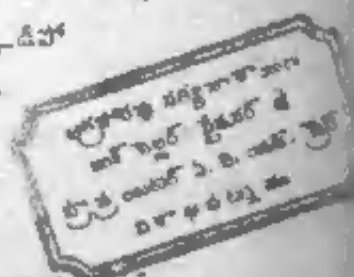
సుబ్రహ్మణ్యకవికృతము.

ప్రకాశకులు

ఐ. యల్. యన్. పోమయ్యలుగారు,

గోదావరి బుక్కుడిపో

రాజమండ్రి.

అద్వైతజ్ఞుల ఉత్తరాస్వామినాయకుగారిచే

సరస్వతీపవర్ ప్రెస్ నందు

ముద్రితము.

రాజమహేంద్రవరము.

1924.

Ke 1/-
Kalam
to co.

TE
294.5
Su 529

SHELF LISTED

శ్రీ రస్తు .
మిమచధ్యాత్తరామాయణ క్రిస్తనలు.

బాలకాండము.

౧. భవ్యాపిరాగము- ఆదితాళము.

పల్లవి.—సమర్థుడాయ లే నమోభవాయ.

అనుపల్లవి.—సమానాధికరిహితాయ, శాంతాయ-స్వప్రకా
 శాయ, సమోనపూర్ణాయ, భక్తాఘ-పాలనాయనమ॥

చరితములు.—గర్వలోకావలలోక-ఖండనాయ, శ్రీరక్షత
 సర్వభాగనిలయాయ- పావనాయ । సర్వలోకపాపహరిణి-
 నిర్వాపనాయ- శిర్షాయ । దర్శితరథూషణాయ- వర్షోత్త
 మాయ । నమ ॥

అంశవాధిపవాహన-కాండాయ మేగుశైలినీః సందాయ
 శిశికంకాయ-పండితాయ । మండితద్రిపురజయో- న్దండతాం
 దవాయబ్ర- హ్మాండనిలయాయమహా- మాయాతీతాయ॥

మందహాసవనవార-విందమందరాయయోగి బృందానం
 దరాయశత్రు-భీకరాయ । ఇందుసూర్యాస్తిదేవతాయ- సందిత
 ప్రమథగణాయ । సందివాహనాయపాపిత-బృందారకాయ॥

నిరుపమానంభుజ-నిశ్చితాయ శాశ్వతాయ । వరదాభ
 యుకరాయ- గీతీశాయ । కరుణాయ శేఖరాయ- పరమపురు

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణోర్వలు

మాయభవ మరగాయ శ్రీకాళి-హస్తీశ్వరాయః నమః । ర
 గంగాభంగతరంగవం - గదాబాహుబాహు । సంగీతలో
 లాయశుభ-సంగతాయః । అంగభాంతరంగమద-భంగాయస్స
 తికోషి । మాంగాయ శేషశై-లాగీశిమిత్రాయః నమః ॥ ౧

అ. రసంశయము

పల్లవి.— ఈసంశయమువారింపవేవర. మేశనన్నునుర్నింపవే
 అను.—శ్రీనివాళివప్రశ్న. చేసెదవివరింపు । కానుజేవత-
 శ్రీవ్రమహాత్మ్యము । భావమానవిజ్ఞానదేవిజ. సినత్కృపాన
 లోకనమున । సినమయమునఁ జెలియవలసిన - దేవమిత్ర
 నిదేప్రశస్తముః ఈపం॥

చరణములు.—జ్ఞానవిజ్ఞానని-శ్చలభక్తివైరా గ్యానన
 ములకుని-భావమైనవిన్న । శ్రీనిలయమైనెన్నవలె- మృదునై
 యనఁ మానమైరుతిగన్న-మార్గమునిన్న । యెనలహాకోవ్య
 తర-మైనవనూనముగ పెరివిమ్ముచంచల ॥ తేనితంబిమలవని
 ననీదానదానవ-నైరిమొక్కెద ॥ ఈసంశయము ॥ ౧

వారికాక్షిజగదా భారముర్తియైన । రామునిరుందు-
 సారనదృక్తి । కామాధమెయుర్తి-కారణమైయుల । రామనొక్క
 యుర్తివాదిశక్తి । మూరకసిద్ధిరసికాళికి సారకళలూరఁబలుకుము
 భవావీరధికితారకముధక్తి-మూలసుజనులువేత్రలేరనిఁ ఈపం॥

దేవశ్రీరామునిదేవదేవుఁగావు- బృహదీశునిగానుగీచరు
 లెల్లభావమురంజిల్లుఁబల్కుదురతని - భావితంబయెల్లగిల్లు
 గాదుఁ గావుననుక్రివిభుఁడుయుక్తిశి-కేవలముతావలమైనను ।

శ్రీకలయు భూవలయమునఁ దను-భావుఁడై-తవుఁడై న దేవిఁ-
శుసంశః

మాయావృతుఁడై రామస్వామినన్నుక్తి-దాయకునిగను
శనుదాఁ చెలియలేదు! వేయెలనశకుచూఁడు అత్మచుత్త్య
వేత్తలకేనేడు దెలిసినాఁడు! మాయకుండటందుకొకకొంచ
అ-దేయభాగమునెయ నుజన! భేయఁ జెలులగునై చజానకి-
కాయుడిలఁ జానదలనేటికినిసంశయము॥ ౪

ఈవాక్యముల కర్థమిప్పుగా కితులు-భావించినలుక నేర్ప
రులెవరులేరు! దేవుఁడైతై చెలువుబాఁటు-రిన్నుఁజేరు-ధీరాత్ము
లుగోరు-కోర్కలీడరు! నెవనుధ శేషకై లాధిపు- డై నెలుగు
రాఘవుచరితము ను! ధాన్యమై చెవులపంకువు- వించు నే
వించుజనులకు! సీసంశయము॥ ౫

3 భైరవి-అటరాశము,

పల్లవి.—విసజే పత్యవాణి శేర్వాణి అలివేణి నీరజపాణి.

అను.—వనుఁగోరిభజయి చి-ననుచుదిలో నొచ్చినను, నరదు
డ నొడు-సంశయములేదు! మునుపు ఇటులిడియనుగ రెవ్వ
రును మహాయోగి వరసంభావనము జీవనదుమ్మితనే-త
వము జన్మపావనము! విసజే॥

చరణము.—శ్రీరామునకునమస్కారము - చేసియనివార
ణనాత్మ-తత్త్వమువిశుదరింతు! నారాఘవుఁడుకౌకి-యాజ్ఞా
నహరిత! తాకిశ్రీవిహారి-మామాభారి! తారకకర్తిన-త్యజాన
స్ఫూర్తివి! దారితాక్తిజేవతాచక్రవర్తి చి-నానందము॥ ౬

యైరాఁలుశ్రీ-హరిమాయకల్లని-ధారమైనందువల్ల- మోహముకల్లకొరప్రకృతికినాదివిజమా-యాయాధిగములుస్పృకించియినారతమునభముగతివెలిలోనపూర్వతనుబూనువిసంగ

వితతమాయచేని-ర్నితమైనజగమువిస్మృతిసూచియంబిసశిలచేబరిగించుంగతియొక్కర్థత్వము-అతనికీలేదుదు-ర్భతులెఱంగరిచారికోర్కులమీఱి-మతిహీనులైరియే-మనవచ్చువారిసం-స్మృతియొక్కరియందుచేబద్ధులైరి-యామధుక్కులభారి-అభిగున్ధచిన్లును-జనతెలియకజ్ఞాన-మతనికిగలవందుభవిలో-గొండిఁబొంతతవసుద్యుతిలసన్నాల్లిక-సుతగదాన్వితమయ్యమొదిన-గతిమనస్థితుఁజొనగద్దురుని-ఖలులెఱంగరిని

అకటాసూర్యునియందు నప్రకాశత్వము | ఒకహఃటికైనను-ఁజిన్నచేయటవలెనే | ప్రకటమైజ్యోతిస్సర్వ-భావమాత్మనియందు | పనిలేదుమాయనా-భునిసివిఁకమీఁదఁ | అకలంకగనవేది-త్యమునమ్మించునవేర | యేకుఁడనవేశేష-కైలేకుఁగనవేభక్తియుఁజేకొనవే | అకుటిలవయసచాంచ-ల్యముచెప్పటలుచెల్లనృ | ప్రితిచూడనునిశ్శిష్యుఁ | భాంతమైరెల్లు | సకలకాలములనుప్రభామా-లిఁబగల్రాత్రిలేనటులా | త్మకుసుజ్ఞానాజ్ఞానములు-రెండులేనినై యుండు | విరః

౪. శేవచరణ- అభిరూపము.

పల్లవి.—నీతారామమారుతినంవాదము-చేరివినవేశీకము-అను.—నీతాంశుముఖయాచరితమునందలి | చాతుర్వముచూడునంశేయమువీడు | ఖ్యాతిగమునుదశ-కంకుని రవికులః

చానుడై వరమురాముడు నెబల । వ్రాతముగనుంపిసాపుండై సా । శేతపురి కేరియున్న తఱినివడచిన సీతా.

చరణములు.—హరికసింహానవమున రాముడు కోటి సూర్యవసుకాంబిని వెలుగుచు । పాటలాధిపతిచానుడతోడను-పరగవసిష్టాదిగురుబుధమిత్ర । కోటిసేవిలసాదివారాయణుడై-మేటిభక్తానుమోదికమణావిహారి । దీనిలేకకోలుపుండిహనుచుండుమనసు-తెలిసిసీతనుబలుకుచునముప్పులుక । మాటికిభక్తాగ్రణిశృతమరి-సాటిలేనిశౌర్యధైర్యఘనమును । మేటియైనయనిలసూనుగనుగొని-తేటముగనులోకమోహినిపలికెను ॥సీతా॥

రాముడు పరమానందమయుడును-రవచరాదరపరిపూర్ణుడవ్యయుడు । సామగానలోలుడిచలుచామ్యుడు-పర్వనాక్షిమమ్మనినిర్మిక్త । కాముడిది విజమ్ములు పరమాత్ముడనుచునే మాటుదెలిసికొమ్ముభక్తులసామ్ము । సామిరినంతయమెల్లనుపోతిమ్ము-నామూలదినమ్ము క్షీనిధివిగమ్మువసుపనలేనేమూలచౌకృతినీకునుహాత్మునన్నిధానమా । త్రినుకుమహాద్భుతములొనర్చుమూఢులు-స్వామియందువారోపగాసేయుదురనె ॥సీతా॥

ఈకోసలపురిలో రాముడై దశరథునకు-విశేషపుట్టులయు విశ్వామిత్రయోగము । సాకల్యము సేయులయు సహజ్యకు-తాపము బొప్పులయున్లువిడిచినన్ను । కేకొనిదెలుగులయు పరకురాముని-ధాకయడంచుటయు బురికేరుటయు । కేళి

౬ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు

పదవ దండకాటవికేగుట | ప్రాకటమాయానీతహృతి యం
మచేత | శ్రీకరురవిసుతుః-తేరివాలినటు-నేరివారినిధిగట్టి రావ
ణుని | శీకరాడదునిమినన్నగై కొని-పాకేతముః తేరుల్లమ
త్పూసెయనె | సీతా 3

ఆ రాధువునియందీవిధముగ్గాను-లాలోపణసేయుదురుమధు
కైట | భారినిద్వికారుడభిలాత్మకుడు- పరిగామరహితుడు
బ్రహ్మమేయుతేడు | మూర్తిబృంహనుతుడుఅనందయుతుడు-
భూదిభువనహితుడుసకలసమ్మతుడు | కారుణ్యవైష్ణిణ్యహే
యోపాదేయ సుఖిడు-భగమనాగమనాదిద్యంజ్యములులేవి!
శ్రీరమణీయువ-విభవెఱిగిన-వారి-తేరవెఱచిమాయపరువిడు!
దాకరాకశేషకై లభిభరవి-హరి-తేరికడ తేరుదారియిది | సీతా

౧. పాశే-అతికాశము

వల్లు-—వినుమనిశ్రీరాముఁడుతాఁబలికెను-విశేషముగను తేరి!
అనువల్లువి.—జనకజనే విన్న యనిలజానికి జ్ఞాన |

జనకమానట్లుగానుమోదముతోను ||విను||

చరణములు.—సమతను ఆత్మానాత్మవరాత్మల-బాడలు
తిరివిధములు పవనజ | మనుతాహంకార కర్తృత్వములన-
మరినయది యాత్మ | రమణసప్తతజడదుఃఖమువలను సీరసమ
యినదియనాత్మ-చిత్తము | విమలమునత్యక్తానానందా- స్మిక
మిదియెవరాత్మమహాత్మా ||విను||

ఆకాశము తిరివిధంబయినట్లు ప-రాత్మ త్రివిధమాయఁ
బెలియఁగ | కై కముగానుపరాకాశముజ-లాశయలి-చితము

నగలేకొనితడ నచ్చిన్నా కాశము - చెలఁగిల్లి యందు సంతయుఁ
చాకటముగ నెలుపగిలించితమై - ప్రబలిసదీచాయశ్రీయాంబ
నేయఁ | విను |

చాతురిమీటి యఖండాద్వితీయ - వైతస్యమువలనవింబ
భూతుఁడై త్రివిధాహంకారమిరా - ట్టురుషుఁడు చూపట్టె |
అతనియందాధానిసూసమయి - భూతేరిక్రియమనోవృతయ
యి ఖ్యాతిగాంచికాశ్యయనందనరె - గనుఁగొనుమీచాడ
క్రమముతోడ | విను |

గుణమయమామక స్మృతయనహంస - నివతవత్వాదిమలి
నములుఁ గలుగింపనవిచ్చిన్నమైనయవి - యాపరాశ్రయందఁ
వనయములనానాకోపణనేయుదు - రక్షానులుభవిలోనెఱుంగె
యనిశముకుక్తి రజతమనిభ్రమయు పి - యాధానమనందగును
దెలియనగును | విను |

చెలఁగునవిచ్చిన్నతబ్రహ్మమువి - చేదముకల్పితము గా
వున నలభిన్నసకుపూర్ణాత్మకు వైశ్యము - వలననునుజనులచే
వలఘుతీర్త్వమస్వాదిమహావా - శ్యములచే బ్రోటమైయల
రెడు | వెలయఁగనైశ్వర్జ్వానము గల్గిన - విద్య మామమాను
గుణములతోను || విను ||

పావనులై యాక్రమమెఱిగినమ - స్మృతులుమత్సదముఁ
తెందునుఁ గీవసుధనుభక్తి విహీనులుగ - ర్హతులై | దుర్మతులై
తేవలమునుశాస్త్రగర్హములఁబడి - కలవిధవకేతములనొందుచు
భావముచెడి సుజ్ఞానదూరులయి - పోవుల నిశ్చయమునీకేవి

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణోత్తరము

భయము నిమి

E

అనుమతియొక్కయుండదేమునో - అర్జునాదిభక్తవేదవారి
శరణులొంది కాన్యమొసంగినవలె - అర్జునునిదిభక్తవహనము । గరి
మంభలవేదాంతవలె - గరిపాములుభావహముకనుగొను ।
మహాచిరజేనాదాభిభరనివా - ముదిస్థిభువిలోనువెలసినాను ।

E. కాంధోజ-అనిభాగము

కల్పది.— శక్తవ్యనైతినే జగత్ప్రభు-రాధుభోగనిభా-
అను-కాంధోజవలె-కవింక-మనరంజమునోలంబులెక్కవ్య.

కల్ప.—మునుమిడినంజయమును-ముడివిడియనుగొను ।
మును-రామశర్మమునంతవలె-మునివిడిగడగేరంగుటి ।
మునుమిడివిడిచామె-మన్నింపవేదవరాము । అనునంక
నిను-కవచాయ-మునిమిడిమె-తొలగిపోయె-వేదవ్య.

అర్జున భాగవతవారిపూ - వ్రాసినవారిధిలో । చిద్విలా
సోగ్ధానినైరం-అర్జునేశ్వరునివాసి-హృద్వికాసమునలి-చి
హితవాక్యములుండదేనందుటవలె । అర్జునునిశరణుని-శక్త
శరణుమొనరవలె-శక్తవ్య.

వామినేనచేపన్నయా-చరితమునవరభక్తియొ-వేనూ
లుచీనదనబలు-నీయల-వృత్తములులు । శ్రీమహాభాగ
రాముడైవ శక్తి - రామునిసేవతాపాన్వజ్ఞముని-నీయల
వలెనీ-శక్తవ్య.

3

E. కాంధోజ-అనిభాగము,

కల్పది.—నినుముగరాధిపతినియే-శక్త-విదయాపర

1. 4. 1954.

అనుబంధం. — పాఠశాల విద్య విధానము.

చిత్తమహాత్మకమితముమది నిర్మలము . స. శు.

చర. — ఈనాటినుష్టాచరకోటుల మోసలేకభవించి
తయైతూ, దేవివిమలగోపానముగై కొని శ్రీవిలసిలుబ్రహ్మ
లోకమునకును, శ్రీవిగనేగిరించినవగానా సమయసృజక
మ్ములదశుభాచారావధానముగఁ మ్రొక్కివివశిష్టై లోచన
టవినిపింపెవిశేషముగ, విచు.

వనశభవుఁడొకముహూర్తములోను మనమునఁగల్గెను
నూహచేకిక్రొ న్ను నవిబుద్ధిగల్గెను గమగొనుటకు ముని
మరపరివృత్తుడై భూవహితమున గనుచున్నట్లెవమునఁగిరియు
న ననుమథ స్తవముఁడై హరిని వినుటందెను వేదాంత
వాక్యముల ఘనవిజయవందములుపురిగొన విను.

కోటివహస్రాంశువముప్రభవే, మాటితిక్కులు, పేలుగజేయుచు, సోమకాంబరముకట్టి, నెలుగగి, గీలహారకేతుంకాంశులులు, లాలకంఠి, బొహమ్యునువనగగ, మేటితిక్కుధశీసత్కములకు, నాటవట్టయిచతుర్ముఖుడగుచు, రాటవైరిగనుపై మోదమున, విను.

గనుడ వాహనానూరుధుడుకమలా శరణేయువతి యుగ
యుతులకు శింధు శరణాంగనానూరినానూరు శరణేవన
మానినానూరుదు శరణేవననానూరు శరణా
మృతకమలానూరుశరణుడుపారి శరణానూరుశరణుడుశరణ

ను సరసికగర్భమును మ్రొవలెనని వినుము.

ఈపునుననుసాగ్రాములించియుములు వినుతనిశ్చయార్థి
కయగునుటోనోనోననుచ్చి భవత్పదవివతుఁడై నని ను
హృష్టింబడికమునకును గొనినిరతానందానుభవంబున నవ
యువానుభవరహితులభవత్రాభు | నవముప్పుట్టి పరిగి నెడయు
టిగి నీ ఘనమాయగదా! యని పితామహుడు విను.

హరిజనులు వేదాంగమునందలి సారవిచారముచేసి ఘోర
ప | నారహస్యశిరులకోపకంబుదారభక్తి యనినల్పిం గాన
య నారతమదికయచేయుమనినవిని శౌరియజని కరుణార్థి
దృష్టిచే నారసినీయభివంతమునానంగుదుఁ గోరుమనిననుశ్చు
కుండై పలికెను. వినుము.

శ్రీబలవాక్కింప చిత్తేగింపుమీ భూలోకమునను దావను
డనగా. పోలస్త్వవిమతుచోకడు గలదు నువి శాలమై నగు
మదీయవరంబున! మేలుఁజెందిసురకంబుకుండై కడుచాలియు
న్నవాఁడతనికిమర్త్యుని! చేలయంబువిధియుచితిడనుచు నీ
లామనుజుడైనా వధియు పుమని వినుము॥

నవనోదయఁబట్టినయెను కశ్యప - మునిమునుననుడనయు
నిగమ్మని వేడిన నేనమ్మనిపిదిసిపుడతం దీనకులముననీతరభు
డైనావా! ఘనవకుకాకల్మషునుత్తొండైన - జనియింపదనిజ
యోగమాయయె. జనకునియింటనుసీతయగునుసోమమ్మనిచ
క్రితినోధానమునొందెను. వినుము.

సురలకునిల్లనియెనుచతురాస్యుడు - హరివాక్యములె

ల్లవించి వాచరలస్థిః పూర్ణమియ్యం శేషమును - పరమేశ్వరుఁ
కుఁడనామునీయుఁడు! పరిమళ మృతంబునుచుచువలం - భర
నాచరించిరినివాసమున! శ్రీమదాచరశేషాచలవాసుని - శర
ణాగత శక్త్యలుండని పొగడను - వినుము.

అ. శక్త్యలుండని పొగడను.

వల్లవి. — అంధముగాను భవినవేరిజ - తాదేలుజనా పరిపాసి
తవినింపి తాదవింపనిగ్రవననా - శంకల్యంబుననారకరవా!

అనవల్లవి. — మనమానదశరథనమధేళుఁడు, మాన్యమశు
డయోధ్యాకాంతుఁడు! పొందుగఁజనయులు లేనందు
కువగఁజెరిగి వసిష్ఠుని కేరి వల్లెనా నంద!

చరణములు. — మనవినియుస్వామివాణిగ కీర్తి - మం
తులై నకుళులు వీరెర! ప్రకరియింపెదగొత్తొహ్నునకు -
భవంబునుభవంబుగాదుగదా! అనినరాజునియె నావసిష్ఠుఁ
డు! జననాయక సికుళికుళులు మనుమలయిశోభనులున
ల్పురికలగల్గెర కందుకునాయము గలదనా అంధ! ౧

శా. భుజైవ ఋశ్యశృంగమాసి శ్వసునిలిలువనంబు
మిప్తుని తాంత పుత్రకామేష్ఠినిరంతర - సంతోషస్వాంతుఁ
డనై యునరింప! మంతయుఁబ్బరగా ననుకునుశాంతా - కా
తునిరావించిరపునకు! గాంతుయమునిచరిత్రమునై సరయు
వు - చంద్రయక్ష వీరు జేకొని నులెచు నంద! ౨

శే. మంశ్రములుకలుకుచునుచియె - వెల్లెగిబాళవ
హుకుపాన్యము! నాచరమువదైకొని తగఁబ్రదిక్కి - నాక్కు

లలన న్నలిగించెనునుతోడఁజేరి : పరమానంద యున్ననునుక
తిరిగి-మదినిశ్శయముననుభవించి : పాపమును సాయమునతో
మొనరిగి : పరమాత్మను సుతుండను నీకరిచినది : నందః : ౩

అనికలసిరిమాదులుబద్ధముచేసిధరించె : శరణుగము
దమునఁ : పరమచయ్యశ్శ్రేష్ఠంగవసింపుల. దేవశక్తిగోవింద
స్మరేమనను : కలిగెను పాపములన్నియు : మును : ౪ పరమక
మొనరిగి : పాపము : కలిగెనునుగోగు : పాపములముల : పాపము
పగిమునగ మొనరిగి : పాపము : నందః : ౪

పరమార్థముమొనరిగి : పాపమువ్వు : పాపము : శా
ములఁ దెలిసిరి : పరమచయ్యశ్శ్రేష్ఠంగవసింపుల. నెలలునిం
దఁగొనెల్లగ నెనునునుని : పరగ : కె త్తశ్శ్రేష్ఠ నవమిచిపున-స్వమి
క్షునఁముననునునో : పాపకర్మాటకలగ్నముననునో : పాపలే
శునిగుహరిజనియించె పా : నందః : ౫

౧. కలిగి రాగమును- అభిరాగము,

మొ : శ్రీ గురభాష్టత్వమునామాయాశీర్వాసులు : పాపముననునో : పాపము : పాపము

అనువల్లది : పాపముననునో : పాపముననునో : పాపము : పాపము

పరమచయ్యశ్శ్రేష్ఠంగవసింపుల. పాపముననునో : పాపము : పాపము
అనువల్లది : పాపముననునో : పాపముననునో : పాపము : పాపము
పరమచయ్యశ్శ్రేష్ఠంగవసింపుల. పాపముననునో : పాపము : పాపము
అనువల్లది : పాపముననునో : పాపముననునో : పాపము : పాపము

శ్రీశ్రీమహానాథుని పరిశీలనాత్మకములను ముద్దాగులూచుచు
 పరిష్కారము చేసినాడు.

[illegible]

శరణాగతులను గూడ మించుకొని ధరసితులను గూడనము
లొనర్చెను. శరణుగర్వితులను జయవిరామరామ-శరణుదేవ
తాపార్వతామనెనె. వరమాత్యుడి పుత్రశ్రుతివీశుడవుమని
వరయోగిబ్రంహమృద్ధవజత్యకా. శరణున నుంచుచు రాకా
జ్యోతిసె - నెఱయునిస్మిన్నసాతరముగాదనితిమిగఁ శ్రీరా॥

ఈశనీపునిలిచేంద్రియనాటివి. శ్రీకుండవీడువృత్తమంతయు
 యానాశములొకటనుజేసిచేయవలయున్న వానిచే. బోయబోవని
 వాడనై ప్రకృతిజాసిదాయనివాడనై శాశ్వతుడనై యాకా
 శాచిభూత సంఘములకెల్ల నవ. కాశనైసిపు బోకాశికువిది
 మామావాశెల్లనై కెల్లునవశముగాదనితిరుగ. శ్రీరా. ర

అంతఃకర్మమునందనేక బ్రంహ్మవిముక్తి. యోజంబరమాణువు
తై యున్నవిపుడును. కాశ్యపాచార్యునందునబుద్ధులగుట
భూవముముంగిట మొలిచినట్లుయ్యెనది. భూవాక్షిపతిభవపుకాశి
దివత్తన. నేతల్లనుపారసితధిలజుట్టె. శ్రీహరినీతరగుచు

దిగినామది. యేరిల్లుచును స్థూరుడవు గమ్మరి శ్రీరా.

అయథలమును మోహించి కేయసీధు- మాయకుడగుచు
కేయసననుశేష. శాయయారూపమునః హరించు గదోయి-
శాయజనకచక్ర నిముద్రపట్టివై. హాయిగానన్నలరకేయవ
మమితానంద దాయననిమమన్విదలతమమమల్పి. మో-
యుశే! యనుచు నేమాటునువినుతిండ్రి యుతమూర్తమాశే
పాచలేసుడౌ. శ్రీరా.

అ. మధ్యం - శాంతాశ్రమం.

శ్లోని— రామరి నకలగుగాధి. రామునిరిథలరావనవిరాము
ని వర్జింపనశక్తమా.

అనుచు— నేమాటుకొనల్పనీశే. మమిగోదినాచరియెల్ల శ్రీ
మీఱునంగితివనుచు. శ్రీమచేతననితో. బలివ. రా.

అని— మున్నుబ్రహ్మనన్ను నేయ - కొన్నభూభారముచీ
ర్పవన్నమీఱుగనునేయ నీగర్భయున- నెన్నలర. బుట్టితి
శావరావగాసురు. చన్నిటగర్భించినాను వానివధయించి
నన్నుతిగాంతునీ శేషకగములగోన. మున్నులవశేషమసివు
నన్నుడవముచ మెప్పించి కన్నారసవిదరివతేడు. కర్మవు
డని శాసల్పకు. ఇలివ. రామరి.

అనుచుచల్లితో. బలికి. హరిముగ్ధుశాలుడై కలిక. తనమున
హరిలిగారుక్తిడై వికశిత-వనజనవిశాలనేమ్రొడై చక్క
నివా. కనుచునుతియించి బాగుక్తిడై - అమలప్రకాశమున
కుజుడగ వరగామిక్తిడై - వికశితవంత. ఘనుడై వ

తనయుడు గిల్గెననివిది. నశరభుఁ డానందమునను గురునితో
డఁ గూడి. చనుఁజెచ్చి కన్గొనిను శ్రీరఘు ॥ రాముని ॥

విరులవానలపుకుగురిసె. వేదజయదుఁడభయము మొర
సె. సురసుందరులెలమివాడిరి. గంధర్వనయలు. వరసులై రా
గములువాడిరి. మామలుదోషా. చరులనలనిభయముపిడిరి.
బారులానందగరునివాడి. గుమిఁకూడిరి. దశదిశలయందునుచరి
మగమిళితములై తె. మృత్యువునినెడివినిసురలు. వరనిమానా
యాభులయు శ్రీ. హరియనిమొక్కి. రాత్నా ॥ రాముని ॥

ఘనవిభుఁడైనకొమరుని. గనెన్నకై కచంద్రబింబా. నను
లనునుదిత్ర. గనెనుతులనిర్వరను. మొగసిసనతోష. మున
నుదశరభుఁడునకల. ధనములచిప్పులందన. పెనువస్తివదుహా.
మునియాబాలురకు క్రమము. నను రామభరణల. లక్ష్మణశ
త్రుఁగ్గులనుచు నామకరణము. గొనరించెభరణం. సును శ
త్రుఁగ్గులు. దుశోకై రిలక్ష్మణుడు. ననునరించెను. నశరభుఁడా ॥

చెలఁగినాదిత్రుతో. గూడి. మెలఁగుచుఁ జేనియలొలుక. బలుకు
సుతునివృత్తుడు. గాంచెభూషణకాల. ములతోడినలం
కరించెన్మగన్దూరి. తిలకమునుదుటనుంచెగళమునరత్న. క
లితహారములుగీలించెముద్దాదునపుడు. కలకలనవృత్తు. మర్రి.
కాయలల్లాడ నందయలు. ఘల్లు ఘల్లునుచు మ్రోయ. లలిత
గతులనిగియునుశ్రీ ॥ రాముని ॥

చిన్నారి బాజులోనన్న. గన్న బా. బానాచాలిటి. పెన్ని
ధానమ రాచాయోరినాచిన్ని. యన్న బూచివచ్చెరారా. ప

రుకన్తే నిలఁ దన్న నాత్మోనలుగనేలా. పాటపాడుచు నిన్ను
లానియూచెదరా. లాలపోసెదరా । మన్న చేతనంటవన్న నే
న్న పెట్టెననుచుచాలఁ మన్నించినలుకు. కొనల్లకు మరులు
తెట్టింఁ జేయుశ్రీః రాముని.

ధృతివిభూతుభూయించు. తఱినికొనల్లకనయుని । మురి
పమున కెమ్మొనుచుండెద. వరయోగిహృదయాంతరమునందుఁ
జెల్లుమోఁ నశియించుచేవుడు । శిఖితవాచయముద్దుగా
రవచ్చిపంజుచి తరుణతనదుదొర్లులుమోఁ కొనిలనుం
చిఁ కి మోచించి భుండుంచుమనిన . నీమిముచేనందుకొని । తి
రుగనాలకాడఁబడునె. తిన మాయాబాలకుఁడొశ్రీ ॥రా॥

విశేషయశుఁడనెదభభు. విభూడంతల నామా । రాన్వి
తులనుసూఁ చిలకొచియుపనయనములు. నతులముగ నొనరిం
చి వసియునొద్ద । శుశ్రులశెల్లఁజదివించి. చతురంగముల । గతు
లఁదెలియనేర్పరించి. చొవప్తివిద్యల । చతురులన గాంచించి. హ
ర్షించువాగు నాకః తముగురుబంధుమిత్ర । జనులకెల్ల హితులై
దైవ్య స్వతులయిబరగిరుదులోశ్రీ . యతుఁడయినశ్శ్రవ
తుఁడయినశ్రీ రాముని.

నల్లివరమృగకుప్రియము. దవగననశ్వమునెక్కి । విల్లున
మ్ముంచేవట్టి. వేలలాడుచు । మొల్లముగానడవిచన్నట్టిమ్మ
గ-ములగుండెలు యల్ల యల్లువఁజట్టిమ్ముట్టిపోసిక వాని శెల్ల
చలనట్టివడఁగొట్టి సామిత్రిగూడి । బల్లిదూడై యన్నియయో
ధ్యా-వల్లసినకు కాన్కఁజేసిఁ నల్లలితుడై నకలజనుల . పవన
యముగాఁ గాలించు శ్రీరాము!

శ్రీలరాజశిష్యశా! యీ చందముననుసారముగా లీల మొనర్చివెళి కనుగొనుమింద్ర । బాలికుడుచిక్కిధార ననుచునేను మూలమైవలసియుగాలి యజ్ఞులుచెలియ । బాల రక్షణవిధిగాలి విమతనంచారి । శ్రీలచేదెలుచుదు శేషశైల శిఖరాగ్రవిహారగాణియై పచ్చిలోక చాటుతె దనకు నిత్యాన్నిశ్రీ రాము

౧౧. నావనామక్రియాలాభము.

వల్లభి.—ఇందువదనా! విదవె యీ చరితమునుండుకదన్నా

అను.—చందముక్రీమన్ను పుందుచుచార । విందములం దానందించుటేసిరా శేందు.

ధీరుడువిశ్వామిత్రుడు తానయోగ్యకు శ్రీరామునిజూడనచ్చెను, అది వాక్యమై సాధముజొచ్చెను ఎదురుగా రాజచినితోడితెచ్చునమునిక । చారుసింహాసనమిచ్చెను మహా! దామద్ర పూజయొనర్చెను, కరము । లాహరినాడల శేచ్చెనుస్వామి, మీరువచ్చుటకేమి కారణమనవలయు! డీరాజ్యమైన మీకిచ్చెద ననిను రా! శేందు! ౧

కాశీకుండాపూజ గొని వచ్చెళు. మీశ మూర్తిచను బాహులు మాం! పాశను లద్భుత దేహులు, ఘోరి శ్రాచిక ప్రేతపాహులు, కాల! పాశవిడంబిత బాహులు దివి! శే శాదిసురమునిదోహులు యజ్ఞ! నాశకులధికదుర్మోహులు, గాన! దాసి వాదలపొగరడదేచనలక్ష్మిచని! శేసి రాముని బంపుమీ శుభ మాననె నందు! ౨

భూమిఁగఁ బ్రకాంతమున వసియ్యుతోఁబల్కెను - నేమి నేయు
దు నేమందును నెట్లుఁ గాముని నెడి నాసియుందును సుగుణ
ధాము నెప్పుడు గనుగొందును గురుఁ ధ్యామియెవ్విధ సుఖ
మునెందును, ఈవిఁ బ్రాప్తియొనరి నెట్లు విందును ఇతనిఁ
కేమిమనవిఁ కేసికొందునునేనుఁ ఈమాట వివరము - విప్రుడె
కావయిద్యుఁనిమానియనగునుఁ డిట్లనియ నెనురా కేందుఁ ॥ ౩

నరవర విను మిది పరమరహస్యము - వరుఁడౌ శ్రీరఘు
రాముఁడు ఘోరఁ దురితాంధకారవిరాముఁడు హరి-పరమా
త్ముఁడు కమలాకాముఁడుభక్త - వరదుఁడు ప్రణతసుతాముఁ
డు దివః కరనంశజలనిధిసోముఁడు మానిఁ పరదేవతా సార్వ
భౌముఁడు ఇతఁడు ! పరమేష్ఠిచే తొల్లి పార్థివుఁ డయి భూ
మిఁ భరముమాన్ప నీవరతనయుఁ డాయె నని నిందుఁ ॥ ౪

రాజా నీవు కశ్యపబ్రహ్మపుత్రావల్య - జేతల కెల్లను తల్లి
అదితిఁ నాజనుతరుణీమతల్లి మీరు ! శ్రీరాని భక్తియించి
నొల్లిచాలఁ బూజంప నతఁ దుల్లసిల్లిసుతుఁడనై జనించెన్
మీకు నెల్లి నని య-వ్యాపకరుదారనముఁ జల్లి-నేను ! రాజ
వాక్యము రాదుఁడై చూపిల్చె శేషుఁడే జాని లక్ష్మణుఁ
డీది నీజ మనెను రా కేందుఁ ॥ ౫

పరశంఖచక్రము ల్భరతిశత్రుఁ ఘ్నులై - రుద్రదారహరియా
జ్ఞచేత సురుఁ చిరయోగిమాయయై నీత యపగ-మెఱసి జవ
కనంశజాతయై ! పరగుచున్నది క్షణమేత వినుత- పరసపద్యుగా
మనోవ్రాతయిది ! పరమశోభము లక్ష్మణుని రామునిమాని-

వరువెంటఁ బంపుమని బల్కె వశిష్ఠుని కిండు.

౬

రామలక్ష్మణులను రాజు పిలువఁబంచి శ్రీమతోఁ గాంగి
టనుంచెను- రానామ! హామసూలనుతీయించెను- ధను- దే
మహాభాగ్యముని యెంచెను-వి! శ్యామిశుక్ల బాలఁ బూజం
చెను-ఘనశ్యాముని నశని కర్పించెను- శుభ! మా మీకిని
దీవించెను- శ్రీరామలంకట ధను- వ్యాధామానీరధను! లై
మించి మునివెంట వలిమోడమునఁ జని శేందుఁ

౭

లలిని బలాతిబలలను వెంతువి-ద్యలురామునకు మూచియి
చ్చెను-రాముని డలరి గంగావదిని పెచ్చెను-అ! వలఁజోరఁ
చాటక వచ్చెనుదాని! బాలియింప మునిసెలవిచ్చెను ౭౪౨
మురికి యురమ్మున గుచ్చెను ననుజ- విలనిల తన్నుకనచ్చి
ను-అ! వెలఁది యాచిడహూపు విడి యక్షసత్తియై- వెలఁగి రా
మునిఁబొగడి- శ్రీమీమాఁ జనిను రా! శేందు॥

౮

కాంగిట రాముని గడియించి నడచారి-వేగ మేళిరము ము
ద్దాడెను-అంత! బాగాయె నని కొనియాడెను మహా-యోగి
ధ్యేయు ౬ వనురు వేడెను-వార్త! సాగరమున నోలలాడెను-
మహా-భాగుడు మునమునఁసూడెను-వీక్ష! రాగుల్ల భయ
మైవీడెనునిగ-మాగమమంత్రకహవ్యములను జల్పె-నీగతి
శేషగిరీశుఁడహరికి రా॥ శేందు॥

౯

౧౦. రాక్షసి-అంతఃకము.

పల్లవి.—వినవే నుగుణానిగతా, గిరిరాముతా.

అను.—మునియుతులై రాఘవులు నాత్రెను! మునము

నామనిలిచివేకుచు భుజులును భ్రాతృమగతులైకచ్చటి మును
గారాభువులను బూడించిరి॥ వినవే॥

శ్రీరఘురామునిచే ననుజ్ఞగొని సారయశుడు విశ్వామి
త్తుడుక్రతుః వారంభించెను, మహాజవప్యతుడై సారకు
మాచిచుబాహులప్ప, ధారలు గురిసి రహాః ఘోరమహా
విశ్వామహాభ్రతుడై మారీచు సనిల, మార్గమును వారి
భ్రాతృబడవై చి సుబాహుని దారితులైసెను, నహవాక్రు
మునను॥ వినవే॥

నునిశితబాణము, లను సౌమిత్రి త దనుచులను జంప
నుబువ్వులనడి నెనసి నుదులుగురి, యించిరి వంధ్రము॥ మున
నుగురికనుతుండినకులరిలకుని తనతోడ నిడుకొని నెవరున
నానిట నునిచి లక్ష్మణుని, మునునిడి గొనియాడి, భలము
లు, లనుభులకును భోజనములొనర్చెను, దివములుమూడి
టు, చనెను సరసముగ॥ విన॥

మునిపతి శ్రీరామునితో బలికెను॥ జనకునియాగము,
గనుగొనఁజనియెడ ననువుగి మీరు వ, చ్చిన శుభ మా
నని వినతఁడగుచునను, జనిగూడి తపోః ధనుసేలమువ
ముతోఁగి జనిచనియెదులను, వనముకటిభలను, మనస్తగుల
తాలం, కృతమై జనవిరహితమై, గనుపట్టినది, వనమేమన
రామునితో మునిపలికె॥ వినవే॥

నాతము డనుముని, గలఁడు లోకవి, భాతముదాతని
కహల్యయచునెని॥ భాతమునగనా, దంపతు లిచ్చులు॥

ప్రీతినిండ్లనిండ్లమీదును నొకనాడూఁ గానము వేచుమును నాతి
నెవసిచను, నాతఁడొప్పురుండై నాతమముంపదొప్పి, భక్తి
భూతుఁడేతునాతో బొంకకు మువయును! హాతుఁడుచుప్పిత
నైతిఁ గావు మరచను. వివరే.

శాంత మొవగెను, కహాభక్తిభగను! వై హాన్ముండ్లకా
రినహాల్మను! కోపమునగిలా, హాపముగమ్మనె, నేడవలెతుర
హాశముగఁజేసెను, తుననమానూసి, బొల్లుకేయెన్నఁడు నీ
సైరఘనతి, శ్రీహాదముపెట్టు, నాటికి, హాపముచెనుచుచి,చ
నె సతీమణికి, హాపముబావవె, వరమపురుషాయ నెనువినుశి
రామునికరము క, రిమ్మునఁ బట్టిసు, హామూని యప్పడ,
హాల్మనునావిన, భామ్ముని కనఁ హాదము నుంచి మహామ
తయగుచు నె, హాల్మనునరఁగిని, హామూను తామ్మిక్కి,
హామామఁడెయు నెలట్టుగుచి ధను; హాదాభగనుని కవకాంబ
గుని, శ్రీసున్నందప్పితవదనుని శ్రీ, రాముని శేషాంతి, భా
మునిఁ జూడెను॥ వివరే.

గీ. 100-101- శాంతిసాంద్రము.

పల్లవి.—వరము శిరఁగని రామ, చంద్రుని కహాల్మ, కమ్ము
రించెను॥ వివరే॥

అను.—చంద్రునిపూజనుచు గాతమహాల్మనరఁగి మరల
నెన్నఁడు. తొడికిమ్మిక్కి- యగువార సర్వవ హాల్మములి
చ్చి హాల్మ విమ్మిక్కితాడేము మించెను॥ 100-101, చంద్రునిక
వరాగిమునను - చంద్రుని మెల్లఁ జూడఁగె నహాహా, గరిమ

అను గృహ్యముల ౩-గత్పేథూ కలువవిధూ హరి రేప॥

విరాములు—వివిధపాదరాశివ రేసువులచే బావ
పైనుండి-ధాగరేకుహ, దేవిబ్రహ్మదిను.రానలిసేమహాను
ధాపులు గావింపె- సేవరదుపదరజము, వేవేలవిధముల-పెద
గిండును శుభ్రుల-చేవనజధవుఁ జెవరిశీనానివర్జముం, చా
విప్పించె వస్థయుఁ జేసెపురవైరి, యేవిత్వగురురామ మే
ప్రొప్పు భజయించు, నేవరవదుపాద మూధువనజాలముల. న
నినాగ్రిమించెను, శ్రీవనితామణికి- నెవ్వని కురము చొంగి
విహరించ నుదికివట్టయ్యనే, దేవునివడ మనిందితరాజయోగి
హృద్యేయమై తనరాని చెటువుమీఁకు, రావిధం చావరకుఁ
చాగురుఁ చానరుఁచాదేవుఁ డిడనను, బోపుటకు, ప్రత్యక్ష
మయ్యెను- సోవిచిత్ర ములందు నెంచి. శరణు.

శ్రీరఘువీర నీతేల లత్యర్థము - లేరికిరముగాదివి
లేరియమయ్యవ, తారమునను ౩గత్పేయము మానూమో
హ-చారవశ్యము నొంద భ్రమియించితివి నిర్వి, కాదుఁడవు
చలనఁహితుఁడవువి, కారచలనాదులు గలవారివలెనుందు,
వారయఁబూర్ణుడవానందమయుండ వ,హృదుఁడ వహిమా
యి. కుండవునవిస్మయో, చార విశుద్ధుఁడ వాత్మప్రకాశుం
డగు. భక్త్యగూర్ణుఁడ వజుడవు, పారమార్థికుఁడ నీవేధూత
ముల కా-ధారభూతమ వీవే యీజగము నీవే, సాక్షకు ౩గ
దా-శ్రయుఁడవివేకర్థికానిక కాద్యములు నీవిలాసములు,
చేరి కర్తానగనేరక తనుధారి వందురు గాని నిన్ను, చాచి

తొలుతలకు మగువ. తల్లిమన ఖలులచే నగునా. శర.

జలబోధన నీవలయు మాచూరణ, ములచే బిచ్చి
తుండవై, విలసిల్లి జగదుడయ, విలయములకు బ్రహ్మవిష్ణు
శ్వరనామములఁ బూనియున్నావు తెలియగ నొకడవై, వల
నుమీతఁగాను వాచ్యవాచక భేదముల జగన్మయుడవై,
యలవచుందువునీవ, సలిత భేదంబు వోకార వాచ్యుడవు
వా, శబ్దలకనోచుడవు సాధన స్తుడవు, బలిబలి శ్రీరా
మభద్రులొప్పిని ప్రథనాంగుడవు, బలిత కామభావ
శ్రీశేష, చలశిఖరవిహార మోహనాకార, చెరిని చంచల
నుని, శ్రీలక్ష్మణమాధము, దెలియ నెంతటి దాన నీదా
నను, కలుగఁజేయుమునాకునీవ, నలినభక్తినిరంతరమ్ముగ,
జెలఁగి నందనశతములొనరిం. చెనను దాశరథి దయానిధి
శరణు

౧౪. ౧౨౨ - తాలకాండము.

పల్లవి—వివేకవేద వినుతగుణశ్రేణి, వివేక శిష్యాణి
అనుపల్లవి—ఘనాఘనాంగులారా, మునిచే నన్యుగొనిగా
తను, మునియొద్దకుఁజని నహల్య, మునింబ్రోచు నాముని
జాచిపలికి, ఘనంబుగను మిథి, లావురంబునను, క్రతువరం
బుమా, హేత్వరచాపము, కనుగొనియనంతరంబయోధ్యకుఁ
జనినవనం వినుముడయ్యెను పాని వివేక

రంగదళంగ తరంగగంగను, ప్సొంగుచు దాటి విచే
హరాజపురి, చెంగటరాంగ నశిరి. జనకుడు చెలంగుచునె

మహానామ, విద్యుత్తానామ, కామ్యోదయనామ, నామ్యోదయనామ, మొదలగు
నీ పూజించి పితృల మొదలగు కేయవంశస్థులలోను
కర్మకర్తలైన చరణాచార్యులలో, శ్రీమదాద్వైతాచార్యులలోను, బం
ధులగునట్లు అవకాశము దగినవీరలెవ్వరైతే, కేయవంశస్థులైన వన
దశరథాత్మజులు : మహాశక్తిమలీరామలక్ష్మణులు, మహాభూ
తార్ భువనలక్ష్మణులైతేయను విధులు.

కవిగ మత్కుశ్మినునందక్షణమున, కై పితృలనే దోషిలె
న్నునడ, రావణుని కీరామృతం దోషిలెమున, కావచీన
దాబరను, భూవర మదీయయాగవిభూతకు, లై వరణమృతం
వలప్రముఖులెడి, రావణుని మృత్యుచియు మృత్యు జలధిలో
లై వరణ బదాంబుజదళమునను, ఈమొకహాల్మను నేవేలెని
త్రతను, నావించి నేను నీగృహమున గరకంబు ద్విమంగళ
వచ్చెను, నావును నగరికేదోవొచ్చెనని యానలేదుగదా
రాముని బూజించును విధులు.

అంతట నవకులను మత్కుశ్మిని బిలిచి పు, నాంతకువి
లుడెమ్మనిన భటుల సత్కర్తవలుల నై దువేలం పంపినా,
బంతమూరింజని, సంతతమును మనశస్త్రాగ్రులదే, సంత
యభూషితమై ఘంటాశత, కాంతమైనవిలు దెచ్చిని ఫలదీ,
కాంతయు కాశికులనుగొని మూవిద, నృపవరులంతా
మాడగలవంతోషమున కఘోర్వచులదీ, చామిక్కిడిన
జాలును నీరా, కాంత సత్తుననవిని శ్రీరాముని, కనుగొని
నృపవరహాసమునను విధులు.

శ్రీరాముడు వాచుకరంజుల విల్లాసాభిరంజనమున నొని యెక్కినవృత్తులు చేరినూపకీర్తనమునను, వాచుకరంజులను చిసపుడఁ పారముచెడి ఘోషముని విరిగెను. పైరివలెఁజ్ఞానముతోఁజూపఁచి దారము నిశ్చలించె నివివియోనానా భులగుచుఁ గనుగొనుచేసితః బారాముని శ్రీవిరాటానాగిడిరి, శ్రీరంజుగాఁ బ్రహసనవర్ణమును, దుందుభిష్ఠుని యురవనితాజనఁ బాగునాట్యములు తెలఁగ రాఘవుని, అవేకుండ ర్పిల్లఁగొనిలు నుంచెను.నినీల.

భుల్లాంబులకత్రాక్షుడు రాముడు విల్లువిజయముల విని యురకపురఁవల్లవాధరలు మననీతకు శ్రీ, వల్లభాదనఁ దగినవలభుడొదె వచ్చెను చల్లనివాఁ డెల్లజగములను నేలఁ జాలువాఁ. వల్లమరునై నఁ జిక్కఁదనమున నుల్లసెయిరావడ ఆయమ్మ! చెల్లా రాముని వల్లాకోరిక, తెల్ల భరించు సంక పావనూ, డీమహాత్ముడంచని జలికి సరసానల్లాపము లాడు చునీతకు మణి, నరు ల్విరుల్ పాదువుగఁగై నేసిరి .నినీల.గ

పట్టుచీరగటిగట్ట రవిక చను, కట్టుదిట్టముగఁ గట్టిమ్మ గమడము; బాట్టునుదుట నునిచిగనులకాటుక, వెట్టి కుడలు దువ్వి; దట్టముగాఁ బట్టడినై చిమఱ్ఱి, మట్టునిరాఁ నేకుక్క చే నరములు! చట్టి వల్లభాదనములు మేనను, పట్టముగా బూఁముక్కి చెలికేర! వట్టి, అవకునివట్టి కౌచికి పట్టంపు రాణి నాడు నేనని, బాఁతితోడఁ నుండినపు బామ్మవలె; వెట్టిన రాజమరాళికరిగతులనెరానిరాకరిపుదునడిచెను. పిని.

తాబంకద్యుని దిక్కుల జిల్లను, దీ టులొనంగఁ గావ
టబాల్బును పరి సాటిలేని చ ప్రమాద్యులును స, య్యాటము
ను మెఱయు! తేటమునై యపునరులు పదకములు, మేటిది
లుకతానితోడఁ జెనంగొన, మాటికి పంజెలు ఘల్లని మో
యంగఁ గీటుచేని వై ఖరి నీతావ, ఘాటి, గుణములకటి,
కూరకి, రీతిదిభూషణాధ్య తేవగి, రీతు రామభూవిభవించెరి
మడి, పాటకమయమాలిక గళమున నిడి, హరిక్ వరించితి
నని చ గముకమున విసేల.

౭

౧౦. తాబంకద్యుని దిక్కులు.

పల్లవి—విను హైమవతీ ఘనా, ఘనమందరాశ్మతీ, వినుత
ధృతీ కనుగామతీ!

అనుపల్లవి—తనమంతులను బనిచె దశరథుని తోడినె,
మృజివకవృషణివేగా కాగా, విను.

ఆర్యాధి దివసత్రియమున వార లయోధ్యుఁ, జీరికశ
రఘునిగాంచి, నీరులై మొగ్గిల్క బహుదివ్యవస్తువుల నను,
దారఁ గాన్పియుంచి! శ్రీరామునకు జయశ్రీరామునకు
నీతనునిశ్చయించి నేడు శ్రీ, మీఱ మిముఁ బిలువనం, పెను
జనగుండన పంథ్ర, మించివేడుక దలంచి మించి విను. ౧

జనవిభుఁడు శ్రీరామఁడంచుగ్రీవకుఁ గళ్యాణ, మని
చాట నానతిచ్చి, జనకమంతులకు నుత్సాహమున రత్న
భూషణదుకూలములు నిచ్చి, తనగురుండగు నప్పిష్ఠుని మ
మంతునిఁ గలిరా, మునిపెండ్లివార్తకెచ్చి, తగుగదా,

జనకవిభాగాశ్రయ్య, మునివః గతుః తేష్వ యిరి, రనువుగా
మునము నొచ్చి మెచ్చి నను.

మలునాడు గురుహితస, మన్మథము లెల్ల నే, ములు
బలిసి కొలువెగాను, అరుదైవయానేము త్యములగొకుగు
లసిసి, ఎనధికై భవముతోను, భరతశత్రుఘ్న లిరువురు
గూడూపులై, యురుగదలఁ జేరి రాను, రథ మొక్క, నరన
రుదు మిథిలానగరమునకుఁ జనె నెలది, న్నాల్గునీనముల
లోన, చాను విను.

హితమదిని దశరథున, కెదురుగాఁజనిపురో, హితస
హితుడై జనకుడు చతురుడై పూరింప, నరసులై రామ
లక్ష్మణులు తమతంద్రీకవుడు, అతిభక్తిఁ బ్రణమిల్లి, నా
లింగన మొనర్చె నానందమునను న్నవుడు, తతమహాస్మ
త జనకరాజనిదనమున సుతకాశికా, నిర్విరుదై వసింఁచెనతఁ
డు, జనహితుడు విను.

తనయాగకర్మమం, తయుఁ దీర్చి జనకుడు శత్రా
నందుతోడ ననెను, భవకు కాశ్యపురమున మదనుబాడు
కుశి, ధ్వజః పుండు మోదముననుఁ మొనసిలిలుననంపుకున,
వినియల్లు నేయుఁ జయ్యన వచ్చి యతఁడన్నను పొడగాం
చి, తనకుమారికలు రా, నును మొక్కి వర్ణిల్లు, డనుచు
దీవెనలుగొనెను, మనెనుచును.

లలిరి జనకుడు పుర ములంకరింపు మనఁ కోరణ
చయోల్లాసితంబు అలఘుకాశశ్శతో, జ్వలము గోపురవి

౨౩ శ్రీమదాధ్యక్షామాయోగోపనిషత్తులు

తా, వానరీవానరంబు, పుత్రావస్థనుకొని ధ్యానంధకరిభిశ్చ,
వర్జితప్రాప్తానియంబు నీతిహీన, కళికాంబుప్రసంగింభిల
రాజమాన్యంబు, క్షేపనీ పాపంబు, పంబు నీను. ౬

శ్రమమున నెరిగియు, పనులంకరించి జంకా, పశుభ
ముల నుంచి, సమయేన నచ్చెచ్చా, పశుల నీతిని నీ, లముల
బోజులుభరించి, సమయముగను జని, పనులహాలములు
వ, జగములగొనిగెలు రచించి, చతుర్వారముల గొనుకొప్ప
గర్భావేదిక గట్టి, పనులకు పంపిసించి, మేలె-౭ నీను.

యేమి నీతాదికాం, పనుల నులగులు నెట్టి, పనుల
జలకమాల్సి, జునులను కనియొట్టి, చలనీ, పనినంచు చీర
లు గట్టి, పనులు దీర్చి, పనులొప్ప గొప్పకొ, పనులు నెట్టి
చలనం, బలనీ తలకములు దీర్చి పనికలను, పాదయం జ
నుగట్టుచి, పనులచి క్షేపయ, పనులననుగొ కీర్తి, మని
చేర్చి నీను.

పరగ కేయపతిశ్చ, మాకును యుధాచర్మ, పచ్చె
పచ్చెటికి పుత్రీవనున నగిరభును నుల్యనుమతులయమా,
పనులం క్షేపనీ చెంత, పనులలరం దానులను, తలం నను
దానం, భరితుడై భరింకొల, పనులను, పనిములు బ
నులరానులొక్క, రాజమా, పనులునాట్టిరంత, పనులను

పాదలునును గొప్ప, మొదల నీతులు గొప్ప,
భూపతులు చేరి కొలువ, పనితమాగనినం, పనులములు
గొలువ పనుల నాయకులును గొలువ, పనులును పని

వి, క్షామిను లోకేర్ష్య, చలము నొనలించును గొలువ, క
క్షామ, సేవనముకరిగ. శేషసింహుడును రాను, చంద్రుని
దేవ ముదము మొలున, చేలువ విను

౧౨

౧౩. క్షామిను లోకేర్ష్య.

పల్లవి. — కల్యాణమువిన వేసేడు సీతా, కల్యాణము విను
అను. — కల్యాణముయమైన, కల్యాణనిలయమున, కల్యా
ణస్థిమఁ దాయ, హల్యావరకుని || కల్యా

వేదవాదములు వేణుగుర్తించి, గాతురమధిసిందిమాది మ
హావాన్య, వాదములు పుణ్యాంక, వాల్మీకిదళింభగాన, వాద
ములు తెలఁగ జనకుఁ దెచుకొని దశరథాదిభావకులకృ
త్యావకములిచ్చి యా మిఁద సపురోహితుడై జేవములు
దైవమనేది బ్రతిష్ఠించి, వివిధమంగ్రములచే, వేదోక్తహో
మ, విధు నొనరించి సీతాదికన్యల ధన్యల పల్కురను న, మ్మా
దమున రావించి, మురియుచు శుభబాలా, హాదకముగ మధు
వర్క విచ్చి వేడ్కఁ, బ్రోద్దిచేసి నృపుఁడు, పూరించె రా
ఘవుల || కల్యా

౧౩

శ్రీమీఱ జనకుఁడు శృంగారవతియైనా, దామినీలతమా
క్షి, నివరెడుసీతా, కోమలి తెఱమఱు, గున నుంచి చాల
గా, రాముని రమాధి, రాముడైనశ్రీ, రామచంద్రునిపా
ద, రాజీవములు గడిగి, సేమమునఁ దక్కులము, శరమున ధరి
యించి, సేమముతో సీత, నిజులలోకమాత, కామితసిద్ధపథ
కల్పపూర్వకముగ, భూమిశుఁడు భార, వోసె నన్నీ నామ్

గా మానసరివి రా, ఘృవుడు చేశాన దేవ-తామంచారిను
మ, ధారలు గురిసి భ, వానితగుమలై యలసించహావరు
లపై శిల్యా॥ 2

అంతట దెర దీయ, నతివమోముఁ జూచి, సంతసించెను,
రామచంద్రుని కన్గవతారా, కాంతం గనుగొని యలను, నలువ
లబోల్చి, నా, మురితినూపులు వసరె-హ్మి యేశుడయ్యెనని,
సంతయుఁ దామరల, నెనయుఁ జేయు లనెగా, కాంతామణి
ని పాణి, గ్రహణ మొనరఁజేసి, కంఠంజుకుడు ము, గళమూ
త్రము గట్టి, దంతిగమనకు మునులు, తలఁబ్రాలు పోసి శ్రీ
మంత్రుడై లాజహోమముఁ జేసి కృతకృత్య, సాన్వంతుః హ
య్యెను లాట, కాంతకుఁ దటమొడ, సంతతానందమున, జ
నకుఁ దూర్చి నెచ్చె, మంతు కెక్కగను లక్ష్మణకుమారు
నకు శిల్యా॥ 3

పరువతోడను కుశ, ధ్వజనికుమార్తెల, సురుచిరమాం
డవి, శ్రుతీర్థుల నిరువురను, భరతశత్రుఘ్నులకును వెనక
ధరణీశుఁ జానంద, భరితుఁ దగుచు వొనరె పరుదాదలగా
తెండ్లి, యలరాదెనావేళ, జరశరయశులు, పసిప్పవిశ్వామిత్రు,
లురువుగ నావహానరులకు సేసలు, శిరమున నిడిరి మా, శీ
ర్వాడములు చేసి, రిరవంజ పరేరథా, క్షణుడు కివించె, గరిమ
ను కొనల్య, కైకనుమిల్లారి, కరిగమనలు ము, గళహార
తు లొసంగి రా, శత్రు రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులకు॥

జనకవిభూషణు కాశి, కుచి నసిష్ఠుని గను, గొలి పల్కెనా

రక్ష, ముని యుచుటి కొకనాఁడు, చనుడెంచి నను విను మని
 పలికె హరిభక్తి, జనవరమండలు నిష్ఠకులను బోవరా, నలు
 వధియుండు క్షుపంశమునను గా, ముదనుచేర చారికభి, యె
 నాలుగొకముల, జనన మొకడునీత, యనునాచుమున నీయిది
 టను యోగమాయ పుట్టెను డెలిసి కొనల్య, కనయుచునీత
 నిమ్మని చనె నది మొదలుగను నీత శ్రీసతి, యది కలఁచి
 యేవిధమున రాముఁ డల్లుడొనని చుటించి ధను, వృన్ధాన
 మున మీద, యనుశుభము గంటి ననె. కల్యాణ.

శ్రీరామచంద్రుని తేరి జనకుడు పలికె, తొది నాకన్య
 ము సాధ్యమాయె ను, దార యీచావనవల్లని నీతాయుతుఁ
 డనై రంజల నిమ్మజూడ నర్జునడనైతి ర, చూరమగు భవన
 నిర్మాణనై పుడిగలిగె, నీరజభవునకు నీచావవారిచే, నీరమ్య
 పవజలము నెటి చాల్చి బలి ను, హా, నీమడై సురరాజ్యవిభ
 వము చేకొనె, సారమా నీపాదరమున నహల్య, ఘోరతా
 వము పోలఁగె కోవిదులును నీయు, దాతాంఘ్రి కేలుపులు
 తోరి భవభయదూరు, లై రట్టి ఏవే శరణని సొగడె నా
 ముని. కల్యాణ.

సారిది నానమయమున, సురదుందుభులుమోసె, విష్ణు
 తప్పిన్నాంతకిటతక, తా, ధైర్యయ్యయనుచు నచ్చరలా,
 డిది గంధర్వవరులు పాడిరి భూసురవరుల ధరణి, విదులబూ
 జచేసి, సరవమృషాన్నధో, జనము లిడి కీ, కరణి బరణి నా
 లునాళ్ళు, జనుగుటయుఁ గాళిగు, డిదిగె నల్లుండకు, సరణ

బాచ్చి పృథ్వియు కరుణచే బుద్ధియు భువమశులంబాచి, త
రతోడఁ బనుప నా, దశరథక్షేత్రపతి వరమతులు గోదంబుగ్రీవి
కులలర నాశేష, గిరివాసుడైన రఘు, వరుని మున్నెడుకొని
పురికి ప్రయాణోన్ముఖుఁ డియ్యె మువమున. ౯౮౪.

(౧౭. సుబోధరామ- అతిథాగమ,

వల్లవి.—చేరి విసవ శౌరి, చరితము, గారీ సుకుమారి గిరి
వంశకుమారి.

అరు.—నారిజాతలుఁ డంతలను శ్రీ, మీటి వేడ్క-తోనయో
భ్యకుఁ, గోరి పోవుదారిలో నృపనైరి యైనవరకురాముఁ
డు, కాటమిగులుకరణి చావధరుడై, కాలమృత్యువో
యనంగఁ బండ్తరథు, కోరి హరియెదులను నిలిదిపలికెను
వీవాధిపతుఁ డని యెఱుంగక. చేరి.

తెలువంటివిల్లు నడిమి, రెండుచేసి తెల్లు పొంగెడు,
కొండనెనయుఁ తెల్లు నావిలు, దండెవై రులకు ముల్లు, గడు,
గండుమిగిలిడిని నెక్కువెట్టిన, గాని రాముఁడనిను నినునటు
గా, కుండనఁ జంపుడు వన రాముఁ డతనికో, దండముగొ
ని చక్క నెక్కిడి యు, ఖండాశుగము తగఁ దొడిగి వెగ, నిం
డఁ దిసిచి బాగ్గపుండనిను, కాంబాహతచరణుఁ డేని నృప,
శాంబాధిరాముఁడనాడువనినఁ, బుండశీకలోచనుండితండని
పూర్వకాల సంస్మృతిపొడమి పొగడి, భండపప్రచండపండి
తుండ వ, బాంబాధిపతివవ్యయుండ వనెను. చేరి.

బాల్యమునను నేను, ఘోరత, వంబు చేయుచోను, హరి

వా, త్వల్యమొప్పుగాను, వేగఁబ్రసన్నుడై పలికెదాను
సా, ఘల్గమయ్యె నీతఁడమును జననమ్మితమునునదిచ్చి వం
యముఁడనువా, ఘల్గమయ్యె వసుమఁ బ్రసన్నుఁడనునా
ర్చివీర్యఁజెంది ఖలస్థపుల నై, కల్యాణస్థకులఁ జంపి శమనము
ముల్పార్థితుఁడ వగుము నీఁగొ, సల్యాగర్థమున రాముఁడన
గల్యాణవాయి నై జరించియ, హల్యానలిఁ బవిత్రఁజేరి
నీతను, గల్యాణమై నీకు దర్శనము, తుల్యముగ నొనఁగుదు
వని చవియె జయతో నాహరియ నీవని చనియెఁ ||చేరి ||

స్వామి నేను మించి, హైహయ-వంశజులను దుగ్రించి
శాంతుడ, స్త్రీముడము దలంచి, చెలఁగెడ, నీమహామహి
మనించి, ఖగ, గామి నీబలంబు నీవు గొంటివి, గాన నేను
ధన్యతముఁడనైతిని, నీమహానీయదర్శనము గలిగెంచి, తా
మహాదుల కగోచరుఁడవు శ్రీరామానుజోహనుడ వగుకప్పు,
రామాప్రకృతికలఁటె బహుఁడవు, కామాన్యరివర్గదూరుఁడ
వ, హో మాళ్ళన భవరహితుఁడవు, కామకర్మగుణవర్జితుఁడవు
నుడక, ముస శ్శేనజాలములు ననలమున, భూమమెటుల నటు
లనే యఖలమును, నీమాయచే గల్పితం బనె ||చేరి||

మంతదాక నరుడు నీవడ-హితులపొత్తుఁ జోరఁడు, చిను
వా, మంతదాక కరుడువలెను భవాల్లిఁ జిరుగువామరుఁ
డుపి, కాంతుఁడై పుజనసంగతివలయు, గనివభక్తిచేత నిపు
డునిన్నున, సంత నాశ్చర్యించునపుడు, మాయకు, సంత
మతతుఁడునువ్వవకాకుఁడును, శాంతాత్మకుఁడునైన సద్గు
రు, మంతవాని కగపడును నుని, లాంతాసంప మతనిచే
గని, చింతాలతల నెల్లఁద్రుంచిని, మంతరాత్మముఖముఁ జె

దునివక, రాజీవయుగభక్తి లేనినరు, లంత మొంది జ్ఞానము
క్రిస్తులుముల, వంద వశముగాక చెడుదురనె. చేరి.

ఈశ శరణు శరణు దురితవి. నాశ శరణు శరణు, సుజన,
క్షేత్రహరణ శరణు, జయజయ శ్రీరామ శరణు శరణు, నే,
తేననట్టిపుణ్య మెల్ల నీదుమ, హాశుగమున కొవనినాడవను
దయలేసి ప్రోవ మవల బరకురామునకు, నీతావిధుడు ప్రస
న్నుడై పలికి, వాసి నీమనంబునను దల, ప్రోసి వరము గో
రు విసుక్తప, తేనీనా ననిన భృగుకులుడు, భాసిల్లుచు నీ
దుండరతో లేశమునకు నే వరంబు వసు ముఖ, లేశ భక్తిని
మృగం గృతార్థునిగతేసి పనువజనియె జామకగ్ని ని, తే
చ్చం దనుజరిపు నుతింతుచునె. చేరి.

ప్రీతుఁ డయ్యెఁ జాలా, దశరథ విధుఁడంతట లీలా, నుణ
ముల, చేత నలరి శీలా, తగవురిఁ జేరి చక్రియావేళ, భూ,
జాతననసి తనరు పనుజలును నిజ, సతులరతుల నేలి రతులవి
భవన, మేతుడు జగత్త్రుధుఁడు బ్రధితగుణ, కాతుఁ డవ్యయా
నందమూర్తి పం, గీతానందకీర్తి మునుగ, భూతాద్యభిసా
త్రిమాయా, జాతాభిలకలుషహరుడు సా, కేతాభిభుక్తై
యుండె హరిద, యాతిశయత విదియుఁ జెప్పె సుబ్ర-హ్మ
ణ్యశివి శేషగిరీకు పీఠవి. భ్యాతి మిఱి వభ్యాత్మరామాయ,
గాభ్యాగమున బాలకాండమిది. చేరి.

బాలకాండము-

పంచాంగము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

అయోధ్యాకాండము.

౧. కర్ణాటకపాఠశాలాంశము.

పల్లవి.—శ్రీనన్నాన్వికా శీతాద్రుత విసవే. కాశీయ,
వాసుదేవ శేషాచల వాసునిచరిత్రము.

అను.—భాసిల్లునంతగృహనరమునందు మణిసిం హాసనస్థి
కుండై మునిసుతుడై మహాశో, ల్లాసుండై దరహాసుండై
శ్రీవాసుండై శ్రీతదాసుఁ డయి నీ, లాసహితుఁ డగురా
మునిగ గను తలఁ పూని నురహాని వచ్చెను. శ్రీన.

కరదిందుచంద్రికాసదృశమో తనుద్యుతుల, మెఱయుచు
పచ్చువాని నారదునిగా, వెఱిగి నీతాచనియు జేపియుతుం
డయి, పారపాచ్చ నింతలేనిభక్తిచే మ్రొక్కి, పరగఁ బూ
జించి మాని నీదర్శనసం, స్మరణచే విషయాన క్షచిత్తులయై
సం, సారచింత మాటికే గలుగుముముహూంట్లకు దొరక దిది
దుర్లభమునినుగని పరమపావనుడనైతిని, భా, స్మయఁడు
రాజమమడఁగుక్రియ వజ్రాన మడఁగు వన ముని వచ్చెను. శ్రీ.

శ్రీరామ భ్రమయఁజేసెదవో నను లోకాను, సారవాక్య
ములచేను సం, పారి నను టిది యరయ సత్యమేను జగదాది

శ్రీమదభ్యాత్మరామాయణోత్తరము

యామా, యాకమణి గృహిణిగానుజేయుటను నీసుతులై బ్రహ్మదులెల్లను క్రిజగన్మహానం, సారి వీవు హరి జనకకు లక్ష్మీ పురమైరి పీపు నీర హిమలైలచార, వారిజభవుడ పీపు భరణిజ, వాణిరవి వీపు ప్రభ బాసకి, యానూతి శ్రీపు రుషవాక్యము లన్ని నీతయు నీవ యనియెను. శ్రీస.

స్వామీ నీచాయ యభ్యాత్మత మనబడు నది, యే మూల ప్రకృతి దాన మహత్తత్వ మామహత్తత్వాన లింగశరీర, మై మణి యది సకలమైనతనువులఁ జేసె న, హంకారబుద్ధి పాగ్గొడ్డకన్దేదియ, సాముదాయకము లింగ, శరీర మన బడు నదె జన్మకర్మమూలము ఇంద్రజాలము, ఆమహత్వయొ జీవవంక్షననాద్యవిద్యోపాధి నొందిన, నై మిరచె స్థూలాది దేహతీయ మిజీవోపాధి యనియును. శ్రీస.

స్థూలసూక్ష్మకారణాల బ్రాగ్జన్మ్యమ్న ముఖ్యత్వవస్థలు మూడు గల్గె నీవంస్థతి, నీలచే నెవయువాడు జీవుడ. సక మాత్మ త్రి, కాలసాక్షి యారేమలోకముల కాది, మూల మది నీవే చూచుమా యాభవన, కాలములు నీయందె జన నష్టితిలయములై జనుగుతున్నచి రామా రాక్షసవిరామా, వ్యాధి మరీ తాగిడు గని బెరిగిన పోలికను దను జీవుఁ డను కొను, కాలికుఁడు భుక్షుఁ డాత్మతా నని భయరహితుఁ డయి యలరు ననియెను. శ్రీస.

ఏనీ తేజమున నీయశలమును వెలుగు, నిది భులుడు తెలి యలేక దేహ, మేత నని యెంచుఁ బుణ్యశ్లోక! యెందాదా

అయోధ్యకాండము

న, ప్లావము నెగిపోక యుండు వండాక, కీరుల వగు ఆముడు ఏకాగ్ర్యమునవి, ప్లావావంశ మొనవిన నమలుడో వదిలీనా, చాకలింపభక్తిని గలుగునది ముక్తిని, చాచ మగు రామ నీచానుబదానుడను కరుణనను, బోధిప్రము, నీనాథిర ములజామ మాతండ్రి యటగుననే బాతుడ నన. శ్రీన.

అని చాలా ప్రణతుడై యానందబాష్పములు, కనుల జడిగొన జడచారి కఘువంశతిలకుని, వినుతింపె వేడ్కఁ జేరి రావణవధాన్తము, జనియించినావు శౌరి జశరభుడు నిన్ను, జనవిభునితేయగోరి యున్నాడటల, యివ రావణుడు చచ్చు పెటులతనిఁ జంపుడు, నని ప్రోత్సహి జేసినావు మును దాసి, వినుమాధూధారహారమునకు మొనయు మీది వనజ భవువాక్యము, ననినఁ జెలువగవు మొగమున జగిలినగొవగ ననియె శ్రీరాముడు. శ్రీన.

విను నారద నే నెఱుంగని దేనియును లేదు, మునువ్రతిన నాచేత నెటు చేయఁబడె నటు, ల నే జేతు పకలభూతముల నుభానుభములు, ఘనకాలసంభాతములు ప్రార్థన, మున నగు నవిభవననే తనై తగులక నేనె, మొనసి వికోదింతు నిదె రేవు దండకాటని కేగి, మునివేషము చార్చి వంతోషము, నను జభుర్దేశవత్సరము టుందును నీగ యనునెవమువను రా, పనుని సజలముగఁ జంపుడు నన విని దేశగతిఁ జనె మునిండుడు. శ్రీ

౨. ప్లావకాగ్ర్యనిరూపణము.

పల్లవి.—దినతే కుకవాణి మాణిక్య వీణావాదనపటటువా.

లను. మనునః శ్మయమకశేరభుండంతటమరి, తనమున కనియిం
చి వసిష్ఠుని ఘనముగ రావించి మన్నించి, విను మనివలిక
మహాత్మ్యవిభజనను, లునుమాటికి బొగడెడను శ్రీరాముని,
భువగుణాధిరాముని యువరాజునుగా నొనర్చవలె విపుడ
భరణుఁ డను, జని గూడి చెనెను మామను గనుఁ గొన
శుభదీక్ష నునుపు రాముని రయముగ నని. వినవే.

పరమాని దశరథుని వీక్షిని రఘు వరునగడికి. లేక రాఁగా
శ్రీ, హరి యెదుర్కొని బాగా వసిష్ఠుని పరంగవత్ప్రతుఁ గాఁగాఁ
జేసికీతా, తరుణి వై మకలశోదకములొసంగెగ, గురునియను
గులుగడిసి, శిరమున నవ్వారి, ధరియించి నేను ముగిసి పూసించి
నీ, చరణానీరభారమునఁ గృతార్థుఁడనై, మొఱిసి ననుదా, శ
రథపలుకు విని, చిఱునగవు దొలఁకఁగఁ బలికెమును సీచరణ
బలము హరుడు శిరమునం దిడి, సరమపురుషుఁ డాయెమాశం
ద్రీ నలువయు నీపదాంబువుల నుఖ యయ్యెననెను. వినవే. ౧

ఇటు లనఁడగునే లోకగురుఁడవు వి శ్వేశుఁడ వనియు
రమావతి వనియు నము, త్కటయశుఁడ వనియు, బరమా
త్ముఁడ వనియు నిన్ను, గుటిలుల కెఱుంగవశమా ధర్మసా
లన, చటులుఁడవై భూభారము మాన్ప రావఁబనిఁ జంపఁగ
మది నెంచి పుట్టితివని, దిటవున విశ్వయందినాను నేను, అటు
లైన బహుళోష్యముఁ జేసితి నీ, వెలుల మాయచే సర్వముఁ
జేయుదు, వెలులనే గురుఁడ నని శిష్యుఁడ వీ, వనుచు నటన
నల్పితి స్వాము జగ, న్నటనమాత్రీధారి యఖలభూతాంశ

అయోధ్యాకాండము

రాయుని యవన నెలయుచువనెను నవసి. వివచే.

నీవు శుక్లవర్ణుడవు మైన మేను నెఱిఁ బూని భువియందు
మాయామయజ, భావమునఁ బెలఁగుచుందు వక్రకు రాని, నేను
గాసిఁ జెందుపొరోహిశ్య, తవన మతినిందిన మని తెలిసియు,
నీవు రఘువంశమున జనియింతు వని, భావించినంతవఱకు నీకు
గురుఁడనై, యే వేడుక కిది నేనియ్యకొంటి నాతప మిప్పుడు
ఫలియించి నన్నిఁక నీమూ, యావిభూతి కగపఱుపకు దశరథ
భూమివిభుడు నిన్ను బట్టము గట్ట శు, భావహుఁ గన్మునెను
నీతతో దీక్షావిధి నుండునుని చనియె వసిష్ఠముని. వివచే. ౩

శ్రీవిభుడు లక్ష్మణుని గని నన్ను యావరాజ్యభీషిక్రుఁ
తేసికరు నేను సాక్షిమాత్రుఁడను, నీవె నకలముఁ బూను
కర్తవు భోక్తవు, నీవే నాస్మాదములు మేను ముమ్మరివలెక,
నానేకఁ బారవఱురామునియనరాజ్య, శ్రీవిభునిఁడు మెచ్చి
దశరథుని మెచ్చి, యావార్త లవుడె తెచ్చి కానల్యా, నేని
తోడ నుదిత్రాదేవితోఁ జెలుప వార, లావాక్యాకర్తవమున
నంతోపపూర్ణ, లై వెలసిరి సురలు సరవ్వతిఁ గని, చేపి నీ
వయోధ్యకుఁ జని విఘ్నము, గావింపుము రామాభిషేకమున
శనునాదిబంధసార్ధన కియ్యకొనె వాణి. వివచే. ౪

కొమరారుకై కవగరు దాసియొకఁడె కుంటిది గూనిదిగుఱ్ఱ
యాపు, దిరుక్కిగుఱ్ఱముడిబామలుడొంకుమై గలదియయోధ్య
లోనిరమణులకు, నవ్వులాటదిమంధర యను, కుమతియొక్కఁడె
గలదు భారతి దానిఁజెంది, కుదురై యుండి నంతఃపురి కృంగ

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకర్తవలు

శముల, నమది యెంతయు వింతయై యున్నచోచి భ్రమసిమం
భర తొండరతో వచ్చి కైక గేవు, రామునకు పట్టాభిషేక
మనినం కైక, ప్రమన మొదలి బంగారందెలొసంగగానె,
దోచియెల్ల కిది భయపమయము సుఖ, పమయము గానబల
గేషలైల, స్వామి యైన రామునిశుభము నీకనెను. వివే. ౫

౩. నోడిరాగము-లలతాళము.

పల్లవి.—పరపగుణముచేవన్నంవిర నభక్మతేందిరా. వివే.
లను.—గగినుమున రాఘవునియభిషే, కమఁజోత్సవము
శుభమునక భయా, కర మనుట యేది శ్రీరాముడు,
గోపల్యగాననుజూచు ననుపకమనక్మృతములైన కైక,
వచనము ల్వివంగ జాలక మం, భర నీనుకుచకుసుఖము,
నలచినానుదాయగాను నలవకు. పరప.

కైక విను భరతశత్రుఘ్నుల, గేకయపురి కనిచి నీకాం
తు, జోకాంత యేకాంతమున నీకాకాంత భరతేకాంతు
గాను, ప్రాకృత్యవ్యర్థమున కెల్లను పట్టభద్రుని కేయ నల
చెను, నీకు నీతనయునకు దావ్యము, నియమించి నొకయు
పాయ మున్నది, నీకు రాజు జేవానురాజినిచ్చి, పవరములు
రెండు గలవు, నీకొడుకు జొరతనము రాఘవుని, వనవాస
మును నాన జేయు మనె. పరప.

శువిధమున మంభర పలికిన, హిత పని తలచి పథని
మెచ్చుచు, నాననిత ధీనితకోపము, నను మాసినచీర గట్టి
తనను, కీది యుడిగి భూషణము ల, న్నియుఁ బాటవైచి

యలుకయింటి, లో నొంటిగా నేలఁ బడి పోర, లుచుండెను
దయగలవాడైన, పావనుడైన ధీమఁడైన, దేవసముద్ర నం
గానీ కుజన, తావిరోదమును వీడఁజేసి, తన్నునానుసారి
యోను నిజమిది. సరస.

అంతటను దశరథుడు కైకగృహమునకుఁ జరి నిశ్చలమై,
కాంతిచెడి భ్రాంతివడి మెలఁగెడి, కలికినొడము గని కలగి
విభుఁడు, ఇంతవంత యిచేది యనఁ జెలు, తెలుక మాకై కయ
లిసినయది, సంతసము నేయు మన విని యాకంఠిగమనను
జాసివీడి, చింత యేమిటికి కైక వీడు, చిత్త మెటులులు
చేతు ననిని, తాంతమోహమునను పా, దముల కప్పుకు
నృపుఁడు ముగ్ధిదస్కినా నన. సరస.

సలికి బొంకనివారు దూరలు, పొగిడిక మునుపు నా కొ
నగిన, యలఘువరములగు భరతుని రా, బ్యాధివతిగా రా
మునికానలో, నెలయఁ బడునాభేండు మునిగై, నిలుక నెల
లిమ్మనుచుఁ కైక, వలుక విని వజ్రహతవృక్షము, చెలువు
నను భువిఁబడి యంతలో, దెలిసి చెడుగుల గంటి ననుచు,
దలఁచి వెడలుకలకంటి నెడుట, పులివలెం గని తిరుగ మా
ర్చిలినఁ, జెలులుబోధచేసి రాధరాధిపు. సరస.

భార్య గా వీవు క్రతువు నా, పాలిటికి నీకు రాముఁడునది,
చర్య యాశ్చర్యముగ నెల్పును నలి నీవు రాముని మెత్తు
వెపుకు, అర్యవమ్మతుని బొమ్మన నే, నతివ రాజ్యము గొ
మ్మనికప్పవ, వర్య బొంకి వరకమునఁ బడు, వాడ వలి కైక

వలుకడకడకు, కార్య మేమనుచు వనట నొంది, కంచి
యందె నారాత్రి చేనిన; మాత్యోజయమునఁ జావ్యత్రిక,
సుభగవిరోజము లెసఁగ. సరస. ౧

అత్రచామరతురగకరిరథ సముదయముగనుపైఘామిత,
గాత్రుని బవిత్రుని సుమిత్రా పుత్రయుతుని కకింద్రాహుని,
తైత్రాతపత్రాన్యతుని రామ చంద్రుఁగనిజను లలలియించిరి
భాత్రీతుఁ డేమో రాఁ డని య త్తజ్ఞిసుమంత్రుఁడు చేని,
మొక్కి హా, పుత్రీలలామ హా రామ యని పొగులురాజు
గని కైక నడుగ, రాత్రి నిద్రలే దితనికి శ్రీ రాము సుగు
ణధాముఁడోడి తే మ్మనె. సరస. ౨

దశరథాజ్ఞ మమంత్రుఁడు జని-తగ రామవిభుఁ డోడి
తెచ్చిన శశివదను- డసితతను- డగురఘు-సత్తముఁడు తం
డిసి బ్రాదులైనఁ బిసరుహాయుని గోగిలియక-చృధివీతుఁ
డేడ్వగ వసిష్ఠుఁడు మనలకను వచ్చె రాముఁ డిజ-మన కైక
ధరతునకు రాజ్యము! అనకృతాటవి! నిన్ను బనున-వడిసి
నాననఁ బితృవాక్యము! విసువక వడపెక ననె శేషసి-రిశిఖ
రామయుఁడు విశాలములియై పరస ౩

౪. అవగడ వైదిరాము-అటతాళము.

పల్లవి.—వినవే పల్లవమ్మదుచరణా కరుణా-వితరణగుణా
భరణా!

అను.—జనవిభుఁ డానతి-చ్చినదండకాటవి! ముని వేష
ధావినై, చేనియెడ నన విని, యనఘ రాఘవ కామునఁడ

నై యలికవలలను జిక్కిరిని నిను | వనమునకు వనిచి ప్రాణము లీకనువునను మన వనెను భూపతి || విన |

రామా జగదభిరామా నుబాహుని, రామా కులల | లామా హానై మవతీచింత్య, నామ హా భీమోద్ధామనం, గ్రామా హా శ్రీమహితముఖజత, సోమా నిన్ను నేమని పొమ్మందు, నలుల నోర్చియుందు | యీమోహాద్ధిక గల్లు ఏదని విలపింప, నామహాపతి నడలవల దని సామిత్రితో దల్లిసగరికి | స్వామిదని నతి సుమిత్రాకా, నల్లలకు నేయ దీపించితి || విన || ౧

అనువంజ వనభూమి కరుగఁ గార్యము వచ్చె, నమ్మా సెలవిమ్మా యనిన | విని సామ్మసిల్లి యాకొమ్మ హా, వనబాక్ష ననుఁ జేరవమ్మా రాజ | నినుఁ బొమ్మనుట నిజమ్మా నమ్మ | నన నగుచుఁ దైక, తననందనుని దొరనుగా | ననుఁ బడువాల్లేండు, వనమున వసియుంప | జనవిధుని వేడఁ బిత్తు వార్యము మనుషుఁ జనియెక వనభరతుక క, వనియెనుగి తనయునిచట నెనిలు, మనుచుఁ గొనల్లు విలపించెను | విన || ౨

తైక యెవ్వరు భరణి, కాంతుఁ డెవ్వరు చూడు నాధాక పరా శాక్తైక పీర్తి కదగి నివిజా, నీకములు, దీకొనినఁ ద్రుంతుఁడో, నీక రాజ్యశ్రీతిని పట్టాభి, పేక మపుడు పాకటముగఁ, జేతుభరతుఁ దల్లిస పఠని, గోయులఁ దుర్లడఁ, గింతునని లక్ష్మణుడు, వీకమై బల్కు రాముడు విని, నీకడియయును నీదుభక్తియు, లోకముల కెల్లఁ దెలియును న, తాత్కైకపై నలుగవల దని. విన.

జడము నశ్వరము ఈ, జగము రాజ్యము కనుపు, నత్య
మా యిది, నిత్యమా అన, జడ భోగ్యల, మాన్యత్యమా,
కలిమి, పడతి చంచలమజన, మృత్యుమా భ్రాంతి, యును
గతుంచుట నత్యంత్యమా మిస, ప్రాచయమునకు శర్మ,
మొదిగట్టితనకంటె, నొడలు వేటని నెలియ, నడుగునోర్పు
లుత్పాతతి, నడియేటఁ గూడి యెడసినక్రియ, మాన్యపితృ
వలీనుతహితామల, నడక యిదిస్వప్న నను మనియె, న్నక
అకుఁడ కోపన నెరాముఁడు. చివ.

ఆయు వల్పము జరావ్యాధులు పులులదలె, వాయుఁడెలి
యఁదాయ నగుఁడు, ఈయభలనుభములు, హేయ మగఁడు,
మాయులేభగవన్నాయ దేహ, మేనూశ్చ యనుకుమతి, ఛా
యామాతృ, మియస్థిత్యక్తాదోమ, చుస్థాన్తాన్తని, కాయ
మా కాయ మెట్లయె నాత్మ చెపుమా, యీ యాన వి
దువు మహానికబ్బిమ, హేతు విదియ యవిద్య నే నన, పా
యమగు నద్వి దానంద, బ్రహ్మమనుటిదివిద్యయ నిహ. చివ.

మొదలు కోశము పాప, ములకు మనస్తానములముఖం
గ్రహాలముక్రోధము, నడయాత్మలకు ప్రతికూలము కోశ
ము, హృదయగ్రంథినినాలవాలము కోశము, విదిత శర్మము
లకు, సూలము, మదియందది యుంచకను నిను నీ, చలనసా
క్షిగానెంచి, ముదమున సుఖముభుముభునము, మదయుతు
ల కీవలయలక్ష్మణ, మర్మమరితల్లి కీత త్వమ, నడయుఁడె
తెలుపఁగొగిలునుతుఁ, గదియించిపోయిరమ్మనవలి. చివ.

హరి సుమిత్రకు ముక్తి యున్న లక్ష్మణ నిలుపు, మున్నమనను వెన్న, కరణేగరంగబల్లె నీకన్న మును నేనరిగెదను రానీ, కున్న జిత్తులరమేయనినగఁగఁ జెన్నారంగగఁగఁచియియరాకకు నమ్మితిరి యా, ధరణిను తేనీ, నండకాటని కేగి, తిరిగివచ్చవనిలుపు మననీ, చరణములయాన నేనిలువను, బరమాత్మయనిన శేషచల, పతి యతివతోఁ గూడి కడలెను. వివ.

౫. యమపట కాంభోజ-అపిచాకము.

పల్లవి—చికురనిందితాళి రగాకేరీ, విరమదాసురాళి నలయ్యాశ్రయ, నకలభివనపారి లలనా, జనమాళి కాచి. వివనే. అని—నకలరాజవ్యలు రా జను భో, మకులరత్నము విధవమునుడిగి జనకసుతాలక్ష్మణవమేతుఁడై, వికసిరాంబుజలోచనుఁడై చను, బకుఁ గత మేమని తండ్రియాజ్ఞ వన, వికలబోవు బుజ్జి పువనములు పొగుల, నకట వగవకుం డనుచు వారితో, ననియె వామదేవుఁ డన్నునిద్రుఁడు. చికుర.

ఈరాముడు నారాయణ దేవుఁడు ఈశుఁ డవ్యయుఁడు మహానుభావుఁడు, శౌరియోగమాయనీతయయ్యును, కోరితేఱుఁడై లక్ష్మణుఁడై యలరె జను, లారా బ్రహ్మవిష్ణురుద్రా, కారమైపురాని గుణకీర్తి విరాట జగదుదయస్థితిసం, హరములు చేయుఁడు హరి! ఈరాముడు మత్స్యకూర్మ సూర, నారసింహ వామన భృగురామక! తీరములు చాల్చి యిప్పుడు దశరథకుమారుఁ డయ్యె ఖలులఁ జింపుటకు ననెచి

రావణాదిదుష్టసులవధార్థము, రాముఁడు దుష్టవిల్లుట యీ యర్థము । జేసమునిచేరిసి వలుక నతనితో, జెచ్చి లేపువ ని కేగెనవని యితఁడు ధరణీవల్లభుఁడు కైక హరి నట, ఏ వాసమున కనుపలేదితఁడే వారల నిటునియమించెను, దైవా ధీనము సర్వజగము । గావున మీరిందుకై యుడలకుఁ దీరవ జోదరుహృదయవద్దమున । భావించినఁ బంత లేడలు నని ముని, నూగఁజాను లలరిపారినుడించిరి ॥చితుర॥

ఆమీఁడట రాముఁడు కైకనగరి, కరిగి యడవి కేగ మాకు ముగ్గురికి । భూమిపరియాజ్ఞ కొను మనినఁ కైక, దీ మనమున నిచ్చె నారచీరలు, అవి । నామిత్రీయు రాముఁడు గటిరి, భూమిసుతచే గాకున్నను స్వామి జనకజకటిఁ జాల్చె ను, ఏమీ యనలేక నృపభార్య । బీమానవతి కీచీర తగదని । యేద్యుఁగ వసిష్ఠుఁడదరిపడి కైక । నీమది చెడ నీతకడియొ నంగదగు, నేయని దుకూలము లవనిక కొనఁగఁచితుర ॥ ౩

రాజ సుమంత్రునిచే గుమారులకు, రథము దెప్పింప నపుడ జనకునకు । శ్రీహని సలక్ష్యుఁడై మొక్కిన్ను, నీత యందఱికి మొక్కి యరద మెక్కె హరి, జేతే లలరఁగఁ దే రెక్కెను, జేతే యని నుమిత్రకొమరుఁడు । రాజులరథ మెక్కె సుమంత్రుఁడు రథ, రథ్యముల నడుప నిలు మని దళ రథ । రాజ విలపింపఁదఱిమి నడచు జన, రాజతోడఁ దఱు వ దాఁట రాముఁడు ॥చితుర॥ ౪

పుడమితే డవనిష్టఁ బడి పుర, పురఁ బొక్కి పొరలియే

ద్యౌభృత్యు లధిపుని । పదరి కానల్యనగరికిఁ గొనిచని, రా
యువరినిభుని బోధించుచునుండె న । క్కడ రాముడు నిల్చి
జనులనిటు, విడరావని పురికి కథముగొని । వరురారిని ను
మంతుఁగి బొమ్మని, యుకురాజనిభావవయను నను । జాతుఁ
గూడి నకువ నపుడె కదలి చని, సుమహత్తరంగకలికలుష
భంక । మద్యజలాజాబువంగ గంగ గని సుచ్చుకొని తేర
గుహుడు నచ్చెనుచికుర ।

౧

చరణకమలయుగళికిఁ బ్రామిల్లెడు, నెలుకువాని రాముఁ
డునుభజిల్లెడు । గురుదయాదృష్టిఁ గని కాగిట నిడు, కొన్నఁ
బొగడ గుహుడు భక్తి వచ్చుతుని । హరి ధరియించె జట
లు మునినై వనిఁ, జరియింతు ననుచు లక్ష్మణుడు : ధరియిం
చెను సత్యవ్రతుడని కురియించిరి విరులు మరలు శ్రీ । ధరు
డు గంగసిటఁ గుంకిజలములు ద్రావి తరుమూలమునఁ బవ్వ
లింపె । నరుణిఁగోడ నట రామచంద్రుని నా, గరులు గానలే
క పురికిఁ బోయిరి॥ చికుర ।

౨

మామూమానుషవేషధారి త్యుగళాయుధై నిదురవో
వంగధను । స్థాయకములు పూని కొలిచియుండెడు, సాది
త్రితో నిహదవిభుడు పలికె దృఢ । తాయి శ్రీహరి నిటు
గని కను, దోయి సంతోషింతుపన్న । దోయి ఈగుఱమునకుఁ
గై, కేయి హేతువు గదా యెను । మూయికము ముఖాసు
ఖము నొడలు తమ, కేయెడ లేదని లక్ష్మణుడు శబర । నా
యకునకుఁ దెల్పగ నరుణోదయ, మాయ కేషగిజరియు

మల్కునను ||చితుర||

2

౬. భూపాలము-అలరొకము.

పల్లవి.—సఖమున వివరే నీవీనచ్చరితము-నలలితానంద
దాయకమున వే

అను.—సుఖాడకుభనుమస్తి దేరి, ముఖాబ్జకాంతి పా
దలరఘుకుల శిఖాముణి గుహాసీతానుజాత, సేవించి స్నాతూ
డై సునీత్రుడై, నల వఖండమును నోడ నక్కి యను, రా
పగె గడచి గుహుని బిలిచి, నఖా పురికి బొమ్మనుచు బ
నిచె, నడయుడై ప్రియత్న పూర్వముగ నెళి||

మించిరాఘవులు మృగము నొకటివ-ధించి పచనము
మొదిగాఁ గా | మించి ముగుస భుజించి యదట పసించి మే
త కాంచి, మరునాఁ | దంచితగతి ధరాత్మః తాను, గంచ
ద్భరద్వాజాశ్రమము, గాంచి మునికి తమ : వేంచేయు టెఱి
గించఁగా, బంచి పొర్పించి రమ్మని శిష్యుడే వృషపంచాన
నులు వచ్చుట దలిసి, చంచనస్థిము, గొంఁదెదురు చని,
చక్రీనీక్షించి తనువు పులకించ నుతియించముని కనఘలు
వమస్కరించ కూగిలించి రాముని పూజించు శ్రీరాము
ని స్మితముఖతపోముని జగదధిరాముని సఖి||

నాదబిందుకళాతీత జగ జాదిపురుష మహాత్మ్య విను నీ
పాదరజమునఁ జోదిసేయుము, నాదుమందిరము అనిన ము
నినాదరించి తదాశ్రమమున వి, నోదిచి తదనుజ్ఞ మనసా
హ్లాది వాల్మీక్యాశ్రమము శ్రుతి, నాదబంధురము గనిముని

పాదములకునవని చానుజల, శోడవిలి ప్రియతులై యలరు
మహాదేవుని సుమాస్త్రురుదిరుని, నట్లదళనేత్తు చమాకళ
త్తుని శ్రీశామేడిసినుతాంత్పగులావాల్కిరిగాంచి గారవిం
చి పాద్యాదివిధుల నర్చించి ఫలము లర్పించి భజించి పారి
పలికె. పత.

స్వామి నిను ననభూమి దశరథ, భూమివిభువంపునఁ జరిం
పగఁగి మేము వచ్చుటమీకుఁ జెలియని, దేమి యున్నది నేను
ఈమానవతి. తో మెలఁగి యివట శ్రీమించనది, నేమింపు
మని రాముడు పలుకె. నామాని యుఖలాత్మసంపేక్షయై ప్రి
మచేఁ బల్కె భువనములకు. రామ నీవే నిలయ మదిసికు ధా
మ మిది సాధానమును త్తమమైన దేవాసుహృదుభావానిను
మేనుహాస్త్వింతిశాంతులు నము లిచ్చామాయావిదహాతులు
నీ. శ్రేముషిగలవారిమది నీకు శ్రీయుతముగ నిల నునికి య
నెను. పత.

శమశమశయోనత్యములుగల, మమగ్ను లిద్వార శుభాశు
భముల. సమయముల హస్త వివేచముల, భ్రమయై వృద్ధు
మననబ్బుల. దములఁ గాడి భర్మాభర్మనమరపము పిడి మది
నిను శరణముకేడి గర్వముదిగనాడి మమత గోరాచీయెను.
దుముసులయి తనరారుదురు ఎవ రదితభృతి శ్రీరామ నీ
మంత్రము జపింతురు ద్వంద్వరహితు లయి, తద్జనులస్వాం.
తము నిశాంతము నీకుష ద్వీమతపమాద్వి మధ్యానములకు
మీఁజి యవల వెలుగునిను దే హముగ నర్వగతునిగ నొక

నిగ, సనయుఁజులమది గులు పీక నెఁసఁఫు॥

౪

అనవరతమోగా, భ్యాసబలమున కృత్రిమతః॥ మనస్కులు నిను ప్రదినిమిషమన, గనుఁగొనుచు సనఘలయి మిగుచు॥ ఘనలహ్మకృతజమున నీతాయుగం జనయి, మునపిని హరింపు మదియనెను॥ ననునెఁసకావు నినువృత్తింజువాల, నంచుఁజరిగి॥ జనజాతు కీప్రభావముచే, ననువోద బ్రహ్మ జుగి నయిదిని॥ జననమాశ్రమే క్షౌర్యదుఃక్షను ని, మానవుని బెరిగి నెలువట్ట నెఱిగి బో॥ యనెలత నొకతె నెనసి కొనుకు ల, గనినీ వారి బోననెఱు॥ మునుమిడియ మునివలెనె చంపుచు, ముచ్చులఁజేడ నెగడితి నన॥సఁఫు॥

౫

ఈగతిఁ జరియించె వచ్చుబుఘ, లొగమచే శ్చ లగుగవార లిసాని పోనీ కాగిన ననిది, వేగ నీనరిగి నీనుతుల॥ నీగరితల నునెద్దుఁ బిలిచి, భోగభలములపోల్కి దురితము భోగములు గొమ్మని వారి నాగరికమొఱిగిరామా॥ తోగర్వమెందుకనఁ జనిచే, నాగరితనడుగ నాలుబిడ్డలు॥ మూఁగి యుడచిన మొఱి కఁగయి మడలి, యోగినకులను గని యిది జలుప విని కను॥ రాసిలి యుపదేశ మిచ్చి నారపలఁ జనమ, రా మరా యని పి॥ రాసికై జపించితిఁ మట్టలు, ప్రబలె నాదుతనపునై ననె ముని॥సఁఫు॥

౬

అంతట బహుసహ స్రాబ్ధములు, పంతమునను కపంబు వేయంగ॥ గాంతులగు సప్త ఋషులు వచ్చి, తేనిర ననుఁజెలు ప భానుడు॥ మంత్రమోక్షఁ జమము నడఁచుకొయ, వింతగ

వల్లభము వెడలి: పంతునముననుసంయములఁ గని, సద్భక్తి
నలుప నీ! మంతుఁడవు బ్రహ్మయుమి. నైతివి, వంశ దీతెను
హస్తికి యరి! యంతర్మిత్రులై రింతయును శేషాక్రీడ నిను
మది నుతియుంచు ఫలమినియని. కొంతపొగడి సురనదికిఁ
జత్రి, కూటగిరికి నడుమ గృహము ముని! కాంచుయ రచిం
ప సీతా, లక్ష్మణయుతుఁడై పారి యుండెనచలఁ నధి॥

౨. ఆపా శేరిరాగ ముఁదిరాగము.

పల్లవి.—హృద్వనవాచ్చిత రామా యుక్తిరసనకల్ప
రామా! నద్వితీయరామా రామా వినవే!

కాను.—అద్వయముగ సునుంతుఁడ రసముఁ గొని, య
యోగ్యకరిగి, నరరఘున కెఱుగి రి! ఘోషవాయిండు బాసకీ
లక్ష్మణులను, సూరి గంగ కావలఁ జన వృపుడు! విద్వన్ను
త రామచంద్ర సీతా, నిభూ జగత్ప్రభావిధాత నిను మహా
ద్వైభవానుభవయోగ్యు నడవి, నడల వ్రాసెనా యని య
తలెను హృద్వ॥

పుడమిజనులు నిను కయగలవార డరి, పొగడ ప్తకల్ప
మేటికి! అడరి, నికుకోరిక లన్నియు నేడ్వకలా పాభ్యు
మామెను! నెడనెడ రేడ్వక యుడుగు మనుచును, క్షితుని
గొనల్యమాతేన! నికుడగన్నుల నిరొడియునతని కా, నుడియె
హృదయశిల్యమామెను! నికుగుబడినవాని కొటవిఁ జూడిన,
వసువుగ నేఁచు ప్రాగముల్నిలవు! నడఁచి వినుము పుత్రశో
కమునఁ జనువు, నెడలుననుచు నొకముని తీర్చెఁ బొట్టి! కడఁ

నేను వని వేటలాడ ముని, కొడుకొకడు లేయి నది ఘటము ముంచు. బుడబుడమవ గజ మని శరమేయ న, నీడు హయశి ననే జపవతి ॥హృద్య॥

దాయక జని యయో యని నే మునిజన, శోయములు గడవి యోముని. నాయక నే నవరాధిని నశరథ, నవపతి నని నుదీపి మొక్కిన. సాయకవేదన కోర్వలేను నా, ననవీజనకు గడవి నొనలెన. రాయడ కేగుము వైశ్యుడనగ శ, కమ్ము జరిగినిషివేయక శోయము గొని చని హాకుమారకా, హయజ్జడతైయని జేకువాడి. కాయతమతి వలగొని యుడక మొసంగి యయో, ధ్యానిభుడను నశరఘడ దంతి. నేయ విరాతవయుఁ దీలై నన నీవు, మాయములని సుశునద సిగప్పుడ చనిపోయెడనని గడసిరనిదెలిపి మృతుఁ, జానూ హాహారీ యనుచు నృపుడు ॥హృద్య॥

మోదుకొని యహా యని రాన, ల్యాదిముదితలు విలపింప వసిష్ఠుఁడదయితల వారిచి శవము, తైలముచే గ్రాగింపఁ బుచ్చట. మీఁద భరతశత్రుఘ్నులఁ బిలువనం, వినత్వర దీపింపవా, రే। జోదినమే వచ్చి యయోధ్య గని భయ, భవములు జనింపఁ బురజను। లావరింపదుయుఁ గని యిదేమో యని, యంతిపురికేగి కైకకు మొక్కిన మోద మొదవి మఱు గాగిలింపి తన పుట్టినింటినేమ మరసె భరతుడు। మేదిసీతుఁ డడని కైక నడుగ విని సీతారామలక్ష్మణులని

మీఁదినయచే నడవి కనిచిరి, బరిమృతం నామ నా సాళ
సె నతఁడు హృద్యుఁ॥ ౩

కొంతవడికి నడ నేటి భరతుఁడు కోపవృద్ధినిఁ జూచి కై
కాఁ జాంతమూర్తిని గృహించి శ్రీరామ, హంద్రుఁ నడవి
వోవిధునిటఁ బొంతునైతి వయయో సరకము, వంతుఁ
బడఁ చేసి యుచిన, నెంతసాపకర్మను కొడు కైతి నిం, కేల
ననుచు లేచిపోయిఁ జాంతఁజూసి వనరముకొనల్లన, గాం
చి పాఁముఁపై బడి యేడ్చుకలంత యేయ నీవు కైకకు
ఁజను, శ్రీమంతుఁడ నైతని జనని పలుకఁ నింత కైకకృత్య
మే నెఱిగిన నుచు, హింసఁ జేసినట్లనఁ జూల్యాఁ జాంత ర
నయుఁ నొగిల విడికొని యా, క్రిందించె మహారాజ మనఁ
గఁగఁ హృద్యుఁ॥ ౪

అప్పుడు నసింఘుఁడు వచ్చి భరతుతో, వనియె వగచు ను
లాఁకకఁకుఁ జవరదురసుఖము లనుభవించి దివి, కరిగె జ్ఞాన
శీలఁపుడుఁ జవలకన్మన్మన్యరహితుఁ డమలుఁడు, శాశ్వ
తుఁడు త్రికాలానాథుఁడుఁ కపటశరీరము జడ గుప్తుత
మినిను, కై విచార మేలామూఁడుఁ అనవిశ్రాంతసంపాద
దుఁభా, హతుఁడై బాంధవులుఁడగిరినిపోగులుఁ నిపుణుఁడు
వితము చిగురాకుకొన, సర లిందువుచుగాఁ నలఁచు ననుచు
గృహిచే నజ్ఞఁనింప నృపువితను వ, గ్నిచే నహించి క్రియల్
చేసి సానఁ రపురస్సయిఁజ్ఞ భరతుఁడు శేషగిరి, సతి రాము
నికా జాడఁదలఁచె ॥ హృద్యుఁ॥ ౫

— ముగియఁజేసెను. —

పల్లవి.—ఎలమిచే నేవించువే. శ్రీరాముని చెలిమిచే భా
వించువే. యెలలనా

అను.—నలలిశముగరాము-చందుని శ్రీపాద జలయహ
నిష్కల-నశ్చక్రిమకరంబు. మెలమి।

భావము. దామోదర- బంధుమిత్రములశ్రీ। కరవేనాచరి
వృత్తుల కోసల। పురికి నాచరి చే నువ్వలకు, దై వసిష్ఠాది,
గురుశిష్యునిర్మితములై కదలి గంగా పరివమలపులినా-తరము
ల విడిసెనచ్చెను వంటి గుహుఁడు నా, చ్చెక శరశరాపన। భ,
హుడై దోమలకోడ, నటిమి నడిచి యితఁడు పరమహా,
వనుడని సురనదిదాఁటెంతు, హరిఁ నంచకుడని యగునీ
నని నచ్చి। భరతు రామసేవానిరగు రాజ్యకాంక్ష, విరతుఁ
గని మెచ్చి యర్పించె గాన్కలు మొక్కి. ఎలమి। ౧

కూడిన భరతుఁడు, గుహుని మహామహుని। హరిఁ నాఁ
గిటనుంచి యుచ్చితచెడఁగి జేరిన ప్రియ నెంచి యెచ్చట
సీత, కోరిని బాడగాంచినా వని యతనిచే రాముఁడు వి
శ్రమించియున్నచో-టారసి తలసించి మొక్కి యచట। నా
రాత్రియుండి మలునాఁడుప్రేక్షున భా, శీరథి దాటి యరు
ణార భవద్వాట శ్రీరమ్య చరణరాజవములు వలగొని,
యానాథి దావచ్చు టంతయుఁ జెలిపి నిత్యారము లతని
చే, గాంచినాడచట శ్రీమీల నిర్మి మునిచే దారిచెలిసి
వేగ, శ్రీరాము లుండెడి చిత్రకూటముఁ జేరె॥ఎల॥

బలముల భరతుఁ డీ, ముల్గుల నునిచి గుహశత్రుఁ ఘ్నులురా
వడచి తన మ్రోఁబులకలు నిండఁగిలకొంచె మునిగనఁగెను, ధలకు
నుమకు బులపాళిశాఘవస్తు, శాఖశాఖావిలసద్వనాఘసమై
కుయుఁడకోకిలకరనేననఁగెను, సావనమైశ్రీః యలసనావనము
వరిపాసి, నవనడన మచట పాలఁ కులికధ్వజసీలాబ్ధితే, భల
బాలు పాలుపొందు నీతారాములపాదముద్గితఁ ఘ్నులు గని
పొందఁగ్రహణము కనుల జాణ, ధలియించె నామగోక్షాలు
నే ధన్యఁడనై । వెలసిని నని యెంచి వినులించి హరియున్న ।
నిలయము శుభలక్ష్మి, వలయుముఁ నాచెను । వెలమి । ౧

వెలిగద్విత్తేకుల గెలుచుకన్నలవాని, వెడఁగయురము
వాని నల్లనివాని మొలకనప్పులవాని నీతాలక్ష్మణులతోఁ
గ్రీడించువాని నారచీకల జటలఁ దనకువాని సీతేహుగ,
ముల నేలినవాని రాముని జూచి । నలలితభయభక్తి, సలభి
మాన్యుతముల । వలగొని శత్రుదననినములనై, మాన్యు
లు చేర్చి సాహ్వాగముగ మ్రొక్కి కనుల నంగుళములొత్తు
చు మేలు, నలయ భరతుని గృహకలితవృష్టిఁ గాంచి కో
గిలించి తొడల నలగొల్పె గుహశత్రుఁ ఘ్నులు నకు సావర్ష
గ లలితుండు నీవించి వెల జేసిచుచు విచ్చె । నెలమి । ౨

స్వామి కొసల్యాదిజనములు తా మ్రొక్కి, వసిష్ఠ మునిఁ
గాంచి పూజచేసి । భూమికు నెచ్చరించి నేను ముకుగ, నీ
మిఁదిమచుక మించి దళరథుండు నీన్న మదిలో నుంచి
దివి కరిగెనన, నేమాటు కోకించి గంగావదికి । రాము లం

దము వెంట రావరిగి స్నానముచేసి ప్రేమఁ దిలోదకక్రియలు
దశరథునకుఁ జూపింపుము. సామిచ్చియును దాను, పల్కి కృతకృత్యుఁడై
సేమమున నాదివము, నెఱవేర్చి మరలి నిక! భావముఁ జేరి
సత్కలుము లండటి కొనఁగి. శ్రీనివాస మన్నించె కేషరి
జగ్గిభుజా-శ్రీమహిళావిభుఁ డీ, లీల వివోదించె నెలయి. గే.

౧. అనునదియొకాదు-అదియొకము.

పల్లవి.—వివేక దశదశవింశదశసుందర - విజాలలోచన
నిజకింకర జపభయమోచన.

అను.—మనకులతలక అయోధ్యకు వచ్చు యీ, మానతి
పై మమ్మఁ బోవుము. భువనాగములు జేసి సుగులఁ
గాంచి తనయుల రాజ్యమున నునిచి పిమ్మట నవమున జేరి
గుట రాజభర్త మిలు, పలఁ జేయుము, కైక మంత్రమతియై
యొనరించినయవరాధము యీదు. పు, మని భరతుఁ డిన్న
పాదములకు మోర్కెను వివేక.

భరతుని రామును తోడై నిడుకొని, పరగ బుద్ధిగించి
దిశరథ. నరనాథుఁడు న స్వరద్యమునఁ బదు, నాన్దేవు నసిం
చి నూనట. బురము జేరు మని వంతదనుక నిను, భరణి
గా వంగఁ బంచినాఁ డిది. యిరువురమును నెఱవవలె నన
భరతుఁ, డిందితేను గాంచి జనకుఁడు. కరటి కాముకుఁడు
భ్రాంతిఁడు డతనివా, కృత మన్మత మన వత్సా దశరథుఁ. దర
య సత్యవాది యతని దూఱకు, మనిన సాది మునినై గే
వనమునఁ జరియించు నీవు భర యేలు మనకు, పారి య జే

టితగఁ జటంచన నేను నీచరణముల్ గొలిచి పత్తునవివ
దా, శరభి వలన యోధ్యకుఁ బొన్నునె జమ్ముని వివరే॥ ౧

శ్రీయొక్క నయోధ్య యొల్లఁ గనువు న్య, పంతు ననుచు
లేచి భరణుడు॥ ప్రాయోపవేశమునకై కుశభూ, శాయి యై
నఁ బొదిరాముడు॥ మాయులే యని కలగుదుని కనుపైగ,
చేయవతం చేచి భరణుని॥ జాయఁబోయి నానాకృత్యున నం
క్రి, నూతులు పోగోచి విన నా॥ రాయఁగుఁ డిచ్చుతుఁ
డీరాముఁడు బ్రహ్మచేతఁ బ్రాప్తుఁడై కలుగుల॥ తోయ
ధిఁ బుట్టెను రావణాదులను, దునిదివచ్చునన నతఁ డిచ్చు
తముగ॥ శ్రీయుతువకు నతుఁడై పాదుక ల్కంఠచ రాముఁ
డొలగ మాధి విడిగొని॥ తోయబాడు ననుమాతీన మైన,
తే యనలముఁ బొచ్చువాడ ననె భరణుఁడు వివరే॥ ౨

కైక పాశ్రుజలనయనయై కౌరీ, గని మంత్రముందు రా
మా॥ ని కపరాధముఁ జేసితి భలకై, వింతఁ బడితి నిందు
ననుజయ॥ చే కరుణింపుము నీమహామహిమ, శ్రీనివాస
ముందు ఎఱుంగక గుఱాకకుడ వగుఁడవు విష్ణుడ న,
వ్యయుఁడవు నీయందు లోకా నీకమున నీధుమాయచే ననన,
నిలయవిలయములను జెందును॥ నీ కన్యము లేదు ఇంద్రబాలి
కు, నిలెఱుగున మా మామనుజులనువు చేకొని నటించు నీ
వు నీచే, లోకాలు జగ్గితులై పరితురు దివౌకనకార్య ము
నర్పిత నీమా, మాకళామోహితాత్మకై వేను ననె వివ॥ ౩
సాహిసాహి జేవ జేవ నమోఽస్తు, పద్మనాభ నీతానా

యతః మోహ మనగముడి విడు మని జనని, పొగడ నత్రా
తాననుఁ డగు శ్రీహరి చిలునగవు దొలుకఁ బలికెను, చెలుఁ
గి నీవమేత నిజమే యు! దాహించితివి నిర్జరకార్యాత్మము
న నీచేత నిటు లావ్యాహతముగ బలిచితి నీకు భవము
లేదని నన్నుఁ దలంపుము : ద్రోహస్నేహములు లే వితని
కనిదుష్టులు ననుఁ దెలియలే రనిన ఖగివాహనునకు మ్రొ
క్కి కైక నీడొనె, నరసేనాయకుఁడై భరణుఁడుచని!
మోహనముగ సందిగ్రామమున ను, బాహుకంఠలుంక నుని
దలంచుచుండెను వివవే.

కుండలికాయానుఁ డిచట జననం, కుల మని భూమియతా
లత్కలునిండదండలను నడువ దండకార, గ్రామము నొచ్చి
శ్రీతాళిఁగూడె! యుండెడియత్రిమునికి ముక్కిన నతఁడొ
నఁగ నిర్భయము జితాహితున కిఖండభక్తి ననమాయకు బా
నకి, దండ మిడ నభిమతాన్ధసిన్ద! నండగ నగు వని దీవించి
యిచ్చె, గుండలయుగ మనసితనయకు మోడుగఁ జగర్తకా
బ్జములకుఁ గా, శ్రీరచంద నాద్యలంకారములు! నిందుమనం
బున నొనఁగి ననమాయ, నృపలలాముడగు రాముఁ డత్రి
ముని! మండలఖండలునితోడఁద త్వ, మహితగోష్ఠి నుండె
నమరనన్నా తుండె! వివవే.

భావాపతిమతుడగు శ్రీరాముని, భయభక్తులు మీఱ,
జేరియ! శేషభవనములు స్మరించి యువి, పోషించుటకు ను
దాతాకృతులను! వేషభారివలెఁ బూనదపు నీవు, రోషమా

అయోధ్యాకాండము.

రా మా మా! యోషామః! యథాలిము భ్రమించునది, యె
ఱుగు నీకు వీరాభివీరా దోషాదరహర హరచాండలన, బో
పితముచివననా యని కడుభూషించె లక్ష్మణుడు నాచే ని,
మ్మగఁ బలుకఁబడిన యాచరిత మాంధ్రభాష పథ్యాత్మ
రామాయణమునఁ, అరణ సయోధ్యాకాండము కల్పించె
శేషాచలపతివీర నరసింహ, చే సుబ్రహ్మణ్యకవీంద్రుఁడుము
దమున : విసవే॥

అయోధ్యాకాండము

అయోధ్యాము.

శ్రీ ౪ స్తు.

త్రిమదధ్యాత్తరామాయణ తీర్తనలు.

అరణ్యకాండము.

౧. భగవాన్ శాంతిరామ-అరణ్యకాండము.

కల్లవి.—శ్రీశేషాచలవాసుని విసుతి! నేను వెళునైతే భగవాన్ శాంతిరామ! శాంతిరామ!

అను.—శ్రీశుభాచలమునందే చా దేవతాగిరి, నేనోరయకా
లమునందల నీ! తానును త్రాసుకుంటో మనవే, కండపుండ
రీకానీకచమ! శ్రీశుభాచలమునందే శరభశరీ, నృకాచిమ్మ
గభయనమై ఖగళులా! వానమై ప్రచండమా దండకా, వ
వము నొచ్చి యనుజానితో ననియెను. || శ్రీశేషా ||

మనుజాతవంతుకావ్యభంబీ, వనము మన మతిప్రయగ్న
ముగిరి! అమనముచు భేటకము నొనుచు, ననకక ముండ
ల వెనుక రామలక్ష్మణు లిరువురు చని కనిరి యమరనా,
భునీ నూనిఖగవ్యాధుని విరాధుని ఘనకూలము దిష్టించు
వాచు నచ్చి, కట్టలుకన్ మీ దేవ వని యుడిగివ! విను తా
ఘవులము దశరథవిభుషణు, పున మునమల భోవ ఖలులజీవ
భవము గొనవచ్చితి మన బ్రతికెడి, కలంపు గలిగిన లలన

నానీ, చనుడని కడియ మహాసితే రాము, చాదనజకర
చరణశరములు వరుస వరికె! శ్రీశేషా

శ్రీరాముని గొగ్గిట శీర్షసీత, చలన మందుభిరవము
విపలు గురిసె! దోరముగాఁ గడు శృంగారముగా! సాతకు
నచ్చరలాపిరి పాడిరి! చేరి నీన్నకు త్వరాధుఁ జూపుట, చే
రాశిని కరికఁపారి యైనపారి! బారుభూషాద్యుతి ననమకృ
తి ను, చార కుభాకృతి! చారాపథమధ్యగుఁ డగుకవిగతి!
దననిన చక్రిభకుని శౌరుని గవి! పోలిక దీట వినముఁడై
మ్రొక్కి, గుణాధ్య విద్యాభరుడ దుర్వాస! భూరిశాపమున
ననుర వైతి నికె, ముక్తి నీవలన నగు టన విరాధుఁడు! శ్రీ॥

భవరోగైర్లద్య జయాకర నమో, భవశాంతుజాయ ని
నుఁ దలఁచుచుఁ గనుచు వినుచు నడువుచు నంటుచును, న
విరళముగ మ్రొక్కుచు నుండఁగి, జీయవలె నామనో
నేత్రక్రోధి, హ్యకరణిరములు రామ తారకనామ! భవసుత
యని పలుక పాడి, నగుచు నాభక్తిదుష్టభం బది నీకు గ
ల్గె! బ్రవిమలమజ్జాని వైతి వన విని, ప్రకటమగుణభద్రా
రామభద్రా! మోవకు నీకు నము లభికు లటంచు, నితేచ్చ
నదిగె విద్యాభరుఁడంతట! రవికులమూర్తి శీర శరశం
గా, శ్రీమ మమ్ముని గనె సీతానుజాడగు శ్రీ॥ ౩

చూచి యెదుర్కొని పాద్య మొసఁగి య, చ్యుతు నుభా
సీనుఁ జేసి పూజించి, నీచమతు ల్భవసంసారరతుర్, ఓచితి
జజనక సీనుఁ డెలియలే, రురుశరమగు నీకటాక్షమున నినుఁ

కాచితి వేచిన యభిములఁ జూడోచితి గ, చూచితి
 మనుచు, చలికి శరభంగ, యోగి గారువుక్ ప్రో విడియవ
 లము, చే చితి చలిగొల్పి యం దుటికెడి, కాచంపగగంధయు
 తు హృద్భంధ, మోచను విశాలలోచను మానగమునం దు
 నిది ముక్తతనుఁ దయ్యెఁ దఱి, వేచి దంపకావాసు లై నము
 ను, లాచతుర్థ్యజాని శేరగజని పొడగనిదిఁజేర్చి

మొక్కి దధూర్ణముఁదు మునులాగా సుఖ, ము గివా
 మీ కనినరక్కసులచేఁ జక్కితిమి శాశల, స్రుక్కితిమి గ్రక్కు
 న మముఁ జోవు మనుచు రామునఁకక్కడినున్న కపాలము
 ల్ చూసి, వెక్కవమున నృక్కుజనుల మునులఁ । జక్కఁ
 చేసి రింతయు దైత్యకృతమే శరణు మా మొత్తాలింపు మనిన
 వినియున్నదంతయు దానవుల నని యభయ, మునఁగెమునుల
 కెల్ల మది రంజిల్లమక్కువతో భరతాగ్రజాను నిలిచె చూచి
 గృహములందుఁ గొన్నెం ద్దచల । నక్కఱతో జని గనియె
 మనీక్షణు, దనుమునీంద్రునిఁ బరబ్రహ్మమూర్తియగు శ్రీ॥ ౧

౨. ముగిసినకావ్యము-చరిత్రము.

కల్పవి.—పీనులవిందుగ విన-వే యీచరిత విష్ణుగను
 లను.—గీనివాసుని బూరించి సురీక్షణుఁడు ప-హ్మక
 ముగాంచి సాసండుఁడై చలికెను పీను
 రామ నితానక-నామమంత్రుడమునేమమునఁ జేసితి, పీ
 రవాత్మపీమహిళాధీశ-శివనిఁచినేవ్య! కామసంసారసాగర
 తరణవిరగా యన పీను

నకినుతాది ఘోరినః-వారాంధమాపి పతితుఁడనై, చాప-
మతిన్ గతి గానవిసమః, గన నిశ్చేతుకదయామతివై నీవే
వచ్చితి వనెను నంయమిఁపినుఁ

నకలభూతమాన, సాలయండ నై ననుబ్రకిటించి రిన్ను
జన్మమునే యని విగలుల మాచూ-వివశులఁగఁ జేతు వకట
నిను భజించుచు నభుముఁ బొపుచు వనెను పినులు

నిశ్చేస్తుప్తేతి, విలయములకదపారి విశ్చేతహాసముల, నె
ల యిదీపు హరిదక్షుఁ డనేకచాత్రములఁ గవఁబడుభంగి కా
శ్వతుఁడ విది మూఢ, జను లెఱుంగ రనె దపసిఁపిను॥ ౪

జరమేత ప్రకృతికిఁ బరుడవా నీదివ్య । చరణము ల్లంటి
న్యకాన్వితములకు గో । చరుడవు గా వై న, హరి నీనామ-
స్మరణావరమతుల కెపుడు గను, పట్టుచు వనె మానిపిను॥ ౫

హాసాన్యచాధిదూ- రుడనై నమాయానల । నాపాదిత
మా నీమా, నవమాపము ఇదిగోపాడగంటిస్మర, కోకిలింజర
మురఃచాసాన్వితము కనుకా, శ్రయ నేత్రయ నెను ముని పిను॥

స్మితలలితాన్యము సీతా, యుత మడినాంబర మిత్తము సా
మిత్రసే, చితపాదము చంద్రతిమ మసితోత్పలా, భము మచ్చాగ
భేయమతిశాంత మనునీశు, భాంగము గంటి ననె పినులు

దేశకాలకన్యా, తీతవిజ్ఞాన ముఖలేశ నీహాస మతి, హి
మచులమునాశరహితము స్వప్న, కాశము నిఖలావ । కాశము
చిల్లనా, కాశ మని పొగడ ముని పినులు

ఈహాపు భాసించి, యుగ నొకటి నామననుకోరలేదని

ముని,తో రాముడు చెన్నారంగ బల్కె ముని,నాథ సేమ
ది మత్సరాచారాధనమున నిర్మల మా బెలుగుడు పసె వీ

మీసరిటిభక్తులజోవ వచ్చితి నన్ను కావించి వినుతిం
చి, నేలించి మాసీదే గతి యనువారి, 'కృపః జావట్టుదు'

గోవిందుడ వీవు ముక్తుడ నైతి వనః జక్రివీనుల: ౧౦

ఈసావనస్తోత్ర, మెవరు పఠించినః | హాత్యాయస్మృత-
భాషమకు దీపించి మత్స్యక్తి, దృఢమాస్మృతము | ప్రాపిం

తురు పరమ,పద మనెను రామవ్రజావీనుల. ౧౧

మన మగస్మృతి జూడఁ,జనవలె నవి సుతీక్షణయుతుఁడై
సీతాల,త్పూజలతోడఁగవి యగస్మృతముని,గవి యవల శేష

తైలనివాసుఁ డగస్మృతి,శ్రమముఁ జేరి వినుతింపావీనుల | ౧౨

3. మహాకావ్యము-ఆదిపర్వము.

వల్లవి.—నినతే తరునేమణి శ్రీరాముని వినుతగుణస్తోము
నినుచరిత్రము

అను.—ఘనమై మద్యగుళుసుమతోభవమై, రాజతల
పలునిగొన్వనమై జతపంసినమై మునిభవమై, కళమర
మహోనురంజనమై, తగునగస్మృతిగోచరమ మనకుల
మణి, గవి మెచ్చి సుతీక్షణ సీగురునకు, మారాక
దెలుపు మనెవిను.

స్వామి మహాప్రసాద మని సుతీక్షణుఁ డగస్మృతి రా
యఁ జని మొక్కి యిహో మహాత్మ సీతాలత్పూజలతో,
రాముఁ డిటకు వచ్చినఁ డనిన మానియామాట విని పొ

చ్చి యెను కేగి హరికి, శ్రీ దీక్షా నర్హ్య మిచ్చి, తోడితెచ్చి
రామా యంబుజహితకులాభిసామా, నీలవారివాహస్తాదుః
శ్యామా, శ్రీరామాహ్వాన, యాభిరామ సంకరాభీమా పాల
శదిలికడ నక, చే మును హృత్తితుండన్ దేశరథుని-హాము
పంటవై పుట్టితి పని నుచింపేవివః

సకలభవనపృష్ఠికే బూర్వమునం-హాకడవై నిరుపాధికంఠ
పై యేవిల్పము లేక యున్ననినుఁ జెంది మూల, ప్రకృతియై
న నీమామ యవ్యాకృత మనంగఁ బ్రకటమై స్పృహన సేయ మ
హత్తీర్థమునః నొకటి గల్గె ముని గీయ, దాని కహంకృతినా
మకమై, యొకటి జనించె గుణాత్మకమై, యహంకారమునక
ర్థక మయ్యెను దానివలన నేకమై, తద్వాత్రభూతేంద్రియాత్మ
కమయ్యు కల్పింపి నా తాత్త్వక మగుచి-గ మొక నెనందు
విరాట్పు కలిగె జగము లతఁ, కు స్మరించె నని మునిగిని॥ ౨

నీవునజన్మ శ్లోక మోగుణముల, నేర్చునను గొవి బ్రహ్మవిఘ్న
మహాదేవనూపములఁ గ్రీడింపును జగయజయ, స్థితిలయముల
ను చేయుచుండువు మామోగుణభేద భావాభావముల నొంద
వు, అనన్తాత్మయములఁ గేవలుండ పై కనుగొందువు నా, క్షీది
చిన్మయుండవు దేవాధిదేవ యోమహాను, భావా యెప్పుడు స్ప
ష్టితీలకుఁగా వాంఛింతు నపుడు మామను, నీవంగీకరించి గు
ణవంతుని క్రీస నుండు వామామ వి, ద్యావిద్యలు గెండ్ల న
నరువిద్య యన్మృతకర మవిద్య మృతకర మనెను మునిగిని॥ ౩

విను మవిద్య నొందిన ఇలు లగుదురు, విద్య నెవయ నకు

కుళాదు రది నీసాదనలినభక్తచే గాని దొరక నేరదు, గనుక
నీసేవ బూని చేసినయతఁడఁగునుడు కమలాబావిపాద వేనకు
మొగయనివాఁ ఁజ్ఞాని స్వప్నమునందైనను, కనరా, దతనికి
ముక్తిమార్గమనరా, బుధులు వేయు నేటికిఁదినరా, కును
మోక్షము నుభయరా, అతోక పంగతివనిమును। అనరా
జనగర్వమోహముకఁ గుగరహితులు శమదమరతులు సర్వజ
నహితులు భగవద్భక్తరతులనై తపసివిధ।

ఏముపాయమున నైన నీయందుఁ - కోయబాగు నాకుఁ
బ్రవర్తి గలుగఁజేయుము నిరతము నీదర్శనము సదలమై-చెలఁ
గ నానన్దము నేడు నాక్రతువు లెల్ల శ్రీయుక్తము లాయె
జూచు నాటనుండి నేఁ జేయుశంకముచకు నేడు నీచాచార్చన
మఁగఁదోయి నీతతోడ నీ వహి। శాయి, నామని నిల్వఁపెందుఁ,
బోయి, నావు నను ని। శాయి, స్మృతి గలుగఁజేయు నతమభి,
దాయి యనుచుఁ బొగి। యక్షయఁసాయకతూనేరచావక్య
చాగ, సాధనము లగన్మ్యుఁడు రాకువున కొసఁగెవిధః।

మేదినిభావపాఠి గాఢము, యీ మేనపునినా, వ్రగావున రా
వగాదులఁ జంపు చొమ్ము నంచవటి-గౌతమీనదీచెంతఁ దన
చాదు వెందు మోజనములఁమోడ నది చెలువుదూఱు నట కొ
న్నివార్లు వినోదింపుముకముచేకూఱుఁ గనుటాకాంతా, వివో
ది గర్వితదనుజచయవిధేదీ యోగిః నానందాచాదీ నిరతము
జగ, బాదీ సత్యవాదీ యభేదమణి। వేదియనిపల్లుకుంభభవు, పా
దములకుఁతూడై శేషశైలవాసుఁడవలఁజననపనిజానుజాలతో।

౪. శరణునకుఁ గాఁగఁబోయి ముఁగఁబడఁగము.

పల్లవి.—చాననో విసవే శ్రీరామ, చంద్రునిచరితము రస
భరితము।

అను.—శ్రీనివాసుఁడు శ్రీనివాస బోధుచోఁ జూపినశి, కిరుని
జటాయువుని గది సోమిత్రిచోఁ బలికెనుఁచాన॥

విలు దే లక్ష్మణా పీనిఁ బొనియిరతు మీఁదనుర । పలె ను
న్నాఁడనిన నామాట, విని ఖగ రాజుఁ అటుపడు నిచ్చోట రా
మా నీవు శ్రీరామా నీ పిట్టలుగకు భవత్పితృసముఁడను జ,
టాయువనువాఁడ నా । దయఁజెలుక నే యనుమఁ గాగిట
వలమి యతనికి పారి పెల వొనఁగెఁచాన॥ ౧

భానువంశమారి, పంచవట్ గాత, మీనశీతలమునందుఁ
జేర నచ్చట రామానుజుఁడనువొని, ముప్పవ శాలలు. అవర్ణ
శాలలు । పూని పెండు రచించె నొకళుభ, మైసలగ్నమున నీ
తాయుతుఁడై నరేంద్రుఁడచట నిలిచి, యటకుచును గడ
పె మూఁడునెలలు॥చాన॥

శంకరమూలములు లక్ష్మణుఁడు దెచ్చి యన్న । ముందర
నిడి చరణముల్ గొల్పుచు రాత్రులం దెల్ల రాగరణము లేన్
యును, నుజేయుచు విల్లంది శరణులు పూచి నేనా, పరిష్క
డై యుండి యొకలేటిఁ గని । మందహాసవనవార, విందుఁ డిగు
రాఘవున శనియెను॥చాన॥ ౩

మోక్షశారణమా, మొదలిత త్వమంబుఁ బాక్షసివలన నే,
ను జరియఁగోరితిరక్షింపు నీకన్న రక్షకులు, లే కరయ లే

రక్షయజ్ఞానవిజ్ఞానవి, రాగయత మని దాని బెట్టు । మీకు
జంబ యన ననుజన కట్టినను దాతరథి ధీవిధాచాన॥ ౪

విను నూయాస్వరూపము వివరించి, వెనుక సావిద్రాపుఁ
దెలిపెదను । అనాశ్మయైన యీతనువె, యాత్మగా నెదను
దోచుటే మాయ, తోచుటే మాయ । అనకు దానివలన
సంసారమా, యాపిక్షేపావరణము । ననెడి యీరెం బామా
య కాశ్యపు లనె రాముఁ డనువుగఁచాన॥ ౫

వరగఁ జగము లింగాద్యబ్రహ్మాండముగ విక్షేపము సృ
జించె మించి యా, వరణము వడమాత్మ నావరించి జ్ఞాన
యావయ్యె, జ్ఞానమావయ్యె, బెరసెఁ బ్రాదహి యని భ్రమసిన,
ట్లుచుమాయచే నైన జగములు వరతత్త్వమునఁ గల వను
టరయ నవిచారమనె రాముఁడు చాన॥ ౬

కలలో గన్ననస్తువుల, చలెనె నస్తుగా దళలములు మ
హేంద్రబాలము సంసారమను, బలుచెట్టునకు మూలము చే
హ మేనని, దెలిసి తన్నాశ్రయితహృదిప్రియాహంకారలు
ద్ధిప్రకృతులు సహంతయును తను వనఁ, బెలఁగు నన్నిటి
కాత్మ సాక్షి యనె॥ చాన॥ ౭

జ్ఞానమునకు సహంకార, మానదంభజయ మలుక, మా
నకు యుజభావము నేవించి భక్తిచే నెరుగుచుని దైవముగాఁ
గ నెన్నుట, గాఁగనెన్నుట, మేనిదోసము తెలుగుట తను
మనోనిగ్రహము ఈషణవిరళఁ, బూని నాయు దశవ్యం,
తై సమమతీయును సాధనము లనె॥ చాన॥ ౮

అప లన్నిటిని జ్ఞానాసిరే దురిమి వచ్చిచానంగనై తవ్యము
తా నని తెలిసి, భాసిలు పి పాజన్యము, చాచె సన్యస
కు, దాసి యనుభవము గురుశాస్త్రాభ్యాసమున గని లేవన
గులవి, లావనై ఖరుల గూర్చు కొలంగు మాదు ముడము
యనఁచాన॥

మచ్చరణస్మృతి లేని, చునుజ లికి చెంకలే, రచ్చపుతమ
చులో, సజ్యోశిలేక కన, నచ్చునే యేరికై న గావున నన్ను,
గావునన, న్నిచ్చు కలఁచునారలకు ని, న్మావిర్య యెరుల
కీధల జని, హెచ్చుగాఁ దెలిప శేషగి, కీతుఁ జనుజనకు
ముప క్రియకనఁగఁ : చాన॥

౧౦

౧౧. అరణ్యకాండము-ఆదిత్యోదయము.

వల్లవి.—వనఁగని వే ముడ, వేవండగమన । మనసార సా
రణజీవు చరిత్రము॥

అను.—మనుజులెరి కా, మహాపిణియై శూన్యగతి యు
నెను మా, నిని వచ్చి యువుకు, గనుగొని రఘువ, మనిజ
గర్భమరివివః

ఆదరహాస మామహోల్లాస । మామస్తేరశలూ తమిరాన ।
మాదరకళి తాత్పర్యవికాస, మాయుని రాసభ్యుభయిచాన ।
మైదనర్పుమరము మందర, మై యలర సుందరము ఆనతజ
న, భేదముల నడచి మోదముల కొనఁగ, గాఁ దగుదరణ
వల్లవములు ఆ, విరాజిత నభిప్రాయములజిగి, శ్రోద్రియకు
తొదలచందము రాముని - పాదపద్మములయందము గని,

యాదానవి మదనాశగములచే, నదరి చెనది దనుచారితోఁ
బలికె విను.

ఎవ్వరు మీరు మీ మీచేరు, లివ్వని కిట్టెల యేతెంచి
నారు, ఎవ్వరికుమారు లీచెలువారుజవ్వని యెవ్వతె, నిన్ను
జేమాటు, బువ్వవిల్లుకేళిఁ గలయఁగఁ బూనినాను బాళి
నన్నేలుము, నవ్వగా దనఘ నాపేరు శూర్ప, ఇది యంద్రు
రావయనకుఁ జెల్లెల, నివ్వార్త కతఁగు ముదముచేఁ గనుని
వ్వట్లెల్లు భరమావణాదులు నిన్నుగొల్లు కరిభేషగా యనిన,
నవ్వచు నీత విసగఁ రాముఁ డనియె, నవ్వనితకు భయహి
తపు లొడవఁగాను విను.

మనుకులు డను రా, మాళిఘానుఁడను, విను దశరథవిభు
తనయుఁడ నతఁ డను, వ నిట నచ్చితి మననజ్ఞు డిదిగోఁ
గను, గొను మీసతి నే, ననలసాక్షిగాను ఘనతఁ జెందెయో
డినాను, గనుకదీనితో, డియిపోటికి, మొసవి నీపు నోపుదు
నె సొమిత్రి, నెనయు మనిన, ఇని వేడిన నతఁ, డనియె
లలన, ననుఁ గూడిన నీవును బాసి వపుట నిజ, మన రాము
ని, యొద్దికేగి యది ఘనాకృతిఁ, గనలి నీతనైఁ జన లక్ష్మ
యఁ డసి గొని ముక్కుఁజెవుల, గోసె రవ్వసికివిను.

లఱదుచుఁ బాటి, యది భరునిఁ జేరి, మొర వెట్లు ను
రాని భూరికాభేరి, పరగఁ గదలి, శూర్పఁబుచే బారి, న
తోఁగి బలములరి, ముఱి వడచె మీఱి, పరులు నచ్చుట గని
భునుజుని, భరణిను దోడ్కొని, యగ్గిరిగుహ, కరుగఁ బని

ది రాఘవుడు భనుశ్చర, వరశకుడై బలువీరులఁ దాక్కొ
నె, ఖరదూషణాశ్రీ, శిశులు దాడిరి, హరిఁ జనునేనుగు
లు నా, హరిమోహయ నేన, నొకటగులునఁ దెగ, నతికి నా
రాఘ, నాప్రమున రాముఁ డగుల దొరలనలల, దొరల నే
సె నవనిపై కవిహరి

తమ్ముడు వచ్చి సీతను దోడి తెచ్చి, యమ్మెయి కన్న
సా, హనము మెచ్చి, నిద్రించుండెను ను, ఖమ్మున హెచ్చి
యమ్ముచిరక్కసి, యట లంకఁ జొచ్చి, నమ్మి రావణచరణ
మ్ములఁబడి, నగన నతఁడు కరుణకొ జెలియలిఁ గొగిటఁ,
గ్రమ్మి యిజేమన రామలక్ష్మణులు, కాంతారసీమ మెలఁగ
రామునికలికి చెలు వలరి చెలఁగ నీ, కిమ్మన నన్నిటు చేసి
రి నీ, తమ్ము లిందున్ పొలసిరి యనిన, కొమ్మనూరాచ్చి
ర, య్నోవిభుఁడు రాముని నిమ్మహి శేషగిశిశునిగాఁ దలచెఁవి

౬. భరణరాగము-పటరాగము.

పల్లవి.—కంతి చెంగల్వ, బంతి చెలువలమేల్, బంతి గు
ణముల, దొంతి వినవే

అను.— శ్రీకాంతుఁడు గా కున్న ఖరదూషణాదుల నా,
వంతలోనఁ జూప, నెంతవారు నరు లచి చింతించి దశకంఠుఁ
డనుకల, శిక్కింపఁ జక్రి యిసకులమున, మూతు కెక్క జనిం
చె శ్రీరా, మాఖ్య బ్రహ్మదినతుడై యనె నింతి:

బసఁ గానిమ్ము శ్రీ, హరిచేతఁ బొలిపితే-మానుగ నై
కుంభ, మందిర మేలుదు, నే నకని గెలిచితి, నేని రాఘనరా

జ్య-మీనల గలదనుక నేలుదు పని తలచి, భానునిధ ము
గురభమెక్కివిధి- పూని ప్రేరేపమర్పిస్తె, రాను గతవృత్త
యైచి చెనియెను రావణుడు మారీచునింటికి (వి:క) ౧
నచ్చిపడనుకేళు, జెచ్చెర బూచించి, వచ్చివలని దెలు
ప, నలె, నన్న మారీచు, మచ్చికఁ జీసి రావణుడు నలికి
రాముడు, హెచ్చి కానకు దళర, కేళుడు పంపెన వచ్చి
మునుగు నెల్లి నభయం విచ్చి మనశ్చరదూషణాచుల, ప్ర
చ్ఛివాహిట రాముని సతని, చెచ్చి యేలుదు కవ నతఁ
దనియె (వింతి)

రాముడు నరుఁ డని రావణ తలచెనపు, శ్రీమహావిష్ణు
వు, నీత మహాలక్ష్మీ, యామెను పూనినాఁ డీదట నియఁ
బాదిగొన నామహాత్ముని జెనకు, టదియే మృత్యువు విను
ని, శ్వాదితుఁ డ్రతువున మహాహుని, జంపి రఘుఁడతి నన్న
శరమున, నీమహోదధి తైచె బ్రలికిరి, నేరుకున్రీతముకత
ననో యనె నింతి

హరి నన్నఁ బొలియింప, నవతరించినట్లయిచె, వెఱచి
తే చంపక, విడుచునా లేలెమ్ము, వెఱసి నీవు మాయా,
మృగియై రాఘవుల సత్వరముగ భ్రమియింపు, కరణే నీ
దెత్తు, మఱుమాట లాడ నినుఁ జింపుదు మారీచ యని
రావణుడన, వెఱచి హరిచేఁ దెగిన మోక్షము, వీరిచే
బడ నే లని కడతె (వింతి)

పదియామువన్నియ, బంగారువలెఁ దనువు, పొదల మె

విష్ణు వెండి, పువ్వులవలె అక్కలు, గుడిగొన మణిగుమ్మలు,
గొమరారుకొమ్మలు, కొంచురత్నము లనగా, గొరిసెలు
దనరగ, నుమట నీలములవలె గల్గన, యొప్పు మారీచుండు
లేడియై, కదలి శేషగిరీశుఁ డగురా, సువు, మన్నపంచనటిఁ
చేరెను. ఇంది.

2. నామకరాగము-అదిహారము.

పల్లవి.—నీనభ క్తజనసౌఖ్యదాతుకి, ప్రాణనాయకి విసజే.

అను.—భానుకులుండు ఏకాంతమున నీత, శో నిటు లన రా
వణానుమఁ దిడ నినుఁ గొని, హా నకుగుడెంచె నీ వంతర్ని
త, నై నీచగుభామామాత్రము నిలు, మీ నను చక్షూరత
ముపందుఁ బొందఁ గా నీకగు నన వట్ల నిల్చె నతి. నీవ.

చెలఁగుకపటమ్మగము: నాచి మాయా, నీత దీనిఁ గొనితె
మ్మనిన శోని, విలు నమ్ములుఁ గొని చనుచు నానకిని, గొలిచి
యూడు సౌమిత్రి) నే నీలేడి, సలలితము మీఱఁ దెత్తు ననిన
ల, శ్మణుఁ డిది మారీచుండు చేయుచో, కలు వల నీకార్యముఁ
బూనఁగా న, గారిస్తుత యన నిల్వ కేగె పారి. నీవ. ౧

నర్వీప్రాప్తఁ డయ్య నచలుఁ డయ్యను - సాక్షి యయ్య
లోకానుసారయై, పర్వది మాయామ్మగమువెంటఁ నగిలె-భ
క్తపోషణుం డనెడినుడి విదితముగా, నుగ్గీతమాజగోరిక నీర్వు
గ-మన్వంశాటవి రఘురీశుండు చని, మర్ధారామ్యముఁడై
మృగింబు-మర్విం బడ నేసె నిశితాశ్రమున. నీవ. ౨

శ్రుశ్లక్షణగి కపటసూపు చెడిమారీచుం డొరలుచో హ

లక్ష్మణా, చెల్లెలే ననుఁ బ్రోవు మని చకిరిచీరనలులు వోచె నా ర్తవమున నిలపైఁ, ద్రోక్షుమ మహీకుసన్నిధిచేము-
క్తింజెందె నచట నా ర్తధ్వనివిని, తల్లడవడి భూమిఁ రాముఁ
దావ-దం బొందెను జను లక్ష్మణా యనెను. 3

మూఁడుజగము లనికిఁ దొడరినను రా-ముఁడు భయాన్తుఁ
డైన చెలియై తేలియక, యాశీతి ననుమఱుఁడిని నలిప ముజ
ను-లాడరానినూట లాడనాతఁడని విన్నగూడక హాసము
నుచు నన్నచనిన-కాడం జన రావణుఁ డిష్టము చేర్కూడె న
నుచుఁజేరెను మానియై ని-గూఢాత్మాకృతియై ధరాసుతను.

పూజఁ జేసి సీత నలికెను మహాపురుష నిలుము మత్పతి
వచ్చుడనుక, నాజనకజఁ గని మీ రెవరు దెలుపు-నాతి యని
న నయోధ్యాధిపతి యగుడశరథ, రాజశోడలను, రామునిభా
ర్యను-లక్ష్మణుఁ డనుతమ్ముఁడు దావను నని, రాజీవాత్ముఁడు
పదునాలుగువత్స-రంబుల్ నిల జనకాజ్ఞ వచ్చె ననె. 4

నిన్ను విందు నన రావణుండ నా-నెలపు లంక దనుజవి
భుఁడ జగముల, నన్నిటిని గెలిచినాను నను బొందు-నరుని
పొడదు నీకెందు కన వినిభయంబు, నన్నెలత యోరి ఖలుఁడ
నిను రాముఁడప్రాహ్మణుఁ జేయునన రావణుఁడన్నికలది
తల లిరువదికరంబు-లిమ్మై తగ రథమందు సీత నిజె. 5

అలఘుగతిని బోవ శేషగిరినిల-యా హాసీ రామ లక్ష్మణా
యనుచు, గలికి విలపింప విని జటాయు వడి-దెలిసి వచ్చి రగా
మొసర్చి కూలెను గిరివలె - కులుకుచు దశాస్యుఁ డయగ గిరి

నైదు-గురు కప్పులను గని తొడవుల్ ముడి యిడి, చని నైచె
నచట అంకాపురంబు-తేని యశోకచని వలిచి నిలిచె. నోవని.

౧. అశ్వమేధము-అనితాళము

పల్లవి.—ఓననితామణిరో వినవే. నొకటివలచె నోవని.

అను.—నే వచ్చులక్ష్యమని వీక్షించిహరి మది-నొకటివలచె.

నే నాక్షి నాదు నైన, నీ జగము మాయామోహ-వ్యా
సంగ ముంకఁ తేకు నని యెంచి హా హృద్విత్రి సీత న
చట జించి వత్తురా తప్పుఁ-తేసితి వింగ నేమి నేతు ననిన
రాముఁ గని యశకు చలికె. నోవని.

ఆర్తనాశము వినియననిజ నన్నుఁ బొమ్మన్న-సార్త
రక్షకుఁ దతని కడలకు మచిన, నార్తిచే వివరానిదు,ర్వార్త
లాశ వీమాగ్ధాను-వర్తి నై నచ్చితి నన్ను మన్నింపవే యో
దయానిధి యనె. నోవని.

అమీందఁ బర్వశాల-కరిగి సీత లేకున్న, రామచంద్రుడు
కోకవా-రాన్నిధి ముచింగి, తా మహామహుఁ డయ్య నిర్ద
లితదుఃఖరాశి యయ్యుఁ, బామరులకుఁ నానఁ జంతా-పర
వశుఁ డై నట్లు విలపింపఁ దొడఁగె. నోవని.

హా పూర్ణచంద్రానన. హాచకోరాక్షి యింత, కోకమా
నాతోఁ బలుక-కున్నా వేది, ఓపరమసౌఖ్యియింక నేనె-ట్లో
దు నిమిష ముకయుగ మామె, కావపుడైన మింత - పగ
వాఁ బొలుంగ నని పనితను వెడకె. నోవని.

పెతకుడు రాఁగా-పాతపక్షుఁడై పడియున్న, పతకేంద్రు

గని బద్ధుణ్ణ-పరికించితే, అతివ నీతఁడు మింగి-హతుఁడై ప
క్షున్నాఁడు వీని, శృంగేఁ నొప్పుకు విలు నమ్ములు- తెమ్ము
నిన గాను నే జనుఁడువు ననె. నోనని. ౧

హరిహరి యని జాయఁ బోయి-యతనిచేఁ జచ్చి ప మెల్ల
నెఱిగి పక్షి గాజమై-కరమువ నిమిది, పరగ జోధించిన హ
మా-హరి పరమాత్ముడవు నిన్ను, గర మర్థి నాదితి ము
క్తి-గంటి నని హ్రిగాము బిడ్డిచె సతఁడు. ఓవని. ౨

దివీ జేర్చ పులుగుమేను-శిథిచే జహించె నంత, శృత
కంభచక్రిగదాల్చా-న్విశ్మయఁడై హితుఁడై సతుఁడై నుచిత
స్త్రై పరవిమా-నాహుఁడుడై జటాయు, పతిభక్తి శేషాచ
లవతి-యారాముని నుతియింపఁ దొడఁగె. ఓవని. ౩

F. జటాయుకృత శ్రుతిరామ స్తవము చూడఁక.

శ్రీమదగణితముగా మణిగణాలంకృతనుచితచితకళభవ్య
హాసం, సకలజనభయానహామహాదష్టానలనితకలికలహంభ
తామిస్రగినివారకధవతారకశివం, అనువమాన్యుతమహానా
తానం, హతదీనజనతామనస్తానం, కరశృతవిజితామోఘశ
రదానం, జగదుగయస్థితనంహారావిర్యాన తిరోధానానమహా
మాయానివోపనిదానం, అంగీకృతరంగస్థంగళాభంగితుంబు
రుసారజనంగీతవీణామృదుగానం, భూతభవిష్యత్సర్వమాన
తాలత్రయభావాశ్చమానం, అనమానం, అక్షిణకబాహుపీఠ
గారక్షితదాతయోగేప్రముఖనిభలభక్తజనసమూహం, నిర్గుణ
తపకలనంజేహం, దుర్వారోద్వీధరగహరగనిర్వహణచణి

లామాననదేహః, నిశీహః శ్రీమద్భక్తురదావలోకవమాత్ర
 తపితభాలాక్షచగుష్టుభాది సర్వసుఖర్యాభివృద్ధిం, నిరంత
 రామనస్తనమాధిపతిపూజనమయోగీంద్రహృదయ సరసి
 రుహకర్ణకోపరిస్థిత విశలేశగర్భవిత్తాశ్రయకామ్యుతప్రభావభా
 మరవియన్నదీపక విభవాభిశోభితసలయమృదువాదం, స
 మస్తానానుమోదం, నతేజననలతనకలకల్యాణగుణసంపా
 దం, నరత్పుండరీకవత్తైత్రివిపులతరమనోహరవిలోచనం
 శిలామయమానియోమాఘ్నగదోషనిమోదనం, చూరిత
 వైశోదనం, కుముదబంధవకీటప్రచండ కోదండనోద్బంధ
 దోరదనముద్దామం దేవతాసార్వభౌమం, రవికలపయఃపా
 రాచారవరిపూర్వసోమం, గర్వితపూర్వగీర్వాణవాహినీనంకో
 మాకనీకంకలుంకనగళవోష్ణనేత్రాదుశీతసహస్రకరసహస్రకో
 టిప్రభాదాననూన మహాభూతభయంకరమనర్కనాభిధానావ
 క్రచక్రాయుధాభిరామం, చూరీచమ బాహువిరామంహరి
 రసిహారకంఠానుధానారడింతరశర్మిరన శారదానారదపూ
 ర్ణిమాచంద్రచంద్రకాధిక్తారదశద్వైపిత్యవళయశోధామం
 శ్రీరామం, జననమరణాది ఘోరసంసారమహాగహనదావక
 హనాయునూన సకలజగత్త్రేయనూన పాపనవామధేయం, సూ
 రిజవభాగధేయం, ఇంద్రనీలమణిప్రీతికాకాతిస్ఫుటమందరకా
 యం, రమాకాంతాకుచకుట్ఫలతటిచర్చితపటీరకుంకుమనం
 కుమకుదనిశచ్ఛందన పంకముద్గితశోభనవిశాలవక్షసం,
 హరిభరమాషణిరాక్షసం, సూక్ష్మాశిఖితవిపకం, ప్ర

పన్నావనవీక్షం, పరభవపరచారవిముఖమునిజనసేవ్యం, దుష్ట
జనదుర్విభావ్యం, ప్రిణవైకసంక్షయ్యం, శ్రుతిశివోన్మీకాశ్రా
వ్యం, విలూనడంభాభిసూననానాభవనసంస్తూయమానమా
వనవపుర్నిర్మాణాసమావమాననవరోవరముహుర్మహుర్మద్యత
సముత్తుంగాఖండానండవీచరంపరాచీలాశోలాంధోళితచి
న్మయకాజహంసం, రాజకులావతంసం, స్థితమనోజ్ఞావనోందు
మండలం, కన్నప్రభాచకచ్చకీతచామీరచారుకీటకుండలం
పోషితాఖండలం, గుణత్రయశక్తిత్రయమూర్తిత్రయానుస్మ
త్తం, తరుణామయచిత్తం, చనస్వామకదళీక్రముకఖర్జూరజం
బూనింబజంబీరపున్నాగచంపకమహాకవకుళాశోకతమా
లసాలరసాలాదిరోరకితపుష్పితఫలితలలితమహామహీరుహ
రాజపరాజితరత్నచ్చవిచ్చటాలంకృతసానుప్రిదేశనంతత
సముత్సృతన్నిర్భరాకలితచక్రస్థనమస్తవిలాసోల్లసితశేషాచ
లశిఖరమధ్యసువర్ణచాసూనిహరణశీలం, తోషితాశేష
భూపాలం, సురాసురయక్షరీక్షసోరగగరుడగంధర్వసిద్ధసా
ధ్యకిన్నరకింపురుషనిద్యాధరచాగాఢ్యోబృన్దరచితబహువం
డవం, భక్తజనచందనం, కఘనంబవం త్వం భజామి
త్వాం భజామి.

సం తపావరాగము ఆటలశోభము.

పల్లవి.—లోరికూరిది దిూటి కౌమారిఖ- రాచిచరితము
విజయే.

అను.—శ్రీరాముడు జూయపుభక్తి మెచ్చి- శ్రీదీ

అగః కై వల్య దుచ్చి మావలః జని మోచ్చి .కోరి.

సానుజాడై సీత నవయుతు రాముడు-జని ఘోరాకా
రుఁ డై పరక్కనుని జూచి, మానధను హలయ్యెనునితోడఁ
బలికెను-వీనిబాహువులలోన నిచ్చకు మనము, పూని చిక్కి
తిమి కన్నులుఁ గాఢ్యఁ దల లేదు-వీనికి నని పెనువతోన
రాఘవు లిరువురు, వాని యోజనదీర్ఘ బాహు-ద్యయముఁ
దెగ నజకిన, గబంధుఁడు, దాని కడ్డుత ముది మీసెవ-
రే నెఱుంగ వనఁ జకి పలికెను .కోరి.

దశరథసూనులము రానులయ్యెనులము- తండ్రియాజ్ఞ న
సమున సీతతోడ, ననియించి యుండుమును-ననించి యె
వఁడో నా-వామాక్షిఁ గొని వనెను. వాని వెనకుచువచ్చి,
వెననిన్నుఁ గంటి నీ వెనఁ జనిన గంధర్వ-విధుఁ డజానివర
మునకు జరజేవిని, కొనరి యష్టావక్రమునిఁగన్గఁ-గొని పగి
న నసుర వగుమని త,వసి శకించె విమోచనము రఘు-పతి
నేయు ననెను దైత్యుడు .కోరి.

దనుజులనువు గాల్పు మెఱిఁగింతు సీతావృ-త్తాంత మన
న నిట్లు నేయ నను దను దిది, యన ననురాత్మలి విశిచి
దివ్యగంధర్వఁడై-నినుతించె హరిని మామామానవకాము,
మనకు కుష్టనిగ్రహాఢము పూనితివి పర-మాత్ముడవు కై
వరాయ నన్నుచిగేయ మనోవాగగోచరుడ వనా-దినిధనుఁ
డ దళులనాక్షి చి-న్దనానందముఁడవు రఘుసంపద వంశ
నములు చే-కొనుమన .కోరి.

నూనరహితుడ నయ్యు నెందునూనములు గల-నోనరమ
పునః నీకు స్థూలసూక్ష్మముల, ప్రాపున జగములు గలుగు
వలయునడంగు-నీపాద నూన పరాకు హిరణ్యగర్భ, యేపు
న సూక్ష్మమయి విరాట నువు స్థూలమై-దీపించె నని నూనఁ
దెలియు మును లలమట, కోపి ధ్యానము నేయగఁ విరాట్పు
రుషుఁ డన ధారణాశ్రియుడై, చేపట్టి రామునితనువె ను
మ్మలులజగములు ననె గలంఘుఁడు .కోరి. ౪

వాస్తవానము మెచ్చి వరదుఁడు వలికెను-వరమూనీపావన
స్తవము నుడివిన వినినఁ, గాని వారికి నీరులుఁ గలుగు దురి
తముఁ దొలంగుఁగలుగ జెన్నఁడు భయ మని సెలవియ్యఁ,
గాన రావణుడనురాక్షసుఁడు నీతను లంకలో నుంచినాఁ
డీదినము శిలరివద్దకిఁజను, వానెలఁతచే నశలమును విసఁ-గా
నగు ననుచుఁ గిన్నరుఁడు జనె, భానుకులమూర్తి కేమాచల-
కలి మశంగాశ్రమముఁ జేరెను .కోరి. ౫

౧౧. మాంజిరాగము-రాధాగము.

పల్లవి.—హితమరి సతీపార్వతీ-యీ, చరితము విసవే
లను.—రతివతిశరాధికరుని - రాంగు తారామలక్ష్మణు
ల, సతివేడ్కఁజని యానందాద్భిజేలి శబరి యెదుర్కొనె
ను .హిత.

వనయుగికి మ్రొక్కి-పాద్య మొసంగి, తవయుగదాస్త్ర
విసమలనర్వాంగి, యై హరిదర్శన, ముదితవిలోచనఁత పా
రంగియై, చాళువులను ప-స్మృదుఁడలగంధమాల్యములఁ, న్న

ప్రభుజేపి హృదయముల, మునమునవఁజలికెను రాముతో
శబరి శరభుటితాంజలి యగుచు. హిత. ౧

నినుఁ గని శిష్యునై తనకితి ఖలులఁ-దునుముగఁ మునుల
మనుషంగ జశర, భునిమతుఁడై నారాయణుఁడు జనియించు-
నని నాగురుఁడు సువ్రతుఁడై తెల్పెను మతంగ, ముని యడి
నేడు విజమా, యె శరణు శరణు డై వరాచూ, వనితను హీ
వగులజను నినుఁ జెలియఁజాల-నన రాముఁడు పలికె. హిత.

కులనామాశ్రమా, దులు హేతువులు గా వ, బల ననుఁ
జెలియఁగ, భక్తి యొకటివినా యజవదానతపోమండ్ర, ములు
భక్తిహీనము లైనవి, ఫలములు గనుక, జెలిపెన భక్తినూ
ర్లము, మలభ మగునపవర్గము, శోభిత పత్నంగడి యా, వల
మత్స-థాలావగుణరతు లనెను. హిత. 2

ననుఁ గొనియాడుటయు, - ఘనగురుసేవ యు, చు నియ
మాదులను, ననుఁబూశించుట, నను భజించినవారలను,
గని సంభావించుట నకలభూతిముల ననుఁగ్గా గని శమవమ
ముల, నినయుట విమలచిత్తముల, నను వినరించుటయు నివి
నవవిధభక్తులని మరల మాది పలికె. హిత. ౪

భావము సజ్జన, సేవన పదిలమైచది నీకు, గావున నను,
జూడఁ, గాఁ గలిగి నిఁగ జానకి తెఱఁగు, వేదగమ జాడగాఁ
జెలుపు మన నతిని, రావణుఁ డాత్ముకొని వేగ, బంకకుఁడనె
మహాభాగా, జేవాది జేవ నీకు జెలియఁగ, దగల జే యనుచుఁ
జెలిపలికె. హిత. ౫

పంచానామనతో, నగతటి ఋశ్యమూకాదిప్రై, బెంపున
సుగ్రీవుఁ డున్నాఁడతనివఖ్యము చేయుఁ డింపున నతఁడు తో
డ్డును నని తెలిపి శబరి, తెంపున నచట జరిఁ జేర్చి, దేహా
ము చిచ్చుతోఁ గూర్చి, పాంపున శ్రీవిభుని దలఁచుచుఁ దను
వెడసి పరమ పదమున కరిగె ॥ హిత ॥

ఈరఘువర స్తవము, నవరు పఠించిన వినిన-వారికోరినకో
ర్కల నిచ్చు శేషాచలేశుఁడు కృపను, ఘోరదురితములను
ఋచ్చు నిది జయ, కరము సూరిజనానందకరము, దారిద్ర్యసం
కటహరము-అరణ్యకాండము శ్రీ నూరి ముఖ్యవ్యాకవి
తనినిఁగించె ॥ హిత ॥

అరణ్యకాండము

సంకల్పము.

శ్రీ ర మ్మ .

త్రిమదధ్యాత్వరామాయణ కీర్తనలు.

కష్ఠినిధా కాండము.

మానుసా. మూర్ఖా హతాశము.

వల్లవి.—క్రీహిమాచలవసుతా యాశభ న-మాహిత
మతిన్తై వినవే!

అను.—నూహనాత్మలా, మోవయితమ్మ విమల,
మై హాసచక్రనా, కాదివిహగకులకో, లాహలమై, సనసామ్ర
వకుళక దళితమలసితతీరమై తగువంపాతటిని వాసి, సాహస
విక్రీమకలాప, శలు లగురాఘవులు, స్నాన పానములు చేసి,
శ్రమముఁ బాసి యలరిం శ్రీహే॥

నరబుశ్యమూకాద్రి, నరణిఁ జప్పక నడచునారీ శరచాప
ధరుల, వృషపదుల, నురుజటావల్కలాంబరులఁ గూచి, పె
లుగొంది మగ్గివుఁ డరు లని తలఁచి నుండిరి, వరుఁ డైవహ
నుమంతుఁ, నారి నెఱుంగఁ బనుప, నెఱవడుగై చని మూరుతి
రాముని యుఁఘులు, శరము సోత నెఱుఁగై జగదువయ,
స్థితిలయ, కరణశీలుడై పురాణ, పురుషులై తేవన, నరనారా
యణులో కాక మీ నె, ప రని యుడిగెను॥ క్రీహి॥

విను లక్ష్మణా యితని, వినుతవాక్యటిమంబు, ఘనశబ్దశా
 మ్రమతమై, శ్రుతిహితమై, తనకె నని హరివటువు, నతిమై
 క్రితోఁ గని నే, దాశరథిని నను రాముఁ డందురు నా, యు
 నుజుఁ డీతఁడు, లక్ష్మణాఖ్యుఁడు నీత యనునా, వనితయు నే
 ను నితఁడు నడవులఁ జరించ మజ్జనకుశానన, మున వచ్చి
 వంచనటి నుండ, ననుజుఁ డనఁజొ కన్పొలుగి నీత నెత్తుక
 చని, దాని వెడకొనము నీ వెవరో తెలుపు మని రా
 ముఁడు శ్రీహి.

వానరేంద్రుఁడు సుగ్రీ, వాఖ్యుఁడిగిరి సచాత్మ్యులఁ దా
 నున్నారవానికి, భయపడి మహానుభావా ననుమీసానికి,
 బంపె, నేను సుగ్రీవుమంత్రిరి, వాయునుకుండ మాను, మా
 నాహ్వయుండ సూర్య, సూనునకు మీకుఁ జెలివి, మానిత
 ముగఁ జేసిక ననుటకు రాఘవులు నను, మతింప వారిఁ దన
 మూపునై నిడి తెచ్చి, భానుజన కలుగఁజేయఁ జెల్లంగి
 రామునిపాద, వన్దముల కెఱంగి తరువాత వీర మిడియె
 వతఁడు శ్రీహి॥

౩

రామాధిగమకంబు, సామిత్రిచే బ్లవగ, రాజ విని రిపు
 విఫాలా, నగ పేల, భూమిమతజాడ, యేలీల, నై నం దెత్తు,
 స్వామి యుడనుజుఁ డొకవతి నెత్తుకొని పోవ, భాను మైతొ
 డవు లిలఁ బాఱునై చె నని యియ్య, రాముఁడు గని హాసితా,
 యని విలాపించఁ బామరునిరీతి దై న్య, నడఁదగ దని రవిజు,
 దామహామహునికి చెలివి, యగ్నిసాక్షిగముగఁ బ్రామాణిక

ములు చేసికొనిరి సఖ్యమునకై శ్రీహి॥

౪

మయమకుయ మాయాది, వాల్మీకి ననిఁ బెనఁగి-పుయి
లోడి యనుక తొలఁగి, గుహా శౌర నిర్భయఁడై వానిఁదో
లి, వెలఁగి యచట, దయచే నన్ను నిచి పోయి రా నెలకు
రాకున్న-లయమాయె నన్న యని తలఁచి, గుహను గెలవో
చి, భయమునఁ జని యచి దెల్పఁగ వదివుల్ ననుగల్గి, చతిని
తేసి రరిఁ జొరిగొని మాయన్న వచ్చి, ప్రియసు కావ్యము
నుఁ గొని ననుఁ దఱిమింప తేవగి-రీత నేనది మొదల్, ఇచట
మనికి యచ నివలాఁడు శ్రీహి॥

౫

౨. కళ్యాణిగామ-అలతాకము.

వల్లవి.—కగ విసవే యూచరిత్ర దళ-త్కంజదళమంజులనే
త్రా, పగవిభేదనమణినిచయకాంతిస్ఫుట-సూత్రసుతిపాత్రా
లను.—కగఁ బొగులు రవిజుఁ గిని హరి నీ-చగతు మచియె
ద నన బలాధికుఁ, దగువాలి నెలుప నెల్లగు నని, యతఁ
డన్నుల మెన్నఁగడఁగెను॥తగవిస॥

మందులి యనెడిదనుజుఁ డాహవ-దోహుత మహిమనా
పుఁజెంది వాలిని దొడరఁ గొమ్ముల-సంచెదలఁ తీర్చి యతఁ
డేవు మ్రొందించి కాలం దన్నినఁ ద-ద్రోక్త మీగిరి నెలయ
వాలిని ఇందు రాఁ దలపగులు, నని శక్తి-యంచెను మగంగు
డనఁ గడఁపతితగః

౬

అది మొన లిచట నుందు నభయత-నవళు మందులిశేరం
లు అది మోజనము చిన్నివవారి-నని నెలుకు నన విని ను

వంశ-గదురః బడియోశవాత్ చిద్వికలగని సప్తతాళవక్ర
ములంశః-గదిమి యోగం నోయువతు లవి-చిదుము మన
హరి ససివిలువొనియెడగవిన.

శర-మొకటి శ్రీరాముఁ డేసిడ-సప్తసాలములఁ దుగ్గించి,
గిరి ధరాతలరసాతలముల-వెడిగి పొడిఁ జేరె నది గాంచి,
తరుచరాధిపుఁడు రామునిపా-దముఁ కలసంచు ముక్తికి. శర
ణని, చరాచరమూలమైనచరా-త్పరనస్తు నరి పొగడఁ దొ
డఁగెను తగవిన.

నాపూర్వపుణ్యఫలము జగ-న్నాథ నినుఁ గనుట నేడు,
సాగినని తలంతు నిను సంసారనివృత్తికై ఘనులు చూడు.
శ్రీగిరి సత్సంతోషము కాంక్షించిబుద్ధుడనమరి బడినీ, ప్రా
పు పెన్నిధి పేక కద్దిన-చిది నేఁ గంటి నచ నిడబడఁతుగ.

క్షణ మెనుడు నీయందు మది ని-శ్చలముగా నుంచువా
ని, ఘనమోహలత సమూలముఁ దెడ-చిను రామ రామ
యనుచాని, వినుతింప బ్రహ్మహత్యాశ-తమణఁగు నిఖలబ్ర
హ్మ మని తోఁచె నటంచుఁ గాగిలింపెను శ్రీ-శేషగిరిపతి
ని మగ్గిపుడఁతుగ.

౩. సప్తసాలము-అనితాళము.

వల్లవి.—గరుడగమను నచ్చరిత్రము విసవే-గారిసుకుమారి
లను.—సుకుచిరాలింగనమునం బరిహృత-గురుకలుషంధైత
నరునుగ్రీవుని, వరదయోధ్యుఁడని చిలువగవున-వదన
శశిశృంగార కీర్తిమూలఁ బరతర్జ్వ కుఱిగి పలికి పొనను-

బ్రాహ్మణులెఱుంగనరఘుకుటుంబంబున, శరణులనుమా
యచేత మోహితులుగాఁజేతుననిపల్కె శ్రీవతిగరుడ.
లేల మ్మిఁక వానితో ననికీ జనులెలుగులు నెఱింగిరి
పుం ద్రుంతు నని, మేలుగ హరి వల్కినగిస్మింధకు-దిహి
రతనయుఁ డరిగి కెరలుచుఁజాల సింహనాదముఁ జేసిన రిపు,
శబ్దము విని రోషాయుగేత్రుడై, వారి రా సతనియుర మి
నజండఱ కేలఁ బొడిచె వారి యమునిఁ బోలి, వాల్మీకు
బోలుచు నొకరి నొకఁడేచి-చాలప్రొద్దు పోరాడువాలిచే, కూ
లి దుధిరములు గ్రక్కుచుఁ జని వారి-తో ననియెం గపిరాజు
తోదీంబడి గరు.

౧

భూమా ననుఁ జంపింపఁగఁ డలఁచితి-తో మాయన్నచే
వసులైన నీవే, సామీ ననుఁ బొరిగొను మని పొగిలిప-రా
ముడు కడు వగచి నేను సఖా, యేమిసేకు మీరిద్దఱ తొక
దూప-మైమెఱయుట నేయక తడసితి నని, సోమిత్రీఁ గని
యితని కొకగుఱుతిడి-యీమాట పంపు మా యన నతఁ
డనుచు, హేమపుష్పమాలిక యొనఁగి పనుప-ధామనిధి
కుఁ డరిగి వారిఁ దిలువ, నేమిచోద్యమని యాచి కతఁకు
పో-గా మగనితోఁ చారవలికెను. గరు.

౨

పోవలదు మహారాజాప్రభు లే కితఁడు-పోరికి-దిరిగి నచ్చు
నా యన నగి వారి, నే వీరుఁడనై పో కునికి తగదు-నే నేలు
వచ్చినను నే వెఱవ, నేవేగ సతనిప్రభుతోడఁ-జావ నడిచి
వత్తుననిప నంగదు చే వింటి రాముఁ డడవులకు వచ్చి-నీతఁ

గోల్పడి వేడ రవిజనితోడ, దా వహ్నిసాక్షిగా మైతిఁ జే
సి-వేనానినిజంపుడు ననినాఁ డెట, దేవదేవుఁ డతని శరణ
మని సు-గ్రీవుని నచివుఁ జేయు మనె నతిఁగరు॥ 3

రాముఁడు సాక్షాత్సా రాయణుఁడై-బ్రహ్మాదిసురలు ప్రా
ర్థించి రక్షుకుట, సోముఁడై జనించె రాకణవధకు-నామహితు
నకొరులు స్వజనులు, నేనిలేరబలపొమ్మనితమ్ముని- నెదిరిపొకు
వ, దరువుమఱువున నుండి, రాముఁడైంద్రబాణ కేయఁబడ
సు-తాగ్రమనుశుఁడు పోలి గిరిఁబోలి, మైముఱువు కొంతవడికిఁ
దెలిసి గుణ-భాము ధృతజటాస్తోముఁ గువలయ, శ్యాములక్ష్మ
ణకపీఠద్రాభిరాము-రాముని జూచి వారి పలికెను॥గరు॥ ౪

నాచే నీకలకార మేమి డిన-నాధమనువివలన నువకార
మేమి, రాచనడక తెలియకజేసితిని-నీచేతఁ జంపవచ్చునా
బోయనై, కాచి పొంచి యేసివ క్రియేమి-క్షత్రియుఁడనై
తేది న న్నెదిర్చి, చూచిన యశ మగునీతకొఱకు రవి-సుతు
శరణుఁడేమి రామస్వామి, నాచతురత యెఱుఁగవు రా
నగు సా-స్వయముగ నీతతో విడకుఁ దెల్పు, నోచదామె
దోసమామె నీ కను-దుందుభిని రితో నృపుఁ డనియె॥గరు॥

నకలధర్మపాలుఁడనై చరింతు-శాసంతు విలుకాడఁనై
ఖలుల వారక గూతురు గోడలు దోడఁబుట్టువు-భ్రాత-
భార్య పలుక నరియగు, నకటా నీ వెఱుఁగక తమ్మునినతి
నతిబలాత్కారమునఁ బట్టినపాతకుని నిన్నుఁ జంపినఁ బాప
ములేదని వారి మ్రొక్కి హరికి మ్రొక్కి, యిక్క దప్పులు

తేవు శ్రీపతివి ఐగ-దీతుఁడ వని తెలిసె నన శేషగిరి, నికే
తనుఁడు శరముఁ బెట్టుక వారి య-నింద్యమును కైవల్య
మొందెను ॥౧౪॥

౩. భుంక్తా రాగముఁబితౌ గమః.

వల్లవి.—కోమలాదునివల్లవపాణి-కోరి విసవ శాచ్ఛాణి.

౧౪ అను.—భీమనంగార్జునుమాత్రుఁ డైనవారి-చేర్కొని నా
నరుత్ శోకించిరి ॥కోమ॥

శోకముగా పోగకనుల బొడ్డు-ధావలు పోరవ నొలుకఁ,
దారహారములు చాలఁ గిష్కి-ధాపురి వెడలి నను ముఖఁ,
దార వదనవిశతరాకా - తారాపతి నిజపతిని తేరి, వీరాధి
వీరాననుఁ బాసి పోయి - తేరమున నా నా యది యడలె
నుఁకోమః

రామా యే బాణమున నేసితి-నామగని నా బాణమున,
దామసింహక ననుఁ జంపు మనుచు-దరణిసుతుని గని కోప
మున, స్వామిదయ నఖలము గల్గె నీ-తేమి ముఖ ముచుభవిం
చు మని, భామామణి విలపింప రాము-దామగువ నూరా
ర్పగడఁగెను కోమ

హారక యేల పాగుల శోకమునకు-వేలైపోయినవరి, నా
దీపిపతి తేవుఁడో యాశ-రీరమా నీమదికి, గోరి గుణభూతేం
ద్రీయములు-చేరి కలిగ నది తనువు శ, కిరి నిత్యుడచలుఁ
డవ్వరి కీరది వగచెన ననను పారి ॥కోమ॥

అనకు తనువు దారువువలె జడము చి-దాత్మ తేవుఁడు

నిత్యుడని, మొససి పల్కితి పనుఖదుఃఖము-లనుభవించువా
దెవ్వరని, పనితాముఁ యునుగ రాఘవుడు- దిని యహం
కారాద్యనుబంధము, ఘనసంసారము జీవునకు సుఖానుఖము
లజ్జానము లనఁగోమ.

బలుకోర్కెలు గలవానికి రానివి-కలలోఁ దోచు నెటు
లటులనె, చెలి యనాద్యవిద్యాసంబంధము- జీవికహంకృతి
యందుననె, తలఁపి సంసార ముచియు బంధముశ్చక్లఃస్థాన
మునఁ గెంపు, నిలుప నెఱుఁపై నట్లు మఱిండ్రియా-కలన
పంపృతి యనఁ గోమ॥

జీవుడు మనోయుక్తుడై యున్ జీవుఁడోవఁ జీవుడు
జన్మమృతి, భావ మొందుచు బుణ్యవశత నా-భక్తులనంగతి
సుగతి, తోవ జరిగి మహాచాతులకు-న వేదా బ్రహ్మముని
తలఁచు, నీవు పూర్వసుకృతమును- నేనిది ధన్య జైతి వన
హరిఁగోమ.

నారే బలుకఁబడిన యావిధ నూ-లోచన నేసి నన్ను
నై, యేచి సుఖంపు మన రాముని నుతి-యించె చారయన
హితయై, అచక్కెనుహిమ సుగ్రీవుని-కానందప్రద మయ్యె
వకని, జాచి వారికిఁ గ్రియర నేయ-సూచించి వంచె శ్రీ
రామచంద్రుడు॥

తరణిజః డంగదపురస్సమఁజై చ-ప్పరమున వారితను
వుంచి, పరేతోర్వి కేఁ దహనాద్యజ-కరణీయము లొన
రించె, పరమాహ్లాదమున రామపద- సరోజాతములు గాం

చి ముక్తికి న, హరివీరుల కెల్ల దొర దివక - రాత్మజుడు
మంత్రీ యంగదుం డనె॥గోమ॥

సిరియు రాజ్యము నీడె నిను నేవిం చెద ననుసుగ్రీవుఁ
గని హరి, యరయ నీచే నను రాజ వగు మని యానతియ
లక్ష్మణుడు పురి త్వరతోఁ జీరె ముగ్ధివున కలరి పట్టము గ
ట్టి వర్షముకు, వసుగ రమ్మని చనియె శేషగిరి డగు శ్రీ
రామునియొద్దకిఁ గోమ॥

౧. శుభనరాగము-రూపకాశము.

పల్లవి.— ఫణిశయనునిచరితము విను చాక్షో యగే భ
క్తజనపరాయణి.

అను.— గుణనిధులౌ దాశరథులు ప్రవ ర్షణాచలశిఖర
స్థలినశ్శలనును తరు, గణవృత్తమై బహువర్షమృ గవిహగ
నేవితమై, మణివృత్తమై వర్షవాతనహ మగునొకగుహ నుం
డిరి. ధని.

శ్రీనివాసుడు న రాకృతిఁ జేకొనినాడని మానివారులు
సురలు కర మనురాగమున, నూనితఖగమృగశత్రులై నేవిం
తురు పూని యనుదినము రాముని నహోరాత్రుల, ధ్యాప
మానసికుడై లక్ష్మణుఁ డేకాం తమున వికసితముఖుడై
తగ రఘువతిని తేరి, ధానునిభా నీచే మును విన్న బోధనే
మఱచితిఁ గాన సులభమా క్రియాయోగము సెల విమ్మని
యెను. ధని.

అనుబాద ననుఁ బూజింపఁగ నంతము లేదైన, విను నం

క్షేపముగా వినుపించు సుగుణయ, ననుపమమంత్రోపదేశ మై
 ధీమంతియను, మునసి గురునిచే బూజాదిధి తెలిసి తగ, నను
 నభక్తికముగా నారాధించి పోతస్సవనాదిక మగు నాహ్ని
 కము లొనర్చి శిలాస్థా పనము జేసి కృతనంకల్పుడై గంధ
 కనుమాదుల, నను బ్రతిపూడితూజ సేయగవలె నని
 రాముడు భజి.

నానన్నిధి భక్తి నేమి మొనరి న నే మంచునె యలగు
 యు జాలభక్త్యభోజ్యచందన, వాసోముఖపూజావ్రవ్యములు
 దెచ్చిసి ధాననమున చేపునియెడుటఁ గూర్పుండి రీలాభా
 సురబహిరంతరమాత్మకా న్యాసంబులు శేవవాదికము యూ
 ర్తిపంజర, న్యాసంబులు జేసి హృదయరవివిమలతనకథా ధ్యా
 సియై శిలాదులకుఁ గలాసిద్ధి జేయవలె నని రాముడు భజి

హృదయానరణాదితూజ లాగమవిధి నొన రించి యర్ఘ్య
 పాద్యాచమనమధువర్క, నడచులఘావదీపనై వేద్యవీరాజ
 నాది విదితోపచారముల నర్చింపవలె నన్నవిద్య, పాదలు
 చు నన్ని ప్రతిష్ఠావనం బు చేసి యగస్త్యోత్తమాగ్రమున హో
 మము వేర్చి కమాను దత్తసువర్తనముగ ముచిభూషణుఁగ
 విష్ణు విదగ్ధితుఁగా బుధుల్ సదా భావించు రనెను హరి భజి

బలి పార్షదులకు నిదిన మంత్రజ పము జేసి కాలిఁ విడి
 విచ్చి సృత్యగీతవాద్యము, లలరఁ నాముంకర స్వస్తివచనా
 దులు నలిపి వాక్రసాదము శిరసానహించి మెచ్చి, లలి పంజ
 మర్పించి కిరయుగధి నాపాద జలకంబులు స్పృశించి తల

నంది మహాసంస్కృతి, నలవఁ బోవు మనియు ధ్యానమును జేయునతఁ డిహాపర ము లొందు నని శేషశివలయుఁడను జన్మనకుఁ జెలిపె. ౧౬.

౫. పురుషార్థవిగాఢము-అలకాశము.

పల్లవి.—కలికి యలరులములికి చిలుకల కొలికి వీనులను ధఁ యుకుకథ వివరే

అను.—చెలఁగి లక్ష్మణజేవుని చెలిపి ప్రాకృతునివలె మాయ యలవడ ఈ సీతా యని నిద్రఁ జెందఁదామెను పొది. కలికి.

అచటఁ గిష్కింధాపురిలో హనుమంతుఁ డతిసేవీమంతుఁ డగచరేంద్రుఁ డగు మగ్ధిప్రుని చేరి రాజు, ప్రచురత ధనరా జ్యములఁ గొని రామచంద్రుని మహానుభావుని మఱచినావు, ఖచరవళినుతుఁడు తెగిన స్తగతిఁ వెడల రాఘవుని జేరుము, విచికిత్స నల దనిన విభుడు పిలిపించు మనఁ గవులను. కలికి.

అంజనానుతుఁ డధిపునియాక్ష పానరుల రాఁ బుచ్చిన న ఖలదిక్కులుఁ చిక్కటిల్లఁ గవివరులు, మఁజుతరగిరినిభాకరీసు లు మహియు నాకవము భేదిల్ల వచ్చి రంతఁ, గంజడలవేత్త్రుఁ డై తగు. కాకుల్ స్థకులుఁ డచలమున మణి, పుంజసాను స్థి తుఁడై పొరలె సీతావిరహార్తిచే. ౧౭.

జానకీ హచంద్రముఖ ప్రాణములు సీమన నిలిచిన, నే వన్నుఁ బాసి యుండాకజల్లనై మా, మానవతి నంటి నీకర ముల మఱి వన్నుఁ బాఱుమీ రాకాసుధాకర, భానుసముఁ

చాయఁ జంద్రుఁడు పరికింపు లక్ష్మణా యిదివఱ, శేనాక్షి
దనుజులచే లడి యెటులౌట యెఱుంగ ననె రాముడుగతి॥

శ్రీనక్షత్రైః పాపమదచేష్ట నిటు రాఁడు మ-గ్రీవుని
ద్రుంతు నని రాఘవుఁడు దోచర ననుఁ బంపుతే, వాగ్విహ
తునిగఁ జేతు నివసుతు నని యనుజుఁ డలుగ హరి కను రా
యితీసేయఁ దగ, దా సౌమిత్రి నీవు చని వారి వలఁ తెదకు
మను మింకఁ దడవు, చేసినఁ జేకు ననిన దవ-శిఖరణఁ గవి
పురికి నతఁడరిగెను .కలికి.

౪

విలుగునాథుని చేయఁగ విని యంగనుఁడు వచ్చి ముగ్ధ
క్రి-వ-వేగ మీదొరకు కూరాక డల్పు మనఁ జని, కలగె
పురివారెట నిలిచె లక్ష్మణుఁడు కపిరాజు పరాకా యనను
గ్రీవుఁడు, జలిసి మారుతి నీ వలుకఁ దీర్చి యాఘనుని దె
మ్మనఁ జని, పలగొని కినుక నతవత్సలానుజా-వరదని నో
డి తెచ్చెను .కలికి.

౫

పతి పనుపఁ దారాంగన చని-భయభక్తి విసయసంక్రమ
ముల, నతిఁ జేసి కుశలమే కావా-నాపతిఁడఁ గోప మేమీ,
అతిభీతుఁడై హరివిభుఁడు న-న్ననిచెమిముఁ దేరరాదేవా
యని చెయివట్టి, సతి యంతఃపురికిఁ దోడ్పర నతని గనుగొ
ని కపి, పతి రుమాముతుఁడై పాన్పుననుండి యులికి పడి లే
చె సఱవరివలఁ .కలికి.

౬

మదలోలలోచనుఁడై మలయురవిసుతుఁ గని యలిగిరా-
మానుజుఁడు పలికె ముగ్రీవాచేసిన మేలు, పదటఁగలిపి రుమా

వధూరతి-పరవశిత ముజచి యున్నావా కాని బాలిని, బదరి
ప్రాణములు గొన్న శివ-ప్రసంగ మెదురెదుగు చూచుచు నున్న
న్నదనిన రామకార్యము-వస్తువులకు మునుపడ నె బావని.

వానరుల నిద్ర చూచుచు బుద్ధిరంకురే-ల్పలను సూతుక,
భానుజుడు రాక్షసలనివాడు అని పలికినవన, మానవులు చ
తుర్రోళ్లు గతా-మర్తన నున్న రాకొమరు వేడుకొని, భాను
జుడు పూని వందనముఁ జేసిన-వానిఁ గొగిట నిడి యూర్చి
కా, రాని యానీనుడయి నరవపూ-జలు గొనె నఖునిచేఁగ

రామదర్శనలాలసుఁ డయి రథమెక్కి-లక్ష్మణకపింధ్రులు
రణభేరిమృదంగములు పొడలఁగాఁ గడలి హ-నూనున్నలాం
గదవలాద్విభూమిరుహచరపక్షులు గు-ములు గొని కొల్వఁగాఁ
వామరసి తాతపత్రి-నద్విభవయుతులై శేషగిరి, భాముడయి
రఘుకులాద్ధి-సోముఁ డగురామవిభుఁ జేరిరికలితి॥

౬. కాంధోజరాగయ-అటతాళము.

పల్లవి.—రామాభిరామ గుణభామ-రామక భాను భామాధు
రి సామాన్యమా॥

అను.—రామున కనలేదూరము జేరు డిగి నిద్వి-సౌమిశ్రిర
వి మతులు చేసిన నతులు, స్వామి కౌగిట నిడి యున్న
పూ-జామాన్యఁ జేయ పారిపతి హరి, నామభాగానీనుఁ
డయి రఘు-రామ స్మృత యిటు చూచు వచ్చిన, రామసూ
పుల నగచేతులఁ-గపుల కరతిపుల ననె వినుఁదామా॥

మేరుమందరగోమవత్సారియైత్రాక్షిగులఁ జేరియుండెడి

ఏను చేవాంశభవులు, భూతితైలాకారులు రహోదారులు. సా
రకరిబలులు దశశతనహస్రాయుతులు విస్తారవారణస్త్రులు
నిస్తులులు. చారుసావర్ణతనుమలశ, రీతులగసంగులు విసీలా-
కాను లిజ గర్జ లిజి ఇరు విసి కడగి నీవనికః బ్రాణములీ,
గోరినా రింక ఏరు మీయాజ్ఞా నకు లభిజ్ఞ యుచె॥

గొవకొని భట్టుక-కోట్లు గొల్వంగఁ దగునీకుఁగనిధి బాం
బవంతుఁడు నితఁడు పవన, తవయుఁడు హనుమంతుఁడు నల
సీలతార-వనపగజగవయగ. వామగంధమా, దనసుమేద
ధిముఖులు కేసరిద్రముఖులు, విను మితఁడు శతబలి దశరథుఁ
డితఁడు దనసు వాలికొడు కంగడుఁ డీతఁడు, దనువమావబలా
ధ్యులను పనిగొను మనిన, చివతనయు నాలింగనము చేసిన
మోదాశ్రులోచనుఁడయి హరి నలికె ఘుఁగుఁడయిరా॥ ౨

ధరణిజ వెనక వానరులు బంపుము సీ-వెఱుంగవా కార్య
నరణి, యని పలికిన దాశరథియానతిఁ దరణిమతుఁ డగచరు
ల హరిదంతముల కనిచె-వననిజనడి నలలో, నిట్టేగింపకున్న
వారిఁ ద్రొంగు నని ఛేరి, మొదయించి యంగదబాంబన, ద్వి
నుతహనుమన్నిలనుమేఱుల, శరధమైంజద్వివిదుల ననిచె-వ
రనడక్షిణాదిశకనిలజాని, హరి పిలిచి ముద్రిక నీత కొనఁగు-
తుని చెయిఁగఁ బొనఁగరా॥ ౩

శ్రీరామునిచే నా-శీర్వాదములు గాంచి-మాదులిముఖ్యు
లరిగి, నింపదిత్తుంజభూధరదుర్గము ద్విరిగి, వింభాకటవి, నీరు
పట్టున డస్సి పీడవతులు గుహ-ద్వారము పెడలి రాఁగఁ గని

బలముతోగా, వా రేగిసింహవనస్థలి-వరనియతినున్న యో
గినిగని, కోరి మొక్కిన మీ రెవరనుచు తెలి యకుగల-
గా రామదూతల నున వారి ఫలములు గొవ గ పెరివిచ్చె
నది మదిని హెచ్చెరామా! ౪

జనభలత్వస్తులై, లలననీ వెన రచిన సలవిశ్వకర్మతన,
యను హేతు యందుకు నను, జొలత నాభ్యముకం దిగి,
నయను మెప్పించిన, లలితస్వస్తుని, స్తులమా నీపుర మిచ్చె
నలివాకు: దడిమొక క్రిగతి నుండు బొకలి, యలఘువును
లార యని వాకల-ననిచి తా: జోయి శేషా, చల నిల యు,
డగు రఘువరువదా:బు-జముల కరగి శ్రుతిసూక్తి నతిమతి-
నలిపి చెలి బడలికా-శ్రమమునను నె నల్య మొందెనురా! ౫

౭. గాత్రానమ-అలంకారము.

వల్లభి.—ఇంద్రదారమునుదరితము వినజే-సుంకరీమణి.

అను.—మ:కరూగమున జని కప్పులు మాని-క్రింద నానీ
నులై యెలు పోడము, ఎం దరయుడము నీత సరిన వా
లి-సుందను: డను జనకాత్మజను గల్గొనక, యు దరిగితి
మేనినను: జంపు-ముందుగా కుమానాని నే, విందు మృతి
నొందువా:డననిన నందు, గొంకజొందె యుండ-మొ
దుకు మృతి యనిరి: ఇంది. ౬

రామబాణమునకి భేద్యము జగి-త్రైయమునందు:గలదా
చిలుత యిట్లును, లేమి తెలివి వల దాగుహ నుండ మను-
పామిరిగన్న నీమీ:క(బే)మ- చాల: గల దింకొకరహస్య

౧౮ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణోత్తరము

ము, రాముఁ డనఁగ నారాయణుఁడు సీత-శ్రీమహిళ లత్మ
లుఁ బాదశేషుఁడు, స్వామిపార్శ్వదులము మనము మును-నై
శంఠినిభాసులము హరి, భూమిభరము మాన్య కాశరథియై-
పుట్టి నని తెలిపె నంగుడునకుఁ బావనిండ్రి॥ ౧

మనము రామకాశ్యనిర్వాహకుల-చునున శుభము గలు
గుననిన సంపదీ, భువనిబుద్ధి మొంగుట మేలని చని-చని
మహేంద్రాద్రియ మెక్కి శరుచరుత్, భువమకరి కమతకర్క
బుజలూక ధ-వీరియితిమింగలాదిజలచరా-భంగమై శరంకాలిం
గితవ్వలంగా, మహాహంగవోయై శవసు-చనధిఁ జూచి భీతిల్లి
యిది, మనము దాఁటు లేక రావఁడు డేవ-చనుఁడు శ్రా
యోజితోపయతై రభుమఁ యిది॥ ౨

గిరిగుహ నెలువకి నొపాతి యనుభ-శేంద్రుని పానకుల
గని పొరిగొందు, చిరతముఁ బిందుగిడులవలె నున్నా దని-
పరువిది రాదుకృతీభీతిఁ కవుర హరి, హరి జటాయు వెం
త నుకృతీయై-మరణ మొందె నన వారి సంపాతి సహో,న
రుని మృతి పలియ విని హరి-చరు లచ్చటికి వచ్చుటయు నె
ఱిగి వారును బలధికి రా, నరిగి శమ్ముడకుఁ దిపోదకము ॥
౩-మరలునతని నీగనది యడిగి రగచరులింకి॥ ౩

సగిశిఖర మెక్కి నిక్కి లంకలో-నశోకచని నవనిశుతఁగం
టిసదె, ముగిమోటము గాదని పల్కి సంపాతి-తగ నిట్లును
నాశమ్ముచి బాపివ, పగ దీర రావఁడుని దుగ్గింతుఁ-బక్షయు
గిము లేకనికి నగరలేను చిన్ననాఁ బోమహాశులూర, పంత

ము దొఱుగ, నొక జాగయు వేరు రవిమండ-లోన్నతం బె
గురగాను అను, గగభ ప్తిదీ ప్తిచే తెక్క లవిసి-పొగ రడగి
చదివి నతఁడు నను తెఱుగ ననఁబింది.

ప్రాణములు మూఁడునములకు వచ్చి-పరగ శేషతైలవా
మవిజయ, నేను దలివొంది చాలవగ పోముఁ డ౯-మానిఁ
జేరఁ జరి మొక్కినఁ గని ను-పాతి నీ విహాప ముఁ న
చ్చ మేను గృహించు పేమనిన పగతిలో-మీ తెఱుగని దేమి
సంధునిస్సాది, మొన వినుచుని మిడియచేప్తిత-మంతయుఁ దె
లుప విని కడ, లేనియడ లూరియున్న న న్నూర-గించ ము
ని నలఁచె నొక నిమిషకు భగవతి॥యింది॥

ప్రశ్న-రాగ, మ-అదిగాకము.

ప్రశ్న-విశేష రామచరిత్రము, దామోదరశీ-విశనె.

అను.—మునిచంద్రుని చంద్రమును-తనుఁ దెల్పురీతి సం
పాతి, యరియెఁ గప్పులతో శోకమూల దూ-నదుప్రతను
కారణము కర్మ మనుచు

నేను జేహి ననెడి బుద్ధిచేతఁ బురుష-వికర్మమును నాది
మయవిద్యవల్ల, నొను కౌగిలమునుమునిలె -చాను మా-మా
యుతుఁడై వెలి,లోనుగుఱచుయమె యు-మేను వేనవిభ్రమసి
తేను తెలివి ముట్టెను-దాన సంసారమాయెఁ దానా యవికా
రి దురభి,మానమునఁ గర్మముల జేసి ఫలా-భీనుఁ జగురుఁ
డెడి తిరుగు జీవుఁడ నె-విశనె॥

యాగానులు చేసి స్వర్గ-భోగ మొంది మాధులము పో

గా భువిపై బడి నరుడు-బాగా చతుర్విధభోజనన, రాగత్రీ
పురుష సం-యోగమున శేతోమయుడై, వేగమై శ్రీగర్భ
ము-లోఁగాఁ జొచ్చి నెత్తుటఁ, దోఁగి యొకనాటఁగలల-మై
గట్టియై యెదునా, శ్లోగ బుగ్గవలెనై పడియపడినము-రాఁగ
మాంపపేళి యాపని నెలిపెదినవె. ౨

పడియేనహముల కామాంసపు-పొడి నెత్తుటఁ బో నీల్లు
నర, దక్షమై యాకుక నిరువదియైదుదినముల కుప్పకీల్లు నెల,
యొకలు కల మెడ మూపు పీపు-నుడర వివి యైదుఁ బొ
డిము: గక, రదసార్వకటిజానీరువు-లుదుపై యెసఁగు నె
న్నెల లా, ముదిత గర్భిణికోర్కె-విదితమా మూడవనెలను,
పొడలపంగిసంధు లభణాగుళిము-బడయమా నాల్గునెలల
కని పలికి వినవె. ౩

తెలిగన్నులు ముక్కుఁజెవులు బలువ-న్నెలచాలు నఖము
లైదన, నెలఁ గల్లు నాజవనెలను గర్భ-విలగుహ్యగుడములు
పొక్కిలియొకపు రోమి-ములును తెన్నెరులంఁముగను, మొ
లదు నాటును నొక్కట-నెలను ఎనిమిదవనెలను, లలితాన
యవోష్ణల మా నష్టలితేష్టావియై జీవు, డలరి మాతృభక్త
సారమైన-నెల మొదిల్ నచేతనుడై కొను ననెదినవె ౪

కానాయోనుల జన్మించి-నే నాటుబిడ్డలకై, హీనవృత్తికే
జొచ్చి-యైవను కటుంబభరణము, దే నాచుది విల్పై గల
లో-నె నను హరిని నలఁచునైతి, గాన ననుభవించెద-నీనా
గీగర్భనరకము, నేను లోఁగిన ముడిచి-పోను హరి నని శిశు

పు, మరు కదిలి నెడిలు మాత్మగిర్కము-లోనుండి పడవల
పారి యు ననుచును.

తానుబ్రహ్మవందా-ర్థమునునత త్వహాధాన్యంగా, నను
దానెట్లనిన నక్షా-జనిత మనుమోమా మహిమను, నినతా
పాతా) మది నిది కే-గొని తాలియి-కెందు మనమాని, యని
తా భగవతి వానరు-గని త్వయు ముగ్ధి-కెక్క, అనునా
రవచ్చె శేష-స్థితివాసుని కలచిన గ్ర, కు-న భవాద్ధి భ
లు-దయున దా-భ-త్వలకు మీ-వనధి యెంతని చెప్పె.

౯. ముఖాదిరాగము- తాళము.

స్వవి.—కోరి శ్రీగారి భవ్యవతిత్తము చివరే.

అయి.—వాకిరి వానకము-య్యలు-చేరి-దా-యి-దారి-వానక
యొకరోగి మొములు-నా-యె-జా-మ-కొ-మ-కు-దై-వ్య
ము, దే-అ-నున్న-న-నా-క-ను-ల-గ-ని-తా-గొ-ను-మ-మ-వ-తి-కె
న-ల-వే-వ-ది-గ-ని-గో-రి.

కదిలి యుండుకర్ణు-గదచి వీర-మ-గ-ని-రా-గ-ల-వా-కు
వా-దె-ల్ల, గ-కు-ప్ర-ణ-అ-ం-కు-దా-భ-య-ద-క-య-కు-కు-రా-
కు-న-మ-గీ-వు-కె-ల-ది-చె-ల్ల, క-ద-వు-న-ల-కు-మ-మ-ల-ము-లు-
ను-కు-పు-క-ద-వు-కు-మో-న-ము-కు-గ-పు, య-కు-గ-క-వ-ది-మొ-ల-లు
దొ-బ-ది-యో-జ-న-ము-ల-క-ను-క-మే-మీ-క-ద-ధి-దా-య-గ-ని-
మ-ని-న-వి-ని-కా-ం-బ-వ-తి-కు-య-కు-రా-క-తో-ని-లి-కె-గో-రి-౧
ము-కు-రి-గీ-వి-క్ర-మ-దే-వు-న-కు-ము-య్యో-కు-మ-గ్ధ-వ-తి, ప్ర-ద
క్షే-ప-ము-కు-గో-న-ది-చి-నా-ని-వ-తి-తో-న-వ-తి-వ-తి-ము-కా-ల-ను

జాల శతయోజనములు, అనిన వాలితనయు-డంబుని దాటి చనిన రాగలనో రాతనో యనెను, అనఘ నిను బొమ్మనఁ దగునే మ-హ్మవఁ గు దీవు రాజ,నని ఋక్షపతివలికె నం గదుఁడంతఁ బ్రాయోచ వేశము సుఖ మనెనుకోరి. ౨

బలవంతు హనుమఁతుఁ బ్రస్తుతంత ముగఁడు గలుగఁ గం తిల వేటికి, జలధి దాటి యాఁజకిం జూచి రాఁగలఁడని దాని ముమ్మాటికి, దెలిసి నిన్నెన్నఁ, గుమే నుముగావ- నలసి పొమ్మవిలతవయ, పవనఁడ, చెలఁగితో దగు నీ కను య నా-శీర్వాదము లెఁది చేసి, యాఁచిఁ బ్రహ్మపుత్రుని గని-యాంఁదేయుడు ప్రవిక్రమువలె బ్రబలఁగోరి. ౩

నూరుతి బ్రహ్మాండ మగల వాల్మీకి-సీతధి యుత్తరించి, ఆరాజునిఁ గ్రుంచి యవనికఁ జెత్తు నో-ధీరుబార మే లెఁచి, ఆరాజునపతిగట్టి లంకతో-నే రామునినన్నిధికిఁ జె త్తునో త్వఁగఁగా, జేరి త్రి-హ్మాకయ్యన-సీతనుజూచి రానో యనవుడు, జానకము మీఁద నగు పవనికఁబరిచించి రత్న నిచి కపు లుడఱునుకోరి. ౪

తుహినాద్రవముఁ డత్య-మృతస్త్వ, వర్షుడుమహితా, రు గాననుడు, అహిమలసార్వజ్ఞ-పరాధిక్ష్ణ-హలుఁడనుఁచుయ శోవిశాలుడు, అహితాంతకుఁడ-హనుమఁతుఁడోప్ప-నా, మహేంద్రదాచలమ-న్దకమునఁ జూడ, రహి మీఱి శ్రీమద ధ్యాత్మ-రామాయణమునఁ కిమ్మి-భాకాండము, బహుళా ర్థమది తెనిగించెను-బ్రహ్మచ్యుతవి శేషగిరిపతి శ్రేణగోరి. ౫

కిమ్మి-భాకాండము నంభుద్ధియ.

శ్రీ కృష్ణ .

ఇమచధ్యాత్తరామాయణ కీర్తనలు.

మొదటి భాగము.

౧. పంచాంగము.

పల్లవి.—శ్రీరామచంద్రావతార వేదము శేషావతీశుడరిత్ర వి
సవిన.

అను.—నూనతి సాగరిము శతయోగమునాక మొకనిబ్బర
మర కాటంగ, నోరీ మానవమునీతం దయి-శ్రీరా
మచి భక్తిచి కర్మము నాచి, మానవి నవచతురాక
నాచి-రామచంద్రు లుచి జెక, భూకేకముచు జనిచా
నాచి-రామచంద్రు యోగము నెక్క మిళియను. శ్రీ.
నేనుభన్యదను భన్యద పారిపద-నిరంముల నురలగం
దు నెవ్వం, నెను మృతీకాలనుందు కాముని-శ్రీనామస్మ
రణం-దు భవాని, భోవిధి బుజీసిటియందు నడచి-మానిత
మగి బరముపద మానునుడు, తా నెందు శ్రీహనిమాత
నని ముక్తికచే-బూనితి రఘుపతి నెమ్మదిలో, భ్యానింతు
ను పోసీపదధి-దాటెద నని పానుమంతుఁ డరికృతాంతుఁ
డు, పూని తాహువులు చాచి మెడ-పొడవుక నిక్కించి

మీరు చూచి, మేము వచ్చి ఉండేదేమిటా? అని చూచుకొని
యెక్కడ వాని పాదాల మీద పడినాడు. శ్రీ ౧.

పాపమున్న కవివాక్యజలం మమ-కాననీ మానస-కలం
చి నువనా, దేవికి నువ దేశించిపంకినా-బావనీ వది మొదిరించి
పెరిగిన, నావీరుడు పెట్టింది బ్రహ్మ-నానెలది ముజ్జిము బ
లియనుకృతముడై సొంది యా, దేవికమపుచొచ్చి నెడలి
వనగ-ధీరుని గని పెచ్చి నయ మను నది, తావచ్చుట నతి
కి పెచ్చి వనె నతః-కానలః బోవ మైరాకగిని ధీశక్తి, కావ
య్యా హనుమంతా నీ-వధి వనిత నాయందు కుంభ, నీవుని
శ్రీమించి పా మ్ముక నిలక-న స్మృతించి నేర్పు మీచి పో
దొడగెను. శ్రీ.

ఎదురును సింహాన యనురాక్షసి స్వ-గో-ద్రుమైకీడి మ్రిం
గి త్రోవ, గుడియుంచ నతః పెరిగి తనమున-నడమున-
నిన్ను-చుంగి కడసె, నది గని గనుమనిధిని నధమన-
నావలయు పారివతి యువధి దా-తెను బొంగి కను, మద
మునను సుబేలాచల మెక్కి-య-ద్యుతమలమై శ్రీలక్ష్మణ
మణి, నదివనోపుర-కారసాధో, స్వల నాదాని లంకాగా
ధాని, నమకు గని మెచ్చుచుండ-గవల-నాంకె-న వొచ్చు
లెఱుంగకుండ, గదిసి వాయుళ-దగుమాత్రు-చియి లా-
కాపుర-బుగోపురంబు-దేది నిలిచె. శ్రీ.

అంకితో యనురాక్షసి యనిలజ-గని-లాపు మెటసి పో
కయూచి, కొంకుకొనను నింత లేక పోయెను-అంకితో నను

[illegible][illegible]

— ౧౯. — $\frac{1}{2} \pi - \frac{1}{2} \pi \sin^2 \theta \cos^2 \theta$ చిహ్నములు $\frac{1}{2} \pi$ కి మించవు.

పల్లవి:—నల్లిన నయమును కథామృత సమ-గ్రాకృత్యంబయింబు (శ్లో
బంధం.

అను. — వియ్యంబును ననిలతనయుఁ జా-వల లంకలోఁ జొచ్చి
యిల్లానుభవలావతనవల్లఁ జల్ల వో నకయుదుఁ దిరిగెఁబురి.
నానగునెరిల్లిపునమున కేగె నివక-భూవరాత్మ్యం నెందుశో

ధించి వినువక, దేవకిన్నరమరున్నాగ-ప్రీతులచేత నున్నకడ నారసి యందు, బాపని తొలొక పానని నృప-దేవిరావక లాకి, సేవాశ్రియము కలచచి చనె రమ-దేయ మగుఁగోళనము నకుఁవలెన.

రథంబుమెట్టుల-రంగై న బావులు-రాజ్యవిరితావుల చే వతాభాభ, తతుల నతులముగ-జత లగుభగ-రుగములకలదు లేసివీల్చలకీవులు, అకిమ్మదులమధురధగగన-మౌనవిజతా భాగా, కృతస్థులుగ గని మారుతి య-ద్భుతమని పాదక్షి తినుత నచటవలెన.

అనియై హృదయా-నందమై ననఁజ్ఞే-చందమై ఘరమైత్రి గల మిక్కిలిగలి మి,న్నంది శతకాతనింభ్రం-భావిత్వంబు మేడ గని భూపుత్రి, అందు లేకున్నఁ బోయి మరు-న్నంద నును తలఁచె, ముందరను శింశుపావృషము-మొదల వీత ను లోకమాతనువలెన.

నమరాంగనలమ-శ్శయమున నున్నదాని శ్రీ-తరుణవలె నొ ప్పదాని వీరతయు జడగ, బ్రహ్మకుసులు నుపవాసములఁ గుగ్గి- స్పిన మేను మూసినచీర గలదాని, తనుఁ గావ విభుడు రా మికి నెఁగయు వగఁ గన్దనను జడిగొను బాష్ప,కణములదాని రాముని నునుపు-పదఁటిఁ గనఁ గవివతివలెన.

లావణియ గంటఁ గృతార్థుడ నైతి రా-ఘవుడని నాచేత ను సాధింపఁజె నని, భువికి దిగితటి నగరివెలుపల-బుట్టె నొకకలకల మదియుఁ గని నేను, రవికలుసినది నలరింతు న

నిజమమునము: దుండ, బవలిది భావమును కల రెండు-
వతి భటుని వాదము: గని లేదనినది.

ఇది దుస్వప్నము మని ప్రవాసరికి వశవదమును కాగా
భావత, మనవకౌటములలోకలు విని నిశిచరముని గనియును
లును మని నలమును చింత, మని మని మని వేవరకుని ను
దా కాముని గనియుని చింతిని వేవరకుని గనియు కలుగు
వని: కనిన. నిది.

2. మని కాముని వాదము.

వల్లన. — మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
అను. — మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.

మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.

మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.
మనినా నిశిచర వాదమునినా భవాని.

జ.త.ప.పి.వై. కర్మములను ననుజేయుట కర్మవ్యాస, పస హి
మిన్సు బిక్కు గొనులెక్క. వెన ననుభవించు వాడలందు రా
మనాణ, విశేషబాంధువనై అయ మొందుటజీ స్మరాల.
శిశి వజ్రగెద వ్రుకథి వాటి నన్ని పాఠశవంబు నన.
వింటి.

పసుగులకన్న గడిదిగాను మాట అను-అవని పసి గొ
నిప్రేమం బూను, దుకుకురక్కయగునొక కెడిది చుండ్కోడలి.
తొగలేది చెలులు పదువేపు నన్నాను ముత, గుంజి గురి
కునుబంగన ననుజ-ఇది దీనిన్ని ప్రేమ మారి పోకము
రమ్మ, నును క్షమాపముల నాపొండ్ల జేసి కిసి-కొండలు
కావలివాడు నను. పసి చరియె కాననుచు. పిటి.

అనవిజను స్వకన్యముల పెంపించి-చిహ్నాంగములు అచాల
విగముల, నవినయముగ బల్కు. పీనచికి కళలంకరి. అయ
మైరావతము కెక్కి రామలక్ష్మణు లిచ్చికి, వచ్చి, కడిలి
లొకనాన్వి యరిగ నూల్చి. గ్రహణను గొని యయ్యాన్వితే
రింగె గొని పంటి, వివనమండై. నైల మంటి-అనుబ నూల-
వి శోభాంగంటి నిది తప్ప దని తేలికల పరిక, పిటి.

లొక విశేషమొ దేల గంటి బావకి రా-మా-కమున
నుండె గల గంటి. పొక భూమికకు నెలగొనుడి మేలను
డి యను-చింతనుడి విని మొక్కి. తెలులు నిచ్చి చి గుంజ
డి-బంగళాపి. సేత శ్రమచేత-వడియెలు. గెల్చి యొడ్డు గుం
డారవంబున, గొంక తేతటి శేషగిరిరాము డభిరామ-గొని

రా నిదేది ననునని త్యక్తం నాహించెను. వింటి.

౪. నామక కర్మానుచరితాశ్రమ.

వల్లవి.—విశ్వకర్మవరుచరితముపాల్వితీ. వినుత మేద కాక్మతీ॥

అను.—హనుమంతుడు జానక్యో రామింబంగి. ననువౌతతీ
యిది యరి తా బలికెను. విను.

వినువంశ్యు ను విశ్వకర్మ: కనుస్మృతు: కిల-ననను నాదో
రకు నల్వకు, తనములు రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న-గును
వారలు రాము: కిగోజా దానల్వరికు, ననకాక్ష నడవి కే
గి నీతాల.త్మణాంతో బంధవళి నుండరావంబు నీత,
వివసలులను నుంచిది కొని-చని నెడగి బటాముపు గాంచి
జనవళి నాది కేనునుగీపుతలియి-గని వాలిని గీటడరా న
న మానుతి. విను.

శైలేహ నియ నాల్వదిక్కులకు. వానగిలను బంధు
నొంపి-మము, ఈదన తెనకగి నచ్చితి మును నీ-రీహ
దిగి దాటి ల-క బొచ్చి కిలక-న నామధాగ్యరమ యన
నళోకనని. నత్యంతు:చాతరుపుకొంప వాగ్నో, నీదేవతానుత
ల్లి: ననువి-చిత్ర-రణ్ణయనల్లి, నే క్క-చితి కీత నను
మూల-మేదనుదవిరి నుహద్యుత మొండెనడ. విను.

మిన్ను మోగితయో నననువివలుకో-కన్నకలయో నేను
రామకళ, మెన్నాళ్ళకు వింటి: గడ్డామృతముగ. నెన్నడు
విదగి లేను కల గాదు నత్య మైతేను, కన్నలయెదులు బ్ర
నెన్ను-హ-గా-కన్న మోగి నది నచ్చి మోగి, కన్నది

చ్చ కంఠటికాఽఽ-విశతామణముఖఽఽ యచటివా, ర
న్న సంజరానుమృడ శేషాచ-లేఖఽఽ సరామునిమాత నే
న నెను. నిను.

౫. శంఖరాగము-ప్రభుభావము.

పల్లవి.—విశవే యాననశతచంద్రచింబ హేళంబు. నని పర
న కసగుణములేవికురుంబ.

అను.—జనకమన చిలుగతమి మౌంచినమానును. తుని గని
రానెనునిమాయ అని కలుకక యుండ. విశవే.

తల్లి నేమాయఃకుండ గాను నానందివల్ల నిగుములపాల-
పెల్లినాయం దరమరలు మాను మిక్క. విశవే శేయః. కెల్లు
నానోసలప్రరీధాముఁడై తగు, పల్లశ్రీరామువానుడైనమారు
న సుతుడ-వల్ల సుగ్రీవుని మండ్రి నేను, కల్లగా నెంచు సం
జలి మొనరించు. కపి అది సంజరానుమ కెల్లు పొందిగు న
నె నీత. విశవే.

మాయమ్మా రావణుడు నిక నొని చనిన. చాయ పెన
కుచు నృపుడు, బోయచెలిచే నీసెలుగు విని ప. కడ స్వ
సేంప, రామ బార మంప నను సుగ్రీవు. డచటిక-బ్రహ్మ
హర్షిన్. చని వారలయభి, ప్రియ మెజిగి. రాకొమరుల
డెచ్చిని, నాయెవరవానలేంబులకుం తెలిమి ఖలు. బా వా
లిని రాఘవుడు చంపె నన సంజరానుతుకు. విశవే. ౨

మాత విన్నారయ గిర్లు బంచి నీచేత నన్నియు నగు
ను. తాతాత్మజ మగలక్కడనిమేలు వాసేమము డెచ్చి, నీ

తానతి కమ్మ ముక్కుబంగర మని హరి మొసగె-కేళానిచ్చి
యన్నమున దెచ్చిత వృషతి, చేతిముద్రాక యని-నీత కత
డిచ్చెను, పీఠించే గొని కేషాద్రీసుకా రామ-విభవామాం
గుళియక మానః దాల్చెను నీత. చివరే.

౬. యగతకలకంభోచిరాగమ-అటహాళము

మృ.వి. — రామదాసుడ నా దీవు హనుమంతా-రావయ్యా
యనె గాంతా.

లను. — డేమమా సూర్యవంశంబుధిపూర్వ-సోము జైవ
శ్రీరాముడు ఆలక్ష్యుడు. రామ.

ప్రాణదాతవు జగత్పాణిమారా- భూరుతవిహార పుణ్య
విహార, మానితకల్యాణతో శిథిరాకార- మహి తానలకసారా
కంటినా నాయుడుమటు భూనాథునిదయ-రా నామనవి సవ
మానాత్మజ జెలువు, మానాడు నే నాదీనమాటల-కలుగ
నల దని నామఅదితో, భానుసన్నిభునితో జెలుపుము-పర
మధార్మికత ధారుణి విలసిల్లుము. రామ.

గమవు రెన్నెలలదాకా హరిరా కున్న-తెనుగురాక్షసులు
ధక్షింతుకు నన్నా, అది పేయురావగుని-మడియించి జ
యము గొన్న, గమ కి ర్తి యుచి వన్న పతితో-దడవు నల
దని, నుగువు కరి కుంగమకువు నొచ్చిన-పడుపునను లంక,
పది జొచ్చి దానవుల ప్రచ్చియ-వార్యత భగవంతు డమ్మత
ము గొను, కడక రాముడు పన్న గొనిచవ-రా బ్రయత్న
ము సుయత్నముగి కేయు. రామ.

(Handwritten signature)

నాచే నీయునికి విన్నవించె నామజగై. రామాలి వచ్చి
రావణుడు చూచి ఘోరమునై, యేచి యయ్యోధ్యకు లడ విన్న
గొని చను-విందాబ్రహ్మచర్యమునై యన, నోబాలనీ వెట్లు
చాటిరి వట్టినిక నా వెట్లు చాటుదు రనిన, పీఠంబు
ముఖ రామపురా నా-మూపువ వహించి వెట్టులిటకు, నాచే
తి కానవా లి వచ్చుచినను-నమ్మి నెమ్మి జాబామనః యెనక.

శ్రీరాము డొకసాకు-దిగ్రుకూటగిరి-గోరి నాచొడిలనై-
గూర్చియున్నతటి, మీకి యొకకానీ యా-మిషనుని నాకా
లిజాటన వేల్చి కంఠెను డగ్గటి నిద్ర, దీరి మాకీచక్రై కా
కిచ్చి-బూరి ముఠిచ్చిచి కేరి యేయు శివమై, కారించ ముఖ
గము కరిగి-కాపు మని రాముని వేడి గ, న్నిరు సేరక సమ
ము గాననక-న్నిచ్చి చనె నడి యొక సేయుము వత్తి. ౩

చిలుక పరక్కముల-చిక్కుల బడిక-కరుగ నెట్లును వనిన-
జనని నానడక, యొకరిపు ని న్నంది-కరిగెన భయమున
డిసి-పిమ్మింపు మని కడక తెలియ, పారిపరుడు చాల్చి-నరి
పీఠభయంకరవిగ్ని-హము శ్రీహరి విష్ణుకు త్రివిక్రమక నీర
మును, కరించులెజంగున-భరణీభరాధ మను సేతను, వర
య నాకరిమి శేషాద్రిశ్మరుని రఘు-వరుని కేరగ నను నిం
కను.రారు.

౧. నానక రామ-అవిభాగము.

వల్లవి.—రఘుప్రవరుచరితము-రాజముఖ సఖ వివాదే.

అను.—అప్పుడప్రహరీ యాహూనుమంత్రుడవనివాత్రేపు నమ
స్కరించి నన, విఘ్నబ్రహ్మనమనను గాని కామమర-విఘ్న
నిన మక్షమనుచు నలించె.రఘు.

ధలములు చుట్టి విహరీ రాన్వీతరుడనెల్తులు నడచునాల్చి
యెరి, కులము వోరి పెదలు కేసి వాపీ-కూచలములయను
మన్తే! దేల్చి, అలచిత్తరువుమేక మరుత్తేనయు-వాగ్రహ
మున దన్ని నేల గలిపి, నలమివారు రావనుని కేటిగించె-
గెలలి లక్ష రాక్షసభటుల బనిచె.రఘు.

దండిమగలు గండు మిగిలి రా గని-కుండె లగుల నాన్చి
గదా, దండము గొని ఖండించె నగళరా-ఖండలు దడిచిని
యమరాచి వేర్చి, మండిపసి పంచనేనాథివతుల-దండకోప
కాండ చానధరులై, దండనాథు లెదుగ గా గడి, కము-దం
డ కనిచె వారి రావనుం బులికె.రఘు.

దశముఖుడు నస్తమంధ్రీకుమారుల-దగువీరుల బంప వా
రనమశూలధిండివాలకరవా-లాదిసాధనముల నవిలల నొస
ననమానబలాఘ్యుడై యేఘ్వర-నుగపిమపంగి తోరణస్తంభ
మున, వెన నుండె హతశేఖులవలన వినియసుకేంఠ్రు దక్ష
కుమారు ననిచె.రఘు.

కరుణి హరులు వరదముఖ భటు లనె-భ్యాతము లేనే
రబి, ధురక్పహాతనుత్రాణనబాణ-తూణధన్యులై యే
శ్రు మిఱగ, నదిచీరు జన నేగి యత్తుజ-శరముల నొస
మాదుతి యలిగి ముక్తరముచే క్రేసి యతః-జంపి సై-న్యము

ను ప్రసాదించి రావణుడు దీనియు వివేచింపఁ.

౪

కనుల ప్రశ్రుతకణములు నెలుగున-గర్జదిక యచరగానురా,
వణు డింద్రజిత్తు గని గజవిజృంభణ-వావరు డొక కింతచేసి తే
ను, కని నహించు పెట్టు వారి జంబుజ-సనిన దేవ నీపు పోవ
చేటికి, వనచరుని బట్టి జెత్తు నిచటి కని-చనియె మేఘవా
ధుడు సేనతో. ౪౪౦.

నాలు కలగ గద విర యాపున-హృలతోడు దాల్చి ర,
త్నాలపారు జేయి తేరు కీచో-న్నత నెక్కి చని నామిరి పద
ల్చి, వాలమ్ము లై 'దనిమి దాఁలు నొకటి-ఫాలహృదయవ
దవాలమున నమర, గీలింప గనలిగయకు డన నెగసి-శివభు
డు సూత్రై రభరభ్యముల. ౪౪౧.

ఎంతవాడు వీడని వేటొకతే-రెక్కి బ్రహ్మాస్త్రము వదు
జ, గాంతు చేసి యంత దాని యతిధీ-మంతు హనుచుండు
బంధించె ఊణము, పంతత మెరచి బేర్కొనిననను ల-హ్లాన
కర్మ బాధములూడి ముక్తి, గాంతు రట్టిశేషశిరకు వగురా.
ధున దానుని కింతబంధము లెంత. ౪౪౨.

౧. గుమ్మకా. భోదరాగము-అటాకము.

పల్లవి.—రాక్షసుని చివనే యీకథానరణి. నారీ.

అను.—ఆరాక్ష సేవ్యుడుపట్టితేర గల్లుబడి వచ్చువాని న, శ్రీ
రాక్షసినికలె బురము గనువాని-వీరహనుమంతు గుర్తు
చు, బాగులు చేరి రా-బ్రహ్మాస్త్ర మొకఁజూణము తను
మంటి చనుచు, వీరుడెఱిగియు గార్య-గౌరవముచే, నూరక

చనియె బేళోలగమున-నున్నవనుజవిధునెమట రావణి-
యిడె నతనినాకీ.

పూరి బ్రహ్మాస్త్ర-మున గట్టరడె వీడు-మానులు విడిచి
చె, వీరిచే ననుజుల్ కాగాకులు నాలి-చే నొకలుగతి బడిరనే
కులు శాస్త్రి, వీని కెయ్యదియో వివేకులు చెప్పిన-వారిని జే
యింపు ముల్లోకులు మెచ్చ, గానీ ననిప నుతుమూల లంకా-
జాని విని ప్రహస్తు దనుమంతుల, జేరి నాది పలికి ఏ చె
వ్వడో-తా నిచ్చటికి నచ్చు లేమో ిదా, కాననము జెలు
కు లేమో-కాక సుభటుల జంపు లేమో యూ, వానిని వ
దుగురున-వాడటులేయదీగి ననచర, నేరు విడిపింతు నిన్ను
భయము-మాని నిం మాడు నభలో నననాకీ,

రావణా లోకత్రయవి-ద్రాహణ వికరోరి నకల, నీవహ్ని
దయస్థుడో మీటి దేవ-దేవుల శ్రీరామశౌరిహర, నేవకు
దను గా సురాని మాగా-మానసిండుగినినాకీచుగిని, నీవు
శునకము పావిల్పు నొనుగతి దెచ్చివాపు ఇట్లా యేలరా చెడి
పో, యేవు ఇంక నాబుద్ధివింపు బ్రది-కేవు కళలుపతి యుష్యమూ
కమునను, గ్రీవు దనుకపిగాజతో దె-లిమి చేసి యొకనూపున,
వారిని జంపి కప్పులకుం బలి-ని జేసి కవిజని కపి, దేవుల దవ
నివను జూప నంప-గా వచ్చితిని బలవహుడ నననాకీ. ౨

కంటిరా కమ్మి-కంటి నీతరు-నేనతోడ నీతోటల గూల్చి
తి, గొంతుచేయ-కోరి పొలుల నంపన, నంబవచ్చి చెచ్చు
నే-నాపూరా అన్నిటి, కంటె మెక్కియ మను నూల వివరే

వింటి నీకోడుకు నన్ను సాధించె-వంట పొంగినావు
బ్రహ్మాస్త్రము, బంట నంటి చనే నీకు బ్రతుముఁ నెప్ప-
సంట బంధునివలె దయచే వచ్చితిఁ, గంటకవుమతి త్యజిం-
పుము జగముగలి విచారింపుము, బంటుగొన మెఱుక యది
ముక్తిదము-పొల స్వతంత్రులనీ, వంటివాని కనురత్నము తన-
చాత్మ నెన్నుట వనె పతఁడు॥నారీ: 3

మేముకంటెను నేనన్యఁ దనిన యెంచి-లేనిపరాజయమై
నన్ను వాడువు, గా నీవరయఁ బ్రాణబుద్ధిండ్రియదుగళ-శ్రేణి
నే ద్దానమె మూల మని, నీని దిలిసిలే నీకు మేలు కడ-
లేని నీవిగతిగాను దనువు,లో నీవున్నా వంట-యెఱు తననం-
న్మతి బంధ మగు నది, మాను చిన్మానుడ నజాడ నక్ష-
రుఁడను-అపంజవ్యభాపుడ ననరా, మేను చాణిము మనసు
మతి ముడ-తొనివి భూమిమరుదహ మిక్తకృతివికారవాత
ము, లో నం వెలయఁడు నిరభిమాని నిరుపాధికుఁ షీశ్వరుడు-
తా నని యెఱుంగ భుజుఁ డగు ననె॥నారీ: 4

దశముఖ సావ-ధానమశ్రివై యొకటి వినరా ముక్తి, పెన
నల్పు హరిభక్తఁ గనరా దాన, నిశితజ్ఞానము గల్గి మనరా
ధ్యాన, భగవంతునను పోహ మనరా దాన, ననమాశభవ
ము చేకొనరామోరి, దశరథాత్మజుడు ప్రకృతికంటెను బ-
రుడు-లిసరుపోయుడు విష్ణుడు శ్రీదేవి, వసుభావుశ్రీ యాచెలి
మున్నుడుకొని, రక్షి నమూహముతో వచ్చి యిచ్చి కరణము
కానీవె యపరాధి నను మతఁడు కరదాగతవీయు, పొన

గిరి భయము లేకపోయి ధుమ అని వనమును దిక్కు, తనమానముగ బల్కుచులు. కనుకేందుకొకటిని పలికేనెనువారికి.

౧. పల్లవులరాజులు రాజులు-కావాలము.

పల్లవి.—గరుడ నివాసతీర్థము. చరిత్ర సులహారకీయము.

అను.—భయరదికప్పులను రోహవల-మిగిలె పరివృత్తిను గావించును, పారివారుల మారుమంత్రుల గనివన-చరాధ మారిను మృగము నీరను వధియు, నీరను గానున్న యిలు-వదియుని జరిగి నిశిగులాగ్నియలు, తరణిమతాంగ దా నుంబానిగొందు-భరిగియందుయగెముగంబుచనియెను. త గానుకొట్టిదామగలములు నాగో-య నమోదమా ను చారి నీరు, ప్రీతానుమానకై మీరినియ ను-చీరు హను మంత్రుల పోక, నారి గుర్తికేనోని పిచని పీఠు పీఠు పి-చా ది నా కే-శమాగ్రమురా కోవకారి యని, మానునిపోనాద విరి కిచ్చుచే-నాగాతునమానామని మానికొ, చారికోరి కిచ్చెలు పెకపోసి భూ-తములకు పరిసేయు చని నలవీయ, తదిదలల గిడిగెనుభయలు ని-చాదించి కెయిచ్చును గని, నాగభాషగా పోవ విధిషయము-చారు తెందు వరభ్యులయె రిచయ తిరుగ.

౧

నానరు జంతుల నాన మిగిలె వాన్య దెదరు జంతుల నాను పిరి, వే నింతయు విరి గా గోరు ప్రీతాను భూనానుని తో పోరు వేనేగ, కు పికు కేహును నోహానవేంద్ర పిరికి దిగినకొత్తమీనుసేయ, గా నియమింపు దన నమ్మరినాని

తా నెగ నిగి రావణానురుకు కపటప్రణావరము శోకయ
తికాల్చి వీనిపోనింజని వల్లననుజభటు లల్లననూనకయ
నిలలు గట్టి బహుశత్రుచయము శోకకు జట్టి, నూనలో
నన్ని నమ్మి కరికొల్చి యానగరమును త్రిప్పి చేమందు-న.

చాకరి చిలువకు నోగన నుగన నడలెబంధమున సున
తనుజై తననెంట నచ్చు, కావలిచారల ద్రుంచి యుంటెంట
నిజవారి నావాగ్ని జెట్టి బూడిచెంట తెసె బుర, మావిధి
వణు నిల నెనా మంట శోకవంటన, చావకును చల్లవామె
గరు వలిచెలిసిరాస్తతి గంట గనవతి, యావనధిలో లాంసూ
లము నుంచి దట్టాన్మ నేవిధనామము మూలము దెలిసిన
నలు, చావనల్లె, తాపనోమానలము కాముకు రావళున
కుధలు కీన్ద శ్వాసరుని, చే నగునే శర్మణము చని పీతానలి
కి ప్రవేశిగాము, నానించి మ్రొక్కి రామనర్సిధికి రేచి సెం
విమ్మరిన లలిక గొమ్మ-నరు.

నిన్ను జూచి యూజికి యుంటిని నే నట్లు నిచట నిర్వ
హించు ననిన, గన్నతల్లి మూపున భరింతు రామునితో ని
న్ను నూర్చి వినుతి గాంచు ననిన మ, గున్నంజనుని భక్తియ
తు గని విను మన్న నే నేనగనై బం ప్రాణమున భరింతుని
నానా, నాన్నిధి యింటిచియైన బంధించియైన రాముడు వ
చ్చి యనిలోన కళకంఠ నంపి, నన్ను తేకొనిన గీర్తి యం
దాక మిన్న కుండు జామ్మూ హరి దోడితెమ్మా, యన్న
నాంజనేయుడు చని సుతే లాచల మిక్కి యార్చు విని,

మొన్ని రంగవారింబువ్రేముఖులు ఇది వాయుసుతుని విజయవాద పరిచి. గడు. ౪

శేషులకడలి వరము లుండెనట నీర ధరించి నానా
సుగంధి మొనును, తటి మున్నుచి మోవముల్ నింకి కనకపా
గరము చాటి ఖగరాజుభాగి మహేంద్రుని, భవదేవుని ముక్తి
ను బొంది నానూరించి నంది బాంధులియిది యంగనాదులు చె
లంగి బొందువలచి, నెటవేతనా యునిచి మీకృత్యుల గొలిచి భ
రణజ నని నవచివలెట గంధ ద్రవ్యు, హావీర బలియలచి కొ
నియూడిచి గూవందమున నాడిరి తోరకమున్నాడిరి, పలుచి మ
ధువనమునకుఁ బలి మధు ధలము లునుగి కేహ్రువలచి, కనక
గలుగి ధలముల కేమీ యని మరలన్నను జిచ్చె నెల వెల
మి హెచ్చి, శేషు.

రా. సా. కే. అం. ౨౭౩ ము-పాటకా శి.ము.

ప్రశ్న.—మన రాష్ట్రాన్ని క్రైస్తవము వినువార కరయు వెళ్ళవలసి
ను కద.

అను.—ఈమచదు లయ్యునునవచాలకుల కన్నక జేసె బాని
 ఘలములు గొని వావరుల, జగదాతలతాకితుల జేసిన వ
 తచతచి వధిముఖాదులు చని, నరణిసుతుల కెఱిగి వధ
 భంగ నరణి చైత్రులిన నత కెక బూదలె, నరిగా.

చూచి వచ్చి హనుమంతుడు నీతా సుందరీమణి నీనా
మధురన, మాచెల్వమన బొచ్చి కనుకవిజిది మూల హరి
మీను లలిత విని, నాచవి కవనిజ బేర్కొనిన ట్టున్నదనిన నా'

సోమహస్తా, చాచకార్యము నెఱవ హనుమ త్రుముఖు లిదె
కన్పి రన పిలువ న, నేచరుల పోయ జరి మిముః గవి-నేతి
ముదమున రమ్మనే ననిరి: సరిగా॥

౧

మిన్న ముట్టి యామమ నావదులు మ-దున్నంతనాగ
దుల ప్రాపున రాము, పన్నీధిఁ జెన్నిదిఁ గన్నట్లు గని మొ
క్కి-మన్నతి మది బాకలఁ, జెన్నలకఁ గంటి నీకను లోక
మాన మొ-పేను మరసె రామచంద్ర రావేంద్ర, విన్నప
మోక్షి: పని వానః-యూర్జుది కృతించి జడ గట్టిత, పెన్నెఱుల
తో రామరామా. యన్ననుకీతోడ నచి మామతి: సరిగా॥ ౨

నేను శింశుపాతరుశాఖలనుండి-నీకథ వివరించిన నచి భూ
ప్రాప్తి, వీరుల కన్మృతసమావముగాఁ బ్రాప్తు-వీ-చెక్కల వని
యెఱచిన, మానవతీమణియెదుట వారకశిశువు-నై నిలిచి
ప్రెమ్మి గమ్మిక పుట్టునట్లుగా, బూచి యాశ్రంతములు తే
టము-గా నెఱుంగఁ జెప్పి ముద్రిక విభు, వారవా లంకిరని
యెఱఁగిన-నంది మిన్న-ంత ననెఁ బావని సరిగా॥ ౩

౩

నను నమ్మి మాయమ్మ నల్లె-రా-ముచి కెల్లు నామీఁది
దశరథము, జనియించు నట్లు విన్నవించు నాయుకుములు-
గనిన వాఁడవుగావా, అనిన రామపుత్రు నిన్నెడఁబాసినది
మొకలు-హా నీతా యచి శోకించుచున్నాఁడు నే, వని పీయ
విగి దెచ్చి న్నెఱుఁడను-చార్కసుతయుతుండై కపులఁ దో,న్దొ
ని వచ్చి యచి న్గిచ్చి నీయఁ తే-కొను నంటి ననె నంజని
సుతుఁడు సరిగా॥

౪

ఆవతీనమ్మ రామునియొక్క కన వధి-జ్ఞానాస్థిముగి నావా-
రిత్తు మొనరి, ఆనాఁడు కాశము నుక మువలయుం దెల్పు-
చున నాని నీకోడి, నేను నామఱుది లక్ష్మినిని ముక్కావ
ల-జ్ఞానమున నంటి నది శిష్యులు మని, అంతట కన్నీరుము
న్నీరున నించ నూనినెంచి ఘనో, న్నాక మగిలించి యుమ్
ముఖ-నిమిషం వధించితి ననె చనఁజునదిగా. ౧

అంతక రావణుఁ డాంచి భాషించి-లంకాపారి: నాల్పి
నీతాజ్ఞచే, బొంతుగా నచ్చితి రాను నీపాదా-బుజము
లొవలఁ దాల్చి, కింకరూప కయఁ జూపు మని నాయుజుఁడు
చ-ల్పిన నాఁగుచేయఁగి దానందసా-నుభవై, చనవభనా
నుల కళకళము-చనననున నీకే తను నీవని, నీకొనులు సాటి
గా నని నడియి-చె నొగిట రాముఁ డనిలఱునదిగా. ౨

పరమాత్ముఁడ నొనా పరిక భగము ముగ్ధభము విను సా
మిరి యని నవ్వరి, చరణార్థయుగళతులసేనకమ్మలంబూని
నలిపిన శ్రీహరితో పరమపద ముగిడు, ను గారామునచే నాలిం
గి తుం వయ్యె హనుమంతం దేమందు, గరిను నభ్యాత్మరా
మాయగా కాళ్ళమున నుండక కాండ మిది, యుగపి వేలిగిరి
చె నుబ్బి హ్యగ్ధాగవి శేషగీశు పెరిట. నదిగా. ౩

మండరకాండము

సంభాషణ.

శ్రీ రస్తు.

త్రిమదధ్యత్తరామాయణ కీర్తనలు.

యశ్శాంతము.

౧. ధౌవరామాయణశాంతము

పల్లవి.—శ్రీరాజరాజేశ్వరీమూల ద్వితీయాశ్వాసాదిపాత్రము.

అను.—చేరి బాశరథి మోక్షము మది విూతి దయాశరథి

యై పలికె, మారుచేసినది చేనతలచే నీతి కొనల

తరిమె సాగర మెన్నగు వాటునను లోక మెన్నెరికి

గాల్పిరాగ గీటు సా, విూరినలన నేను రఘుకులము పా

మిశ్రియు కవిమనుచును బ్రతుకం గలిగె నని. శీ.

ఈ సుగ్రవునిభాగ్యమహిమ నుతి యింపఁ దలము నాచు
కడలి సక్రాహి, నై సారములకు పాదు ఇది వాలు నేనెకని
నో నికమూదు రావ, నానుచు గల్గి ముగ్ధానీతః క్రూర
నగు నిదేహివాచు, మోప మామె బలా యనిన రా ముని
గని ప్లవగకులాగ్రాని పలికె, నీనముచ్చి మంత రావణు డెం
త యేయిటి పింఠ గలుపు వింత, నీనది లేకవని నిల్లుగొని
నిల్వి ని న్నెదుర నెవరినకము, నే నెవరిము చాలు నూ
హింపు రఘు వీర రావణుని మృతునిగఁ కలంపు చునె. శ్రీ.

వానరములు కామరూప లలి నాన్వలలలు చూచు నీవ
నిన్నె యన్నెలో నైవల వార నున్నాడు నే దనిభక్తి మా
నవము లేర్పవ నానుటను, పరానివాక్యముల నెలక యంజ
నా నుయ్య గని చూపుటేను, నేనీచే లంకాపరామము విని
వాని పాతక మింక జేతు నవగా, భూతగ దివ్యజేహాధిక
మై లంకాపతి త్రిమూర్తిగిల్ల నున్నది యెవరినై, కానియట్లు
వానివాక్యముల నై నానుకోట మనేస్త్రోత్సాహము, పూ
ని నైవల కామరూపములు నింకలను జన్మన్వేదములు చనె
నరుడు. శ్రీ.

కామరూపములైన బ్రాహ్మమునగ దనవాగలగన్న మున్నె
జని నన్నె, కవిగ నోహములు నిన్నెనింక నున్నెగలు
గ్మహముల నన్న మేరీ చి, నైవలముల చునేవాట
ములు నింక నున్నె, పరవాగముల నడకావులః జ
లుకెన్నెముల వరలివగ, పరముల జేవాంతుముల ముక్త్య
ను ననుల జోరగాలు నడకెన్నె, కిర నన్నెనింక చూడ
లే: దింకన్నెన నలు చిట్ల కపల, హనురగ్గనహముల
నెక్కి నక బ్రాహ్మముల లనుకు లరయుచు చనె నెక్కడు. శ్రీ.

రాసింహ గుట్టున్న రావణులుల రాని నానందాలు హ
తమయ్యరాచే, తేరీ రామ పదివేలు ప్రాణుల నే తేనెద
న న్నెలు చుట నోహుగీరము యనిన హరి యెన్నెగ
హనుమంతుల మేలు, పూజ వాక్కుమములః జెసి తపన పు
తురీగని నైవలముల నడకెన్నె, బు, దే జయముగూర్చుచి.

రాముఁ డాన తియఁ బ్రహ్మాణధేరి నేయుండఁ జొరి, అంకగ
 చరేంద్ర పాలిత కపిల లాఁకి యిల యూరుగితి నడచె దక్షి
 ణముఁ శీఘ్రాః.

కనుచును లెనుచును పుచ్చ నినుదు పులి కనము లయిన
 పుష్ప దివి తేజ లాది, సిను లెన్నుచు బుట్టచెంట్లు నాన నుర
 వైచుచు గొప్పగుంట్లు చాఁచుచు, పొరి మేమే. నశాప్య
 దుక్కించు మేఘా మరచు కేలన నాణేఁడు, మణి కేలన
 లనక వింధ్యనహ్య-మలనామక్రిలు పునకాననములును, ఉ
 దుపడి చాటి శర్మాటకమక మకరహంసాకాశిభరితంగ
 త్రుంగ, కరకు శీతర మెకరజ్జా-కరముఁ జేరి మామోర
 మ్రొక్కి గది, ముదువున నిలు నేర విజీతు నియమించు మ
 నిన పొందు మహాప్రసాద మనెను శీఘ్రాః

అతర నేరకు నొంది రాముఁ డా హంయరి హంసాత్రి
 నొంది నే ముచు, నావిభుఁడు నశ్యజ్ఞాపనగాత్రి ప్రియమన
 కేరలాకంఠ మూర్తి మూసి, కోవనభావానువత్త ప్రి
 దేవతావర్ణివత్తి, కీర్తినిధు నెఱిగిన ముఖములు వెలవనెర
 వొని నామరు వెనయునే, నచాగమారికే ముఖబాలముచి
 ధిహంసమా పరమాత్మకు లేమనూ, భారమునకె కోలాదు
 లు నిమన-నోపిం గలన యెఱుకే కా వివిధ, కావున తే
 మొక్కిపలి రాముఁడు న-శలపాక్షి యని తలన నయ్యెలు
 భులచి శీఘ్రాః

౨. ౧ శిశువర్జితము-చిహ్నము

వృద్ధి.—విశవే మననతీ నితః విశయకయాచాక్షిణ్య
సంస్థానం

అను.—హనుమంతునిచే కనసాహసము- గవి సిగ్గున
జలవంచి కావణానకు, చివకు మరల చేసిన విలు సేయనవి-
మంతుల చిలువ సంపి పలికె | వివరము

హితులారా కడనవిజితవి-మతులారా ప్రిధంజవ, మతు
కు చేసినవని గొట్టికె శూరిత మిల, గొతుకక లంగ బ్ర
వేళి చి భూమిత గాంచి యుమదుల బొలియించి, వితత
మగులక గాల్చి గెల్చి చన- పెరి వేయిచెప్పడని కను
జపతి | వివరము

ఒకేవా గానముకడను-హేదేవా నలమ నీ, తానయితు
వలని భయము ౪౫- క్షయజయభావా, ఆ దేవేంద్రుని
దేజ నిదా నీకొడు-తలకాపతి యికి బ్రష్మక మొసంగ, నా
దరింపవ్ర వరుణుని యమునికి భయమునొంద విదం తనిరి
హితులు | వివరము

మయుడు బాలామణి నీ కొనగి-నయము చాల గాం
చె నీ, దయను హనుమంతు డిటు చేసె నని- దనుజలోక
పాతా, మయమున బడసెల కోరి యని యే- మళి యుం
టి మగడందున బ్రదికి చన, నియమింపు మొనర్తు మీల
నమర్తముగ- నిర్వాసకముగా నని రమరులు || వివరము ౩

నిదుర చేటి కుంభకర్ముడు- చదురు తేలి యిమాటల,

యుదులు గాంచి రావణుని దిలకించి యోదోనకారి, పద
రి యోదిపని కేసితిని దీన-ధల ముని నీ కీడ చేయకాలము,
చివచివాత్మకుడు రాముడు శ్రీహరి-సీతాపతి శ్రీదేవి య
వెనువినె

రామసామిక్రియ గళుల పం-కామభూమి బానిగొం
డు, సామి నే గల్ల సీమదిగి వి-చార మేమీ, శేముషీతా
బ్ధజ యని యింద్ర-శక్తివల్ల వల్లజీరి భాగవత, గ్రామణి
విభీషణుడు శేషాచల-కాంతాంఘ్రి లెక నిడి సభకు
జనె-వినె.

౧. కల్పాదీరా. ముద్గ. పాతాశమ.

పల్లవి.—శాళీ విను ముష్టాపనమావన-కాపారి కేళీ విహా
ర మరాళి.

అను.—మేలు గోరి మరాళికోమలాంఘ్రికుల-గేలు
గడియించి విభీషణు డన్న మన్నన, చాల కలిపి సభకులు
దిలకించి దనుకే-శ్వరుని కామాతుకుని గాంచి పలికె శ్రీ-
శాళీ విను.

రావణో యాశుంభకర్మిడు నియం-ద్రీశన్ మహోదర
మహాపార్శ్వలు, వేవా యాశుంభనికంభాతికాయు లీ-దే
వాంతక సరాంతకులు మొదలొపరులు విను, గావలే రా
రఘుశరేశ్వరుని బాని-శ్రీ పగువేళ నినునీకయశుబద-గాల
ము, గావునొన్నది వెర వెన్న మఱి లేదు సీత-సీతలె వా
రికర గణ-శాళీ.

ఇనకలగ్రాణిజాణముర్ లంకాపురి-ఘనంబుగ విండి రా-
త్తమలపాణముర్, గొనకమున్న జావకిని రాఘవున కొనగ-
డగు నులకోత్రాకాసులు నభవంప్రాయుధుర్ ననిచెనులు
వినివను బలుగ్ లంకఁ జొచ్చి-వారక కలంచకమును రాము-
నకు నని ని, న్మునను నీవు బ్రదుక లేవు హరిసురేంద్రాదు
లావరించిన విను హరించు రాముఁ డనఁ గాళి. ౨

రాముఁడ నీచాలిన్పుణ్యపు చాలాశలోకమున కేగినఁ
జోచియునా, యే మందు ని న్ననినతమ్మునిహితోక్తు ల-
హితమామె నన్న కావళము గోగి మెచ్చునా, మామిని
చరగానెని విధివశుడై- యామెయి విధివగుని గది యో-
గి నేరొన గు, కామిల్యాత్ముల పమర్థత నొంది పొగనున-
గాటు లాడుచు వైరులఁ బొగడవ ననిఁ గాళి॥ ౩

కలిగినాడు విధివగుఁడనుశక్తుఁడు-ఖలుఁడు కృతఘ్నుఁ
డతనినోఁ నెలిమి, కలఁగు నూచురా దాయాది చెడఁగోరు
నను-చలుకు నిజ మామె నొరుఁ డిటు పలికిన బలిమి, కల
నెగవేత్రును బగవీటి ననుక-కులాధమా నినుఁ గాల్పనే యు
ని డతఁయుఁడు చలుక విని రోషమున విధివగుఁడు నల్వారు
మం-త్రులును వా నెగనెరు గదాయతభుజుడై : కాళి॥ ౪

గగనమార్గమునందు నిల్చి విధివగుఁడు-గంధీరరచింబున
బల్కెను రావణా, అగమఁ కంది చెడిపోయి ప్రియవాది నై
హిత-మాచరించునకుఁ దరస్కరించితి నచైనాకు, పగివను
న్నిన కెన్న ముచ్చిశ్చనముడవు- డతఁతననూజుడై య

౧౨౮ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు

వతరించె గాలుడు, జగతి రామరూపమై మహి.తాత సీత
యనంగ జనించెను జనకునింట ననె వతసు. ౧౧౪.

ధరణీభారము మాన్పు సీతారాములు-దలంచిరి విధిప్రేరి
తుండై నే, గజవినహితవాక్యములు వివక్షితివి పృథ్వితి-
కరయ సాక్షి భూతములవెలి లోను తానె, బెరయ నానా
రూపనామభేదముల భిన్ననివలె దరువులం దనలుఁ దొకఁ
డైన, కరగి రాగవస్తుయోగమున రక్తస్ఫుటి-క మచిన స్థూ-
పాది గుణాకరుడగు ననెఁ గాళి. ౧౧౫.

కాల మవ్యక్తము ప్రధానపురుషు లనంగ నాల్గు ప్రధా-
నపురుషులచే జగము, లీలఁ దనరు భగవంతుడు రాముడై
సంహ-రించు విన్ను నీవారిశో నిది విజమ్ము, బారి వే-
జని హరికి నేమమున ముగిసి-శ్రీలలర నుండు నని నిభీష-
ణుడు వారల, జోలి మాలి భగ్గులుఁ దోలిశేషాద్రివతి య-
శోవిళాననిసేనఁ జేయ నపుడె చనెఁ గాళి. ౧౧౬.

౧. సావేరిరాము- అలరాళము.

పల్లవి.—కామనీలాకార్యుకవిజయభూలతా - ఖలపాపనసం-
ప్రతా హిమశ్చైలమతా వివనే॥

అను.—శ్రీమంతుఁ డగువిభీషణుడు పల్కుచోమంత్రులతో
వచ్చిదివిని నిల్పిరాముని, శ్రీమహితనామునిపాదనీ-రే
జాతములఁజూచి నతుడై, రామా రాజవతోచననా-తా
మీచిన మని వలిక ఘనమగును జెవులవంతుగను రామా

నేచిభీమముడ నీవతిని ముచ్చిచ్చివట్టి - కావముఁచితమ్ముఁ
డను కామా నన్న, చే వినువఁబడితి నుంధామా యింక-నీ
చే గతిఁనుఁ జ్ఞామానీతా, జేచిని కాముని కిమ్మని దశములు
నితో-చెలిసినఁ జంపవచ్చును చాభీమా-చ, జేవాదిక విజచి చే
వచ్చిచేసె- నేవాఢ్యము జేవజేవ నీసులకు, నీచేదిక్కునిననుడి
చిని ను-గ్రీవుఁజితని నమ్మకుముమా, యూరినకఁజుచియునుజు
డు బలిము-చెనకు సులవిమ్మునుంతు నదిపులతో పనియెక
మునదితో విసనె కామనీః

ఇనకులమనే రవిజానిమాట విని నల్లొయన నేలలుచిన
మాత్రమున జగము, లను జగత్తుల నిమిషమున ప్రపంచు-
జన మొందితు వేగమున దెమ్మా, దనుజులకలభూతా
భయ. దానకంకణము గట్టితి నేలోకమున ననిన, జగనాయ
కుల పొగడి దినవాతాత్మజుడో. యన నావిభవజరాముని
దెచ్చి కనుపించ గని మొప్పి నాముని. ఘనశ్యామునిని శా
లాక్షుని, మరొక్క ముఖాబ్జునిభిన్నశ్శర. మహికలనిచి బ్రహ్మం
తుని లక్ష్మణానిర్మలబాగడదొడంగె విను॥ నామని ౨

శ్రీరామ రాజలలామ మ్రొక్కెన నీకు సదాహృదమా
భిరామా ధను, ధారి పూరిత భక్తకామా శాంతా-కారాయ
సంత శ్రీధామా సమ, స్నానము సుగ్రీవవింగి కేదేనీ కం
జలి రఘువర సార్వభౌమా జగము, నోరి బుట్టింపఁ జేరి ర
క్షింప-మితఁ బిక్షింప నీరీతుల కాది, కారణం బగునీకు సతి
తిగొనదునుడవై తననీకు జో, ఈ రవాదిగృహార్థ వసుకుల

మితనాష్టాంగములు చేతు హారీ నుతవాగ్నీరీయనిను విను॥ కా
చరాచరభూతములు నెలి లో వ్యాపక-స్వరూపమువ
ననించి యుండు, టెలుంగ కల్జలు మాయ నుండి యెలుక
ముంచి జన్మస్మృతులు గాంచి యెప్పుడు, తరుగుచుండురు శ
రణాగతులఁ శోషణే-దేవ దయారసము నింది సుజనా, ద
రణీయము గాదు భరణీభర లోక-పరణి శుక్తిరజతముకరణి
భ్రమయని, యరయ కల్జలు పుత్రీదారగ్న-హాదులం దాప
సెముచు వి, నె యరతు లగుదురు తుడ నవి శోక-కరము ల
గు సుజనుఁ డిది గను వరదా పాలితద్విరవా యనిను॥ కాసు
నీవే యిండుగ్రిఁ డీశానుఁ డాద్యంత మైవదీ ద్దేవతలు నీ
వగువుకన్న వగువు, నీవు గొప్పకన్నఁ ద్రిభువ-నావరీతలి
తండ్రి నన్న నీనె, నీ వాదిమధ్యాంతరహీతుఁడవు పూర్వుఁ
డవు- నీవవ్యయుఁడవు మచ్చివన్న శిరో, గ్రీవశ్రోత్రచతు
ర్వాక్షత్ర- శ్రోణివర్తితుఁడవు మాయావాసనాసాక్షివి, నీవు
గర్భిష్టపు శ్రోత్రపు గుణా-న్వితచంద్రోశాలీతుఁడవు, నీ ననా
శ్రియుఁడ వవికారివి- భావరహీతుఁడ వాదిపురుషుఁడవు
ద్రక్ష్యరి కవ్వలివా డ ననె-గాను.

మాయచే నిజసూపు మలు వికి నరునివలె మహిఁ నా
చెట్టిని వసుదేయంచును ని, రాగ్నికనిగాను నిలుచు మహి
తక్షీయుఁగుచు మోక్షము గాంచుఁ గావ, నీయంఘ్రిభక్తి
యును నిచ్చవచే గింకు నీదిత్పుణపుమేవవంచు యోగి,
ధ్యేయ పుణవశేయ భుభనాను ధేయ ప్రాంతగాధేయ వ

నను బోవుము, కీర్తియుతాంఘ్రిలకు నతి యని నుతి - కీసి
నకిగ్గమును గని కఘు, గాయకుడు హితము నోరును యి
పు కేయవంశుడు మునులతిల - కామని పలుక నతఁడు
హృదయగఘుః

నేను కన్యకడ కన్యకన్యక పైతి. చిను - గొని నీర
యగఁగి బ్రహ్మనందము చేకొంటి జగతి-నోకన్యకు న
నునంటి ఘనుడు, నీ కన్యక పరీమితనందము మాని నీయం
దే భక్తియుండవలె నంటినల్ల, కానిమ్మననమరచి. మది
మచ్చి. ననెమ్మదిలో చిన్న నమ్మితి ననిన, కానిమనీ నీలా
నమతుండై నెల్లు నకుటియండ వై నను, భావనల భవన
లధిదాంబు మనస్య మీ వ్రక్షము - కీని బలింతునతఁడు కోర్కె
లుకాంచుననః గామః

నను గన్నభల మిచ్చిదే కాంబు నీడు లక్ష్మణా లంక
యేలిండుఁ జూడు జలము, గొని తెమ్మల్లి పీకింతు నేడు నీగు
లంకనక కీమితు నీతోడనె, కనుజని చంద్రాకృతు లందా
కనాకథయెం. చాక నుండు నందాక పీఠ భాగ్య, మనుజే
యనటంచు మనుజేయిండు పల్కి. ననుజేళు బ్రభద్రుని
తేజ మంతులతో కన చరు లలరి రివజుల వాలి, ననుచేసి
విభీషణా రావణవధికుఁ కోడు-గమ్మరి పల్కివ ప్రాణకుఁ
డనుజేయింతునివేవ యునరి. న మనః గామః

X. కాకగామ- అంభాగము.

పల్లవి. — అభివీలకుటిలాంకారి - పల్లకన్యక కాలంకృతఫల

౧౩౨ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణోద్దేశము

ధర్మకా నభవనతిలకా విను॥

అను.—అలంకరికంబుఁ దలవకుండను ననుచుఁడటవచ్చి
విను వీధి నిల్చి, పలికె సుగ్రీవ, మహారాజ రామముండు
నిన గజపు మనినమాట అనెను॥ అళి॥

మంచినూమున జలించినావు కవి- మండలాధిపతివై నా
వు, ఎంచినా నక్షత్రమునిగా నిను- నెపుడు-నధముతోడను
దునక వోవుమో, హించి రాకొమకునతిఁ దెచ్చితేనీ- కేమిపు
రికేను మిఁక నీవు, మించి మరలు లంకాజారలే పెంత-మీ
రని నశముబుఁడు దెల్పెనని శుకుఁ డలి॥ ౧

వానరు లానడి వివి పట్టి కట్టి- వానిఁ గొట్టిన నొచ్చి రా
మా, భానువంశాభిషేకు దూత ల-వధ్యులనక చంపకరథు
విరామ నియ, చే నివారింపు మనిన నభయ మిచ్చితవెజవ
ల ననను గామ, తొనాధుఁడు కనిసేన శుకుఁ డరసినూ
దొర-తో నేమందు నిజ జ యనె॥ అళి॥ ౨

నాలి మాయన్మ మెటులట్లు నీవు-వధ కర్పించ వసురాధ
మా, కాలమైచిచ్చె నీకుశులము-గా నినుఁ జంపు రాముడ
నిరేలుపువాయని, శుశీల నాదత్యనుతుఁడు వటుక వాడేరి
రావణునితో నువను, నాలిదేని యని యదంతయును దెల్పి
నవి మీదవృద్ధయుఁడై యుండె ననుజవతి॥ యళి॥ ౩

అలుమీదట రాముఁ డచ్చి యుప్పొంగుటఁ గని కను
లెట్టఁగఁ జేసి, శుశీలభుక్తికట్టెఁ పలికె గనుఁగొను లక్ష్మణ
ననుఁ గవక వారాళి రి, క్షుటము లాక్రిమింపఁ గడఁగె వీని

అంత ముదంతు శపులు శోమముఁ గాసి, చలువగతి నడిచి
పోతునగా కదిలించాఁ మెక్కిడి మహాశుకము నొడిగెదలె

గడగడవడకెను బుడమి పరిపెనగవలి నివృత్తచపు
భరించి, వడిగా వచ్చి నెచ్చుబులును రమ్మలనెఱుఁగవఁ దుంచి
నమస్కరించి నే, జనుడిను శ్రీరామ శుభరామ నామకఁ
నమ్మలను మర్చించి, కను నయ గాపు కాపు ధాతమందఁ
మును జడిమి స్వధిర్మ మని పలికి పలి.

శివు నిస్సగుడ వలికాకిది మా మావి పోతలే విరాట్రా
పు, నీ వంశీకరించి జగములనేర్పున న్యంతు నారసివైపు
లో, దేవ నిస్తత్వమున నురిలయిరి విభక్తముఖులను నీచే
ప్రార్థు, భావనా నీకినుకచే బాడమె భవ్యులగాసాంగి
రాసువే. ౩౪ యశఃపలి.

పుండరీకాక్ష మామానుకుత్తుమిద వరి నిను దెలియ
గలనే, దండమే మూగులకు నవ్వాగ్నము పగుల్పలకు ములు
కోలవలె నీ నిక నీ, పంజర తేరితి కలది మనూ కలది
ధారి యభయ మి య్మింక నీ, నిండుభక్త లకకుఁ దోచ
యిస్తా నీ కనుచు నరిత్యతి విన్నవించి పలి.

రిక్తవో డీమహాశవము నీచి-కత్తెజీ నుతిఁ బాపు నుచి
మాది, గింజీ వల్లు నన్న బాధం మమ-నున్నాను ఖలులు
దుర్మమగుల్ల మనునది నా, మొత్తము వేయు మని పల్లె
ను నెముద్రుండు కఘవిరులు నలది, పక్షుగ శరము నేయు
వాళీకులది. ౩౫ తేసి యపుడ పాడి తేగ వదిలది.

చెలగి విశ్వాత్మరుతుఁ జానలుచితే నేను నొవరింపు ని
తఁడు, తొలుతనే పరము నొన విను నవి పనికి హరి కెరగి
చనిసాగదూకు కను, నలక లక్ష్మీకాశీఁద్రుగిలో తే పాచ
లేకుఁ దగురఘువిభుఁడు, నలువి కలఁగి నేగుపు గట్టు మలి
సెల నొవన కె నగ నొనలు హరి గదిరెవ్వల

E. మనోజు దాని ప్రతిభను విశదీకరించాడు.

మొదటి—కామగిరిలో వృషభ శివునిగా పూజింపబడును.
 రెండవ—కామగిరిలో సత్యపితామహునిగా పూజింపబడును.
 మూడవ—తీర్థాంగములు.

[illegible]

కావ్యమునకు వర్ణనానామ, ప్రీతియులబ శుభ్రప
య్యెను. అంతేమీద నామకము, నీలానామనిర్మలముగాను
గుణముకలదు మునీషాచారము, ౧౦౮, ౨

సామంతాదులతో, పండితులతో, ప్రాచీనకళ
తో పన్నునిపాత్రో కాదులకాలిపాత్రో, సామంతులకైత్రో-ప
కలలోకమాత్రో, ప్రేమపూరిత కేసానీశముతో. కాము. 31

భాంతికిలకతకలమిదివ రతనా త్తే యం మువ్వల కురు
యేంలా త్తే మువ్వల, బాహుళిక త్తే. బాహుళిక త్తే
నివరిమిదివ భాంతికిల త్తే మువ్వలమిదివ మువ్వలం గు యి
త్తే మువ్వలం. రామ.

౧. విధివాచనము-చరితాశ్రయము.

వల్లభి.—విను: సర్వమంగళా నయనాళా విలాసంబునక
శంఖమండలగళా.

అను.—ఇది శంఖమండలమునకు నా మేల్మొన నొన
రించి పూజించి యే, మనుజుడు సేతుస్థానము కావలెం
గదర్శన సన్మానము, గను వనము పండితముచాశ్రయము.
అను వినియ నానయ పటించు బలికను. విను.

నరుడు కాశీకి పోయి గంగానదును గోది యనుకొని
రామేశ్వరుని సన్నిహితించి, పరగ జలనిలో బడవైన బ్రహ్మ
ప్రాచీనా నా నని యాశ్రయి, తదనకులార్చిసామము శ్రీరా
ముడు పల్ల తరుచును బుగ్గహించి నలము కట్టించి, గురు
గురుగతి తొలగరగా బుగ్గ గిరు బుగ్గతరగతి గొలిపరగా,
అనుదుగ నలు పండితాను సేతు వా నరికె నోన బదునాలు
యోజనము లిక. విను.

ఇరునై యిరునై యొక్కటి యిరునై నై విరువయిమూ
డు ములునాడు మూడననాడు చతుర్థపంచినా, పదములు క
తయోజనములు కప్పులు సేతువు పరుచికి గట్టిరి చూడువారి.
నరపరివృత్తులయి చాశ్రయలు మానుమంగదుల నక్కి మైసా
దల, ములసి సువేణాదిశోజని. కాం చిరి పరిభుభ్యజతోరణము
ని, హిరణ్మయప్రాకారసాధగృహ వరవిలుకయై తనదులయ
పోంకము. విను.

పదితలలను మణికిరీటము లుంచి చెవుల స్వరకుండలము

౧౪౬ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు

లు పెట్టి చేతుల, గడియ రతనాలకడియాలు గీలుకొల్పి-కలి-
తాంబూలముల సువాసనములు, పదిలపఱచి అమ్మన వేల్పు
తెనుగుకొమ్ము పక్కమై తనవార ఘనరుచి చేర, ప్రదళు
ల గలిచిన పీఠము తనపాదము వ దగు గండంబరము, చ
దుర నుల్లేరు సోపురముమీఁద నజాననంబు కొలువుండె
నిండు మనమున. చిన్.

అప్పుడు శుకు డనుచును ధారావహుని గవి విప్రుల మా ద
నుజనేపకు గివీసపకు, నెప్పుడు సంధి గాదు దేవాసునులరలె-
నిక నోకించి తడవు సేయకు, స్వపశుంజరునకు వై దేహి ని
చ్చు లో డె అగడ మిచ్చు లోండె రాముడు సుగుణాధిరా
ముడు విప్రులాశ్మజ నేదలము గొని మెరివక తేచ్చితి వాబల
ము, ఇందు చూపు నీనతుల లోక రమి యంచు మది నీతో
వెల్పు మది పలికె ననె. విను.

శ్రీరామలక్ష్మణులు సుగ్రీవవిభీషణుల చలని వల్పురొక్క
చో నున్నాను చూచు, వీరె లోక వశింపకేదు లాలును రిత
ర వీరు లనేకులున్నారెన్నుచో, పారమో స్థవిగ సేనసంఖ్య
సేయ నాతరనూ మెగుమందరతులులు యోధా గ్రీసరులు,
చేరి విను లోక కెదురై పలు మా అవల్పుచు భృషికి గు
దురై, మీటి యూధవులు నూలువేల్గొలువ మెలగు వతం
డు దివాకరసుతుఁ డిని పలికె. విను.

ఇత డగ్ని వండునుడు సేనాపతి నీలుడు ఇతడు వాలికోడు
కంగడుడు యువరా, ఇత డక్షపాంత యూహనుమంతుఁడీ

ఘనము సీత ఏతేంచి చన రామనికడకు, నితను శ్వేతుడు
రంభు వీరకు కంభుడు పవ, దీతను మైంకుడు స్వీతి
దం ఏతేది యోధానేసనుడు, వీతేదు విక్రొచ్చుకును
నలు-చీబలము లెన్న జీ దీనుం, చీనులకొన్న బలిబలా
ఘ్నలము - చీతురు లనుగవధకు దీతవనర యనియెను వి
దనున-చీనక-వేలకొలు లిరువనియొక వేలకంధము- చీని

వనియొక వేలబ్రాహ్మములు సుగీర్ణనిమిత్త, విచీన లన్య
ల బలము లెక్క పెట్టి నా-నరకు గాదు వేయొ బలిలు,
బరమాన్యు బాచికా రాయణుడు రామగు-ల రాశి భూ
పుత్ర, లోక జనయత్ర, మతి నారినెలన జగము పం-భవ
మాయె నారితో వైరము, కొఱగా నభంగురాల సీత వీపు-
గోరి పొచ్చుకొనుట కార్చిచ్చు తటఁ గనె విను: ౭

జలబుచ్చు-మూనలఁ జలచలము పంపారము-తగాభంగు
రము కాదుము బలచభూశముల, నలననై చాచలంగలిత
కాన్వశ్శక్తిమై జడమై-పాలుపొందునట్టిది వెలియ నూయము,
ఇలనినఁడు దీనియఁడు మనుత సేయ-మలమూత్రానులగం
పరోశకొంప పాంకృత శివ, నలుపు లేదులేక-గలుపము
మూ-గులు తెందు నేరి యది దేహము, కలుగ వర్త నను
లు కేవునకు న-స్థలయఁబు లలల గాన ముమత లుగపు
తునె-విను.

అపశుద్ధ మితిర్మల మాన్య విజ్ఞానహం-మచల ముక్త
యంబు స్వజ్ఞానమున, నెతఁజెంది కేవుడు మోహితుడ౯

వారు పరసి నునుకామివ నుయోగ్యు ధితి ప్రియ నని కపి
చే న్నమర వగుమనయ నెలుగి నని తుకు-పజవఃవా ధ్యో
నించి ముచి పరిశె బొలలి.

ఆవిచారముచే నిట్లన్నె వానుకీ నన్న-నకను శ్రేయా
యగమున రాజులు సంప, రవికులమున పాద రాముడై
పుట్టి సీ-రధి నట్లుననుయమున వశములు కంప, దీపలిమా
త్యశ్యమునకు నని రాములి-పర్జించెనపు ముగమున క
లలిమా, వననీసుకర్వము నీ కన్ను నని చనె గుంధ. థ
పును శుకుడావిధమున వర్జితా దెయ్యె, నవలమా-లామ
పాలు దగుమాల్కవంతుడు-పవనయమున కానవవిధుని గని
రాగా, అవనిసుగ పుడి పేరి వది మునలు మర్చిని గ్రము
గా-నినె విచారకరములై మేలుములు గదిసె వెల్గుగుణి, శి
వలిగమున గొనివము కే-పెడి గరుల కొమ్ములు పల్లనై
నని మాపు లీనె భవముల గని-కవిసె నలుకలు పిల్చి
సనియె బొలలి.

ఒకనిత గనుకేంద్ర యోజోదీ మగవా యా-కం యి
ల్లిల్లు నిరుగు నిర్భయమున, పకటచంద్రా-రగవివవము దితి
చుచు నీరాక్ష-నకులము మనుకొటగు నిను నీకను, సకలే
కుం దగురామ చంద్రుగ కిల్చి మ-చ్చిక వచ్చి నీనులుగు
కొచ్చితి నను, అకుటిలకడుగాఢ్యుడై నిన్ను గాచు శ్రీ-
హరి రాముడై వరగు నని తన్నెము, ప్రికటముగా మా
ల్కవంతుడు కిల్చి రో-పకపాయితలోచనుడై రాముడు

౧౪౦ శ్రీమదభ్యాశ్చరామాయణోత్తమః

మా, టికి కిక్కులుల నెలిచినాఁ దనని జేచముచిహువుని. బక
శుః చూడవుని రాఘవుని శరణొందు నామి, నన్నక లంచ
ములు కిచ్చులచేఁ గొని . నా నేమూ కాన పొగడెడి నది, చిరక
బుద్ధి నా మునుగు తాతని . మించినాను పొమ్మనిక నతఁ
దరినెఁ బోలెఁ.

3

రావణాసురులై భవముఁ నొచ్చి రాముఁడు లక్ష్మణుని. చే
విలు గొని యుద్ధచరిత్రాక్షు, మావింబుల పొడగి నింపారఁ
దీసి యేయ. నది యరురాఘవులై లలి ముక్కటి పదిహే, య
కై నెయ్యె సంస్కలులు గనచి పదిసేలలక్రీలుములు నడగొని
పదిగొనుల. నే నే క్రుంచి యపటలఁ బాడిఁ తేకకర, మా
నేక ననుఁగిని స్మరణ నుంది నేవేగ పంతుఁపురావాసము
న కేగి. శీవముల పెరవనుల రావించి భావించి, లావు నిర్భ
యము లోత్సాహము పాన్త నయయుఁ గల. చే ఏనులను
పార లాహరము నేయ. నరుఁడు మహా, హవిములుల గణ
భయులు. దీ . న ముఁతు నన నేమీదల, దేవు, దనురాఘ
వుచే నది . దగిల మే లలి తలంది రావణులు . పోల. ౪

—:ప్రథమయుద్ధారంభము:—

౧ వాటవా యుద్ధం నొనగొను.

పల్లవి.— శాన్తి వనోదిత. శాన్తి నిను శీర్షి మీతః

అను.—శాన్తి లై యనిక దివి. నాను లేనుతో నణ,
తేదీ మృగంగమురీ - పృథులకంఠారవమురీ, వారక మ్రో

యించి మహిషభైరవానికి శాపములు నానోహించి భువ
త్కైకభయముగలవారగునాకులభిక్షివారచాపములు కరించి
యోయుతుం జరిగెన్.

అలకు మున్న రాఘ-వాహదే వానరుక, పలుకు-బిల్లి
మణ-స్థులకొవ్వలై మహా, విలపముక బలుకెనుక-లక
లిచికొని నచ్చి, కుటిలరావణుబలము. గూలు రాముడు
గెల్పు, జటులజయ మొందు ల-శ్మణుఁ దీనజా దిద నో
ర్పు, విలు చూడఁ దలంచుఁ నిలవనీ రహలకొ- నేలయి
తీ రణ మొనరించు నా, ర్థులల హనుమంతంగదనీలనుముద
శిర-భసలజాంబవన్పు కేణాదియొకవరులు. గానీ-ం

అంకచాకి శ్యామి-లావుడై గతులు ని, శృంగ ననురుల
వభా-త్రయము విడలింపగా, బింకములు వడుకాలె-స్సెయ్య
బల్కి, సలిచే-గి, పాంకమా పురహ్వార్-ము, నెలలి యసి
తోమ, రాంకుశక కాలితే-చగచనుల గీలింది, అంకెలు వైవ
గిన్నివగులహేతులబీ-రంబడించి రాంశృంగిని బహు, పది శై
మనోమాంసరాశి నొప్పురు-రంకలై పటచి మహాద్య శముగ
చయ్యెడను॥శాంతి

మకలి చిలికలు కరుల-పాయలు జేమల పలి, స్వేదనల బలి
కొల్పి, కం-గరకేళి పల్కి క, స్త్రీల వనచరులు నల్లనం పుచ్చి
జయేచ్ఛా, తరు వరుర రామధ-శ్రీకృష్ణాశ్రీకృష్ణుడే, వె
రపుచుమాను గల్లి-వెలసి రమ్మశము గొనివ, సురలవలె రా
వనానుచు, దలసీత-చోరుల నె నానమువలన విడిచుచు

దొరలు కరణిరిలఁ జతుఁధాంశశేష-పై న్యములు పఱచె భయ-
దుశ్రలము లయి కలుగి గావీ. ౩

తనబలము లిట్లాటఁగవి కనతోచ్చున్, ఘనం జీంద్ర
లగు కుఁఘములలో దాఁగి కృష్ణున శితాశుగదితా-వము
లోలి వస్త్రంబె, వనజసంభవులివర-మురం గన్నబ్రహ్మా-
మున మర్కటానీక-ముల న్నల్ల బడ నేనె, నివళులమణి కో
డండదీహగురు దయ్యము బ్రహ్మా-మును మన్నించి తత్
క్షణ మూరక యుండి-వ్యబలములు గూలు టరని, యవలస
న్నిభజ్వలచ్చ-యనచేత్రుఁ దయ్యగారి. ౪

ధనువుఁ డేలక్కుణ-దనుజ భస్మికరి, కుచు బ్రహ్మ
సామకం-బునఁ జూచు నాబలం, బలి శేషాద్రిపరి ప-ల్కిన
వాఁడు చన నంత, వనచతులు పసుటఁ గనుఁగొని రాముఁ
డడలి యో, హనుమంత కీర్త్యా-కాల విహృత్తః, జనక
మగుద్రోణనామగిరి గలదకి వే-గొనినచ్చి కల్లులఁ బ్రోవు
మనఁ బా, వని బవమునఁ జని తెచ్చి వనోకసుల వడ-వను
లఁ జేసి నగము మున్నటిచో నిడి వచ్చె. గావీ. ౫

౧౦. చరణివాగము-అటకాగము.

పల్లవి.—సారవయాధురీణ-సంగీతవిద్యాప్రవీణా విసవే.

అను.—ధీరు లై నానరులు చెలఁగి భీక-రావములను అంకె
లుపైచి, మీటివ నది విని రానగుడు మదిని-నారసి
వందురి రాముఁడు నాకెన్న దేవతానిర్మితుఁ డైవవైరి,
పోర నతని జంప యూధము లెల్ల - బొం దిలు నేయని

వాని కంతుకు ననెను. సార.

రావనానతి నబలులై చని ధూ.మౌక్త్యూపాక్షశోణి
తామ్రు, హాసనాహాకాయప్రహస్తాకంపనమహోదరమహా
పాహ్నులు, జేవానకవరాతకాత కాయ. త్రిశిరః ప్రివంశు
కంధవికుంభు, లాననచిహ్నుముతో, విలచిసి హా. గానియ
ద్భుతహృదయము లే మనం నగు నదామునలాకుగిశ్శం, కివి
శేష సాధనానిచే విజ-రించిరి వానవులు కవిసేనాచతుల. సా
మర్జ్జునుర్ బలియులై హ. కలః జెను. మౌక్తికులః బం
క్ష గేళ్ళ బిజీకళ్ళ, గర్భవరవభువనశిలోరు - కరకహలోవర
ముఖాంగముల గలవ, మూర్ఖాని నైచి మోచి కడచి చీరి
మర్చించి తన్నిన వెజ నమరు లె, మర్ఖానలైరి లాక కై
సాటిరి. కుర్కురశబ్దము లాబరీముఖులు. కొలం దిడిక బలు
తడిమిన చిహ్ను, దర్శకులచరిత్ర ముడితాగచరబ. లాం
బుధి జెల్లెలికట్టకె వడి విలిగె. సార.

ఒకని బడింబ నూట వెయ్యింబ వ నాకనుల నొక్కొ
క్కముటో గూల్చి, నికమాత్మబదుత్రి రయప్రకృతి నెలయ
నీలు కడలించి కెచ్చి కడిమి, నొకతరువు బూని వానిజేరి
మీరికి జోయి సూతు బడి పాయముల, మగు రడచి కలు
దుర్మిది నిం నిలిది శకమక వాంఛక సాకేగతయం సిద్ధంబు
గతి కోకట నడవ నీలు, వొకట నొంపి తెలిసి పెరిగిరి నై
చి. యురవడి రావణుమాత్రునికొ నొరిగొనియె. సార.

శలలు ఏక చక్కకుర పద్మ గల తానానూనై నరాం

అశకు చలమున హయము దోలి శక్తి నేయ జలమున నం
గదుకు పాక పడ పడచెన్, తలకొండక వాడుగట్టలి, బిడికి
టన్ వేరేయ సోలి వారిసొడు కట చెలి వొంది ముష్టి బా
డువ గుంది, పొలిసె నరారియు దేవాంతకు డ ప్పడంగదు
ని దాక హనుమంతు చా, కలి గొనిన పులి యన నిడఁ
జొచ్చి ఘను డగుదేవాంతకునిహున మడంచె. సార. ౪

అంతకాళ్ళలు డగునీలుకు పెల్లార్చ మహోదరు డడల్చి
తన, గొంతిని డే యని డీకొల్చి పరిఘు చాటించిన గతిసేనా
ని నొచ్చి, పంతులు మీరు నగంబు గొని ప శ్వేతంబుగఁ
నేయ గరిశో నారలి, గంతుగొనె మహోదరు డంతనె-జా
తర మనం ద్రిశేరు డనిలమతుని శరావృతుని తేయ నతఁ
డరవ మీ, తింతలుగ తేసి వారిమూఁగుతల చిల నూల్చె
వజ్రము గిరిం నూల్చులాగున. సార. ౫

అంతరితనయుని గడఁ గొని భూ ప్రాకు డేసినబిట్ట
లిగి ప్లవగ, అంతకుడు కైలము చెచ్చి నైవ నారె వచ్చిధా
ర బడుబలునికరిచి, నెంజాయకిను ల్బుడవడినబామలు పెం
డేకటి నేలుమైతోడపుల రంబుల నకంబును తే రెక్కి మీ
కన్ శివని మోయింది సావనిమై నిశితాద్రుముల కుచ
గ పకోబుకై ప్పె, భంజనాశ్మజను మోనిచే వాని భం
జంచని దేవతలు తేతే యనగ. సార. ౬

గడ బట్టుక ద్రిప్పి మహాపాన్యుడు కాలాగ్నినన్నిఘ
బుషభు నేయ, పదికిలబడి మూర్చిలి తేటి తొమ్ము పుఘ

అశ్వశవదుషానున వా దీర్ఘాన్, విదితుడై మహాకాయుడ-
రదంబు వెనక పడిన సజ్జకాయుడు, బెకరకుడికవులారా
వినుడి కణవము వీరాగ్రీసరు డసురాధిపతుడోనని నేమి
మాతం, ద్విదివిజల గలిచె గైలాన మెట్లై నే పడు గావున
వలదిగా నని పల్కె. సార. 2

అంగదుడు మహాకాయుని గని యా హా రజ్జు లేని మీ-
యయ్యను నె, అంగుడు దోకను జాట్టి పయోధి లో ముం-
చడె మాతంకి మున్నెఱుగవా వెగలీ యనుచు బాదవము
పై న విశిఖంబున క్రుంచి బాణవృష్టి, సంకడు ముంచి గగన్
గొన పాలయగ దొంగ దొరంగబడిక గవు లడలన్ సురాది
యైదింబు బదింబ నొకట నె, లంగి మూల నూ బవలనిల
గవయగజగవాహానిలనుతాదుల నేపి. సార. 3

అంత సంకడుడు తెలి వొంది ఘనగ దాయశఘాడై
మహాకాయుర, ఛాంతమునకు జని హరిహారకేతనచాపముర
నులునూడె నిక్వరు గదల్, వింతగా గొని బోయ నని హాడి
యయ్యె వెనక్ మల్లయుద్ధమున దుందుభి, సంత మొనర్చిన
వారి యన బావునకు సంవతసద్ధనుజు బాడిచి వడిన్ రణో-
ర్విదలఁ దెల్పవ శ్రీరఘరాము, చెంత కేగి ముక్తిసవా-
లనుతుఁ శేషవీరిందుగ్గిడు గొనిలించెను జెలగి. సార. 4

అతికాయయుద్ధము.

౧౧. త్రిరాగము- త్రిశ్రుటశాళము.

శ్లోవి.—అర్యసమ్మలేమైహీతం బగు నార్య యీచరితము
విసలే॥

అను.—శౌర్యఘనగాంభీర్య పమరచా తుర్యాదిసహాయైః
యతికాయైః శైవ్యైర్వ్యవిభవము లనునరింప న నార్యమై
గుణరహము మోక్షయన్, సూర్యనిభ మగు రథము బలహి
య సుగ్రాహి నోడకుఁ దని పలికె॥ నార్య॥

బాణసారమున పవచర సేనానాయకులశ్రు శృంగరించి
దీ నానాఘటఁ జంపక కామహ్మనాథు నెదిరి సు క్షానమూ
హించి రావణసూనుడవలించి, మానమే లేదు ఏనెపుగా
దు వనిలియు రాదు మాతో వాడు, బూని కూనిసి నైనా
పుగుణ హీనుడవు కులగోత్ర మెఱుంగని, వాని కుం బొదవె
నిన్నియున నమానుడవె మాతో నని పలికె॥ నార్య॥ ౧

మీనై యంబుధిఁ జొచ్చినం గాని గట్టు మోపించంగాని,
క్షోణి క్రోడీకరించిసం.గాని మానెక్కి చండ్లగిలించినం,గాని
భిక్షుఁడనై నటించినఁ గాని గూనిబాఁచ దనై నం,గాని దొ
రశనము మాని మాని నై సక మునలివైనం, గాని శాంతి
గాని పోరుదగిన గతికి వయసంగాని నినుబో, నీను నీయి
దనిపిన నెల్లప్పు మాన ననె హరితో సమరమయఁదార్య॥ ౨

చాక్షూర్భూం శాపవాగ్ని లీల లక్ష్మణ దేవు వదిరించి,

యేలగా వుండ క్కలు చాలా వ్రేలెనపు చక్కగా నిలువు
సీత్రాద్విదంతే తేలేలక నవిక, చాలు నామిత్రీ కోలపు నీ
వి క్కలముల తెలిగు లెను గవు కనుగు, కాంధకనాథశ
రచాలము చాలు గావల వన కనుక ను ద్వేలఫలమున నెత్తు
కొలుక నాలమ్ము గీలి. వ లక్ష్మణుడు చావ్యో

చావలక నొచ్చి యీగురు దేవన్నోర్వంగు చాలు నవి
యంబ, వానదేముచె రావణి రా మానుజు నత్త వ, స్త్రీ
సముదే చారి చూచ్చినక వానిన్ని చూచాల, తేనకే ల్నిం
చుగా విష్ణులనుయ్యె హీరునకుం తేనకే మేల్కొనగా నోన
బవనుకు వచ్చియెచచే రావపును వ్రజకచచము నొని, పూ
సెనని తెలిచి చన కళుకులు దానిభానుచకనచమును మని
మె నావ్యో

ధీరుక దానవమానవగావీరు భీష్మాత్ములు ల్పరగించి,
సేవలక హరిహరికళకరి జారసివకమన: విను తివకగలు
పునుబ్బన: బోరిరదుదారక, ఘోరకకమకగేనులై నైతిక
ర క్తతై లము లనబొచ్చి కలన, నానినది: బోసి బ్రహ్మాత్ము
దారమంత్రాగ్నితముగ నిం, దార: తేసి నుచుకులు కేయసు
రానిమతుతల: మనిమె నుని వని. చూవ్యో

జగో దేవకే బానంవముచ: బూలవానలు గుండుంచిరి,
చాలాధక్తివతుక చేసివతమ్ము నాలింగవము: తేసి మినిమిరె
గవమున క, నూలొలు: వయ్యె న్నహరి బాలి: గవులు చి-
న్నేలపాన్దా: దేలిరచి చూచిన్ల: చకయేచి, కాలయగుబన:

౧౪౮ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ! ౮వ అంశము

గుంధవిశుభం భోజితం కేళివగచయతు, భోజితమివ వాచి
జంపితి నాచితి మృదుం నతనికొమరుడు:॥ వాచ్య: ౬

యూనాశుండు ప్రజంఘుడు మైండు తోపోరాడి రణో
ర్విఘాతం, కోపాద్భీషణుడై శోణితాశుని సూచణ ద్వవిధుఁ
డపొడిచి పాదమునఁ బ్రాసాదం బి, తాప మను వంశ-బా
ళురాయని భూమ్రాశుని పానమంతం, కేళివగఁ బెట్టెట్టి
యాశ్చను బేర్చి-తదవలంబి పడి పడి హతశేషాసురులురా
నానక కలుగఁగ, సూపించి రణకాయుఁ డీల్లుట-యును శేష
గిరిశుని రామునిజయం మాచ్య: ౭

రావణుని పృథమయ్యుద్ధము.

౧౨ గోళరానిమి-తాదితము.

పల్లవి.—సూరిజనసౌఖ్యవాయిసే యీశుచరితము సుధీనుత
ము కాత్యాయన:॥

అనఁ.—పౌర సతికాయాదిభునుల్ పదుట కాకాలపడి రా
వణుడు నను ల్బహిరసంయుతాగ్ని నెనయఁగా ఖ-రా
ర్చి-జనగా మంచి నెంచినగ, మీఱ నింద్రజిత్తు లంకకా
పాదేన-మిదూర్జితం బెలలంబు నడువఁ, భూరిసాయధము
గురధమెక్కి-పొగరున నిక్కినడచెను దొక్కి-సూరి॥

వింటగొనయమిడి కవులనడ-రంట శరముల నేసి చంపి,
దంట యనుచు నినను-తాదులవెంట నంటి, మంటతడచునా
రాచములచే-మద మడచి బెబ్బలిపేరాళుల, నొంటిబడి

వచ్చుపొల్లి. దశాననుండు హరిఁ గడిసె వరిగనిదికిఁ శకం
లుకు నదిరి విధిమఱును గదా. కింక ద్వాపూ దై తాఁగ నత్తు
నిస్తె, నంటినవగ మయన గ్గి శక్తివచ్చునశక్తి నేనెనుయు క్తి
సూరి.

అయ్యుత్తముగని నాచే వర. మియ్యులవనతఁడు ననకు
దగఁ, ఉయ్యాయవి సామిత్రిన్పుర. నయ్య మెత్తింగి, చయ్య
నఁ బిత్తిందికి విధిమఱు. నయ్యుఁ దిగిచి విశ్వాని యనికిని, రి
యుండై నిలిచె శక్తివచ్చి న. లేచినిసుతుఁ కొచ్చి పెళిఁగెను
పొచ్చి, ఉయ్యుడయ్య వనలక క్షయక్రయం. వసంతుండుహరి
శతపు నగునతని, కన్యెడి దుర్భరం బలుల్లన. నిలఁ బడె
దాన వరభావన॥ సూరి.

సాలి వడియున్న లక్ష్మణుని. చాలి కరముల నల్లఁబోయి
చాలి రావణుడు సిగ్గుపడెఁ-చాలి జగతి, మూలమైతగునిరా
ట్టురుషుండై. పొదిలువిష్టుగఁడలఁపఁగి సూరి, కేలిన
గురావణుగని యు-కింతలోనఁ జనిపావని యశనిఁ బోయి
డికిలనుబొనువ మోఁకాళ్ళు-భువి మోదఁబడియిరఁడుము
క్కులఁ, జాలయధిరము గ్రక్కి లక్ష్మణుని నామిరఁ ఘనం
డై కొనిచనెను. సూరి.

రామత్మనాథుఁ డనిలఁ-రామధ్యముఁ బ్రియముఁ గని
పొగడ, కీమాటోపమున ఘనధ్వజం-దై పూరుకనెక్కి, కా
ముగెలుచునాటి పుత్రునివలె-గడియ-దలిసిని నుకరిటి మ,
హాహ్వాముడఁ డే రెక్కి రాగ న-రాధిపుడు బాగాలకల్చి

పోరా, బామరాధిమాబ్రతితి పోలేన-నరాధము నర్యనము
డనైననా, కేదితికి జేసితిని నినుబలి యుల-కినుదు బలియ
నెగడుల గెరలి సూరి.

శ్రీరామునినుడి విని వాహనమై రా-ముహనుమంతు నే
సె, ప్రారాద్రముల రావణుడు కపివీరాగ్రణి నొచ్చి,
భూతితో బలంబున నృద్ధి-బొందె ఘృతమున్నై వగ్నివలె
రఘు, నీకు డల్ల వలదనుకోనుగుని-వివీక్షిస్త్రాసుని గని రా
వణుని, తేను గుఱ్ఱములు గోడును విల్వార-ధిశీతువుల ద్రుం
చి యురచుదునులకోరి నిలఁ బడల్పె శత్రుము-బూల్పె ర
విసముల్లసప్రభములే సూరి.

గోదావరి నొచ్చినా విపుడు-హాసాలతో జో శ్రమము
దీట, గోదాధిపా నాబల మరయు-బాగావై లేపురా, కానీ
యని నృపాది నలుక వా-క్కాడములను నొచ్చి సిగ్గరి క,
లేలువలి మృగవతిచే బడి య- లెద వినున,బడి పలుచు
కైవడి, మాన మేది రావణుడు పాతీ కడు-వడిలో లంక
జొచ్చి మది వెంకా నా, శ్రీనివాసుడే గాము,కు భరణి-తే
వగిరిధని యువలరగె నని సూరి.

౧౩. పోవీరాగ్రము-అంతాగము.

పల్లవి.—శామసంజవనావధిశల్పలతా-శ్రీమనకాసుతా
వివతే॥

అను.—ఆమీద వగతె రామచంద్రుడు-హా లక్ష్మణా
హా యని విలపించెను శామ.

తాను విష్ణుఁ డైనను మాయచేను జగము నల్లను మో
హింపఁ గాను మది నెంచి నెవను మించి-యోసివైఁ బడి
మూర్ఖుఁడౌచి యున్న, వానిఁ నాదికన్నీరు నింది-వానో
ముఖలమో నాపెన్నిభావమో, నానీడనాకోడ నే నీకోడఁ
బూచి రాదలఁచి నినుఁ బిలిచినఁ గాని పల్క వడే కోప
మో, నే నన్యఁడనే కరుణఁ నాదఁగడే నన్నఁ గన్ను లల
రఁగ నని నృపాలి .కామ.

అంత రాముఁడు చింతాకులుఁడై భీమంశా యోహను,
మంశా గా నాసంతాపముఁ దీర్చు-మా వంజవిచి, పంతము
తోఁ దెచ్చి పాణము లిచ్చి యీ పల్ల తమ్మునిఁ జేర్చుమా
మంతుకెక్కు నీమహిమనినఁ గౌం-దంఁదై పానవి మ్రొక్కి
చని నాచక్కి, పంతయును బాదులవలన విని. యనుకపతి
కాలనేది గృహ, భృంతరముఁ జేర వాఁ దతని ప-చర్యలఁ
దనిసి కావ్య మేచుని యడిగె .కామ.

రామానుజప్రాణ-మీ మారుతి దివ్యసానుగ్గిఁ బోయె,
నామార్గమున విఘ్న-మామాయలు పన్ని యీరయిం గడ
చ్చు నీమేలు మఱవ ననిన జశామ్యునిఁ గాల,నేది బోధించె
నెన్ని మా మారీచుఁ, జేమాయె నల్లని నే ననుమాన-మే
ది కావగా నీజనన, మేది హితసుతపాత్రాంధవు లీల్చి
రవనిజచే సిరులచే, నేది తను నేల పాడికి నీత-నీరాజ్యము
విభీషణు కిమ్మనెను .కా.

మునివై యడవికిఁ జని వైదికకర్మ-భనివై విజనస్థలి వై.

తగు నునికి, గొని వైరాగ్యముని విషయాపక్షి-జనునిండ్రియ
ములమె, ల్లనఁదిగించి పరమాత్మ-సేవయించి చిత్తమున, నిను
ప్రకృతికి విలక్షణ-విగాఢలపోయి, మనఘ చరాచరజగము
బుధ్యాదికము కన-విన-బడెడి దేదీ చతురా, ననుచు మును
త్పదము తుదమానిది-విను ప్రకృతిజన, జననలయకారణ
మదియె మాయ-యనఁబడు ననె వతఁడు॥ కామ॥ ౪

శ్యామాచుణశుక్లధామాకృతిఁ బ్రజల-నామాయ స్మృత
యిని కామక్రోధాది, వామాద్భుతగుతులను హింసేచ్ఛా
ది-భామివలఁ గని యది ఒహుబాధిఁ జెందించఁ బరమాత్మ
సీగతులను, ఏమి యొల్లని యాత్మేశునం దది స్వగుణ-స్తోమ
ము నారోపించు దీపించు, స్వామి నిర్మలుఁ జైనను బ్రకృతి
వంగియై కెలి గని భ్రమసి తనుఁ, దా మఱచి గుణకూహి
తునిగాఁ-దలచి తనుఁ దెలియుకొయ విను మనె వతఁడు॥ కా

ఏకాలమున వివేకాధ్యం డయిన- శ్రీకారణగురునిచే
గాయకమోహం శోకాదికము లేనివానిగాఁ దెలియుఁ-జేకు
ఱు సత్తజ్జి మరల్చి చూడ్కిఁ గను నాత్మజీవక ముత్తుడ
యి పోణి, ప్రాకృతగుణములచే బడక నీవు నిన్నుఁ-బరిశీ
లించుమహానీకశి, తొకరణదతుడ వయి ప్రకృతి-కవేలి
కెలుఁ గని యాత్మనుఁ దెలియు, నీ కొదవు ముక్తి యది బ
రువే-ని పగురాత్మధ్యానమును జేయు మనె .గామ॥ ౬

ఉదయారోక్ష్యైల హృదయా బృకర్ణికా-భ్యుదయావ
సమున సదయామతి సేత, గదియ సలరువాని కన్దనయుదు

తై-పాదలువాని మొదలుగోలుచేలమువాని, కదలునందల
నాని వివిత వనమాచార్యునిఁ గొన్నిభాషాశాం-గి-కటక||
రీటుని ఏరాననుని, ముని మొదవగేలుచోయి విల్ల-ములఁ
దాల్చి శోల్చులత్తుఁబఁగో, నవరహాసముగఁ బలుకాము-
చంద్రు ధ్యానింపు మధిపా యనె నతఁడు . కాను. ౩

ఈరీతిగ పారిచారిశ్రీము విజయ-చేరి శుభము లవ్వారి
జవాడను, పారిగా వచ్చినదురితొఁగుములు తారి చతుఁ గా
ర్పిచ్చు, దారిలో దూడకంట్లము నిల్చి హెచ్చునా-పాకాచా
రవిచార పాలస్య, వీరనైరము మారి-ధర్మ, ముని శ్రీరా
ముఁ బరిపూర్ణ నొకని నచామాధభావధావినుని శిశిర నా
మరహితుని శేషాద్రినివాసుఁడలఁపు మనె మారీచజాడు
. కాను. ౪

(౧౪. కన్నడికాని ము-ముం నొకాశము.

వల్లవి. — శరణాగతసంభరణా-వరకుండలయుగళిశ్మతతు
హినకర చందకరణా వినవే||

అను. — పరతత్త్వోక్తయమహత్త్వద్వయధాత్వ-పరణిఁ బ
లు. కాబనేమియుకే కావముడు, కెరలి తత్త్వభూతమున
జలంబుపడివక్రియ మొఱసి నిను నీమఁ గుఱితు నామాట
మీఱితి వరులచే లంచములు గొఱిించి కామకిం, కరువనై
గురునిపోల్చి బోధించెడ-వరకే యురఁ గినుట వల న-ముఁ
గదలె వాడు శరణా||

హిమవత్సగపార్శ్వమున వ-నము కదియించి కాలశ్మే

౧౫౪ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు

మి మునివలె నుండెను మించి స-మీరనుతుని భ్రమించు
దలంచి, యమితవంబువను గపివశమచే నై-హాయపాశ్వ
నేగుచో ఋష్యాశ్రమము గని, తెమలి తోవ లోలఁగ నని
శలఁగి యానందము పదిసి పోద మనుచు బోయి తత్పా
దములకు మొక్కి జేవ-తారామభద్రదూతను మానుమం
తుఁ డనఁ దగువాడఁ దృప్తాతురుడనుచ-కముఁ బాపు తా
వి పోయెద నని పలికె శరణా.

అమృతోదమమా కమండలంబునో యింబుచాపు ధల
నిచయంబు దిను విరుతంబు, సమంత్రీముగ నిత్తు నొపభంబు
నమరతలంబునఁ బడినలక్ష్మణుఁ డెలమి నమరనర్వకాలవేస్తన
గానఁ దెలిసెనుశ్రమముదీర్చుక లేపు పొమ్మరేడఁ దతకుకనిన
మున మాని వలుకఁ గుంభజలమల్పము-కొమరున నరస్పృవ
టుని బంపి యాపింపు, సుమహిత మనుపమానమయినెంట శి
ష్యునం-పి మమవుఁ జూపి ర మృ నెఁ గపటముని॥శరణా॥ ౨

కొల నాద్విజుచే ననిలజుడు గారి-కోర్కి మించి కను
లు ముకుళించి ప్రితేశించి, జలంబు బ్రావెరు సంభ్రమించి-
బలుమగరి మ్రింగెను హరిద్రవరుఁ డిడఁబడ కతండు హస్త,
ముల నకునగ వెనమొసలి తల ప-గిలి మృతియై మనవతియై
చూపట్టి, బలియుడ భవద్దయను శాండిల్యశాపము-పొలిసె
నే ధ్యానమాలి యగ్ సుశాంగనను, నలరు ముని యనుచు
నమ్మ నిలముక గనిన-వాని జంపి విజయముం జేయు మని
యని చనె॥శరణా॥

అతివేగము యాంజనేయుఁ డటు వోన-హయదేవియుం
భక్తుఁ డాది యువదేశ మి త్పుతః శ్రవణక్షేత్రంబు నునుస్వాది
కుతుకము నందిన మే లనన్ - గొ మ్మనుచుఁ గుటిలయతి
ని ముక్కు బొకున సురా హితుఁ డపుడు-మతకములు పన్నం
గ ముపన్నంజనుఁ డన్ని, వితగా నొనర్చికాలనేమిని వధిం
చె-మతతనూలు కుని భటుండు మాయలన్ జకునె, శ్రీత
హితుఁ డాక్షిరాద్ధి దాటి ద్రోణగిరినాషణములను గానక
గిరిఁ దెచ్చె శరణా॥

భరణీభర ముద్దెత్తి మారుతి తిండి రాను-భరణీకుపాద
సనోరుమాముల జోహద, శిరః బారయ వల్పెను వేమాలు-
సరహరి యాడరణ మెఱయఁ బ్రవగళే,పరికుమారుఁ గొగి
లించె సుపేణుఁ డౌషధ-వరము గొని సామిత్రికి శ్రీమీఱుఁ
జకత్స, నెఱుఁగె వట నిద్ర వోయి లేచివలల నెంచి-నిలు నిలు
డశానన పొరిగొందు నీ వెదలఁ, తొరగల వనుననునన్దు
శేవాద లేతుఁ డగురఘుపతి-శిరము మూర్కొని యెడనుంచె॥
శరణా॥

౧౫. ఉగేనిరాగము-అపిరాగము

పల్లవి.—మాంగళ్యమా ర్తిలన-మానకీ ర్తిహృతాంగచార్తి
విసవే॥

అను.—ఉ ప్పొంగి రామభూజాని క్షవఃగ-పుంగవులతోడ
సప్తపు విభీషణోపాయ,నంగతుడై పోరికే గడఁగె-నం
గదాదులు, తుంగగిరికృంగతరుధకులై-సింగములధంగిని

అలంకరి. మాం.

రావణుడు కోలువులో పడినది రావణ-సావరికి గాంచి
యనె రాముడు సరువా, భావింప మదిని నారాయణ-దే
వుడు విధినిర్ణయ మతచియే, ఇపు నాడి నిశ్చయ-మిందు
కై వగవ దుద్దిని విన నవరణ్యుడే, భూవిభుడు నను
దిట్ట-సంపశ్చజుడై హరి నిను, నీవారి జంతు పని పూనె
గావలయు బని గాక కుంభకర్ణుని, ద్రావకు డోడితెం
డని పంపభటు లేగి-నేవిధముల బోధ-గావించ మేలుకొని
మరే, బ్రావిభుడయించి చని నభ స-గ్రహపదములకు మ్రొ
క్కె ననుజాడు. మాంగ.

అడరించి తోషమీద నిమగ్న-సూతశ్రీవుడనియె
డమ్ముడా, పోక్త్రోయ రావివెక వచ్చె నింకేది గతి నీవికి
ననిలో గ్రో, వ్యాకవకులని, హృదయ మామె-నీమకృపాణి
చే గాని రా, మాదిశత్రువులగర్వ మడగ-చనిన నవ్వియ
తే వన్నను గల్గొని మున్నే చెల్లలేదా దీన చేటగు పని
నీ-తావయిత నాత్మన్నారాయణుడు ఈ, నాకు లేల నా
రదమాని యొకనాటికి గిరి-మీద నే నున్నతటి రా వ
ముడిపై యువలకు ముడిగిరి ననె. మాంగ.

దేవతలు మీచేవం శెడిపోయి-రావణకుంభకర్ణాసురుల
చెట్ట మీతో విన్నవించ నచ్చితి మడ శ్రీ-దేవుడ ననకంప
మతి వెఱచుకొని, వేద నిలింపావనుడై పరిమ-పావనరథు
కులోచ్చవుడయ్యె నని మరముని పనివిని గణుతింప రా,

మానశాచరమాస్మాంశసమ మాహరిచి. బావతానము లెవ్వ
యైవ రాముడు శివుడు, నీవు రామునిభక్తీ సేవింపు మెవ్వ
రాచి భు భావించు. నసఖులై వా. నవ్యయమఖము గాంత
రన దై త్యుడు. మాంగి. 3

కుంభశివుచాగ్యంభము విని యార. శ్రాంతభోజముక్రియ ముఖ
ముష్టుగ, జంభాహితారాతి నిను కణాని. స్తంభముక్రి రా
నించితః గాన, జంభము మేరా రాఘవాశ్రు. శుంభశ్రుహ
రహతి నేచి విజ్ఞానించలేవు నిద్రించగఁ జొమ్ము తండ్రి
యన నాచారా దు, స్తంభితశాఖలతాంతజంభకుఁ దీతఁడన
సి. లాంభాభరమువలె మే నమర, శోట దాటి ని, కుంభిత
రవద్వనా స్తంభవిస్య వనిస్తల. జంభోళివమధికగదానస్తంభు
డై వెడలె ఘటకర్తుడు. మాం. ౪

పాలస్త్రుడ దభియుల్లోలముగ నార్చి. యాలమునఁ గిపులకీ
లెడలించి జము, పోలిక దాగా నన్నకు మ్రొక్కి. లీల నను
రా గావహచ్చష్టి నను, బాలి పు నేగ విడిమనుడ. మేలెం
చి బాగా బోధించితి, నీ లంకేదుగ్గిని జగ. న్నేత రాముడు
సీత ని మ్మతని కనెన, నాలోగఁ గరవాల మెత్త చం, ప
గడగి నిన్ను జో, దోలె రామునిచరణ. లోయజముల్
చేరితి, నాలనన్నుఖుడై యతం దతనిఁ నొగిలించెను, శ్రీల
నొంకి చిరంజీవి నయి. శేషగిరిపతిదయ మను మనెను. మా.

౧౭. పుర్యమానరరాగమాలితశాశ్రమ.

పల్లవి. — సారవచనరచనావిశారద - కూర్మదానవఖండనతి
శారదా.

౧౩౮ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణోత్తరవలు

అను.—ధీరుడై శుంభకన్య దనుజుని- నూటబించి మడిచి
చియుండుట, నైమిర దాపు దని తెలియ దని నమక-
వారణమునలె మూరె గప్పుట. సార.

దండవగుల నగలించ గని కోడిండ మెక్కిడి యఖండా
శుగములు, చండభానుగులందు దనుజవరు గండదంచి మిం
చి, నిందుకోపమున నసలూత్రమున శంఖించెను వాచివలకేర
మెండుగా దానిక్రింద వగచరులు బెండాబెడసరె వడిది నిను
సార.

పెరిగినవగచే సాలస్మక్షము బెరికికొని నృశేనరికెడునై
వా దెనుగుగా నరుదెర గని రామ భరణవతి చంగలున, న
రముబాగొనరెతూపుట జూని నలుబాగాచువు పతికై నై
ద్రమున, బనువుతో రా నమరకాశ్మద్రుంచి బలే యన నే
ల పిల్లతూపుట. సార.

దొడ్లిదొడ్లి బడబాముఖముయై దొడరి నోరు చటచి
చంద్రునిమ్రుంగ, దల్లుగాపేవుమాడ్కి రామనే చాల్చగని
యుప్పొంగ, దీర్లు వాడెల్ల నిలిచి తలయుల చెళ్ళ నేసెను
రాముం దైంఁదమున, బొర్లిగింత లిడి చడ భరము లంక-
జోరనఁ దనువు నీరథం బడెను. సార.

లంకగోల్లరము నూలెం దలకోడబొంక మేది జలధిధిమిం
గిలాది, నోనలం బము తీర్చువు పడి చడినె-జంతుకోటి వెలం
దె, నుకుక్షిం నుగించినిగలకడి - పొంకముగ నుకలులరిసిది
అమెద పంకబాకేనేతుని ధనుర్భాణ- పాణి యగు కోదండ

రామునిఁ గూర్చి.

౪

రామునిగఁ గూర్చి దేవిమునిపర. లామునిన్న క్రిమిచే
గుఁజించి, ధామముచే విశిలు వెలుంగ నిలిచె. వతముని
పారితి రామచక్రమి నునువలయు. క్షామము నుచితము
ని దయగా, సామన్యకృమి నవిజాత్రా త్తిని. సామిని శేషతై
లాభిభువి. సాక.

౫

౧౫. ధామము. ప్రభులవాడము.

పల్లవి.—శ్రీకృష్ణన్నాన హేమభూకర నియానిధే. శ్రీకృష్ణ.

అను.—పజసా తేజధారణాశ్రయపరమాత్మనః. శ్రీకృష్ణ.

కావనకావనా పాపనివానా. నారాయణ, ధారణాశ్ర
య పరమాత్మనః శ్రీకృష్ణ.

౬

నిఖిలలోకాధార సాక్షి. నిర్వికల్పస్య జోధాకర, సుఖదూష
మామూనుచిత్రీకర. శ్రీకృష్ణ.

౭

పూర్వోఽపిసర్వేషాం నవిభాసి-స్ఫురన్త్యమనులాత్మనాం,
కృష్ణానో భవాంసుధే. శ్రీకృష్ణ.

౮

ఉద్బలయ న్నేత్రేనృజసి జగ-మవసంహరిసి, చిన్మాత్రే
త్వయి సన్మనోవిమీలనేన. శ్రీకృష్ణ.

౯

యస్మిన్ భాతీవం చరాచరా. యస్మాద్భవతీదం, తస్మై
భగిన్మనః తేనయః. శ్రీకృష్ణ.

౧౦

ప్రకృతిభుష కాలవ్యక్తావ్యక్త-బహురూపిణం జగదంతి
య, సాక్షాదేవోముస్మై సామాత్మనేనయః. శ్రీకృష్ణ.

౧౧

త్వాం పరిజగదాధారమూర్తిమితి. నవతరుణి రవికా

౧౦ సా, శంసతి జ్ఞానరూపమూర్తిం. శ్రీజగ. ౭

నాథిగచ్ఛంతి బుధా. శ్రుతి-వాచివ ద్వివృత్తిసాక్షివివా
విరోధాద్వైతికా ద్రోపనిశ్చయం. శ్రీజగ. ౮

విలసతో మాయయా వక్ష్యచిదః. భేదో రవేవ తే, ఇ
దర్శనాదిభి స్తృత్యతే రామ. శ్రీజగ. ౯

రామత్వయి భ్రాంత్యా కల్ప్యతే మనసా విషయః తవ
మామం కృత్యం కథంక, కయదృశ్యాభావే ధ్యానం కథం.
శ్రీజగన్నాథ. ౧౦

హేహలే తేజవరాజేషు మాహానీ సుహృదో ధ్యాయ
తియే, తే హితవతి సంసారార్చనః శ్రీజగ. ౧౧

కామాదయ శృత్రీనో భీషయంతి. మామర న్నాహాలా
య, భా మూషకా తథా ధర్మసేతోః శ్రీజగ. ౧౨

మానసవాక్యాయైక్తే స్పృహయమావ. భ్యావస్మరణార్చనే
షుషు, కీణానాం సంస్మృతి శ్లోష్యరాజాయతే. శ్రీజగ. ౧౩

మా మన సేవే త్వాం శేషాచల. స్వామి మణేరఘూ
రాం సు, నామో శ్రేయోధామ. శ్రీజగ. ౧౪

౧౫. పరిమళాదీ రాగము-అదిభాగము.

వల్లవి.—భాషాపతినుతగుణ-భాషా పరితోషా-యోషా మ
నిరో నివహే.

అను.—దోషాచరాంతకుని-భూషించి నారదుడు తు, రా
మాద్భుక్తులఁ గూడి-భాషింపుచుఁ జనెను, భీషణాకృతి
ని గుంభకర్షుడు-చేర్చి మృతుఁ జాట విని దళావనుడు,

కోవశోకములు పెనగొనఁ గొలుపు-లో నేలన్ బడి
మూర్ఖులైనఁ బాపా.

భోమఁ గన్నుల నీరు వరదలై పాఱి-కోరు దెలిచి యె
డలెను అనుజుడఁ యని, నేను నుడిచి బడలెను-వీరుఁ బా
యి-ప్రతిభ, కాపణ్యమున నెట్టి-శూరు లేకున నేను, పోకు
న రాఘవుల వీరమున వీరు దీతం దిన మాన్చి-నీరుణంబు
దీర్చెన ననుఁ బంపఁగ, జే కాప్రించరశేఖరా యన-గారవ
మున నేల వొనంగను. భాషా.

పన్నాహసేనలతో-విన్నోడయె రావణ-కన్నరా కల్లఁ
జెలుగఁ గని కుంభిలలో, నున్నయనలుకు వెలుగఁ-నెన్నా
రుచెంగల్వలు సేగఁ జట్టి సూర్యపుటము, పన్నె పటము కటిఁ
గట్టి-మిన్నా కెంజాయెప్పుఁత, సన్నఁగా పలుది క్రుక్కువాది
క-శోన్నతా-వ్రజుడ హాసెను ప్రి, సన్నమతి ప్రియే-
స్వాహా యని నీషు తా వరలక ప్రేత్సాభాషా.

భూమిపాశతి భూన-భోమండలము నిలక, రామా వసీ
క్రుండు గని విశేషమునిచే-నిమార్గము లెల్ల విని, యా మా
యావి రుగ్గింతు నే-నాగ్నేయాస్త్రమునఁ జూడు, మా మి
త్రా యనిన నాతో-పామిశ్రేని బంపు, యామిపిచియికి ప
దువాణే-ద్వాహరనిద్రలు లేనివాని, చే మృతి యనిన నెచ్చరి
మెచ్చి భూమిగోకు తమ్మునిఁ జూచిఁ బాపా.

శాంతాకాదాయ తనంబాత్మనే నమ-శ్చింతాతాచ్యే
దినే రామాను నీతా, కాంతాను పరమాత్మనే యన

౧౬౨ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణోర్వలు

శ్లో. ౧౬౨. సంతోషించి మన్నించి యింతింతసరాని ప్రేమ, నెం
తో నీవించి యాపతిచ్చెన్ దాశరథి హను-మంతుని వెక్కి-
రియ్యెను. నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి
నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి
నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి

మరి మేర లేనిబల-ప్రతతి గొలువ భల్లూక, పతి బాంబ
వంతుడు-బరాబరి పల్క వాలి, సుకుండు సురటి వినరజతు
రుండై పల్కయి, పదిపులతో విభీషణు డా-నతుండై గొలువ
నెఱచి, రథనమున రామానుజుడు రథ-రథి మదిన్ ముప్పిరి
గొని వికుంభిలకు వెనక జని తచేకనిస్తా, నివ్వకుని నమరకర
మతుని గనుగొనెను-విత్ శేషాద్రిపతిని పలకచి భాషా: గ

౧౬౩. శ్లో. ౧౬౩. సంతోషించి మన్నించి యింతింతసరాని ప్రేమ, నెం

శ్లో. ౧౬౩. సంతోషించి మన్నించి యింతింతసరాని ప్రేమ, నెం
తో నీవించి యాపతిచ్చెన్ దాశరథి హను-మంతుని వెక్కి-
రియ్యెను. నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి
నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి
నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి

అను.---శుద్ధిప్రమితాశుగము నామ-సుతుం డా-నతుంక శే
షకార, రుచి దసరి యింతింతసరాని ప్రేమ, నెం
తో నీవించి యాపతిచ్చెన్ దాశరథి హను-మంతుని వెక్కి-
రియ్యెను. నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి
నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి
నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి

శ్లో. ౧౬౪. సంతోషించి మన్నించి యింతింతసరాని ప్రేమ, నెం
తో నీవించి యాపతిచ్చెన్ దాశరథి హను-మంతుని వెక్కి-
రియ్యెను. నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి
నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి
నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి నీవించి

చె నమమగ, నే హనుమంతు నొగం బగల నేసి వివత్త్రానిం
గని నీ, దేహ మల గాల్చునే నను న-ధింపించం గిడియితి వని
పలికె, శచీ॥

ఒక నీ విలు చూచు మని చల-పోరి నెలు పడక నోరి
ముంచెను, నారసపుబడి నొమిత్తి ను-రారికొడు శవ-దా నతి
బలులు, కేరి నూత కడారి సూరి క-వారిచేరినలకోరిల,
చరిచీరి బలారివృక్షుల-దారి నెఱి సజీ నారి మెరనడివడి,
యేరికి నై నన్ బగంబులను-నెఱుంగ మాపాదలిక శరనిక,
మారుమాను మనునకల్పులను- తిర దొకని నొకనోటఁ బా
గడ॥శచీ॥

ధానునిధ మగుచూడ్చి నాతీన బాణములు లక్ష్మణు
నరిలజాలి, వివల ముఖాభమునఁ బడింట విభీషణు సూలను
నేసి, వానరుల గడగనయగవాడు వాలినుతముఖ్యుల బడల్చి
న, దానవాగ్గోసివి ల్లరిమి నా నూనుజాడు నా దెన్నివిం
డై న్నిక, మానక పొడి నేసి సొమ్మసిల గా నేసిన బడిమూర్చు
దేతీ, పూని యన్యధావృన శరములు పుంభానుపుంభములు
గ పనియె॥శచీ॥

మేరిమాయల నీచొక పాటివా దనక నెగటార్చు మీ,
దేరికి ననువిశేషమునుడి పాటింది యారాజమాని, నాటిలేక
క్రిరామచంద్రుడు సగ్గసంధుడు విజయశాలిను, నేటి మా
లు రెకమేరి పేరి గెలడండు వని యెంచ్చి బాణము, నూత
నమనీసుండలములు సకి తిలకుచిరతిలకం బగుతల, పాటిదప్పి

యిల్లనై బడ నుక కోటి పొగడె సృష్టిటి యుచును. శచి. శ
 బ్రహ్మశంఖము స్వస్థపుంఖము హస్తా శ్చని జగము నిండగ
 రఘు, సత్తము డరసి యిది తమ్ముని జనునాన మని పొక
 లె మదిని, క్రొత్తగాయముల దగుమైతో గువలయేత్వంపా
 దయుగళి, నొత్తమిల్లిన గుచ్చి కొగిట నునిచె లక్ష్మణు
 నాపై రమ్మనిన, సత్తము కరుణాయత్త మగుట తేసి గెలు
 పు గొని వచ్చితి బురు పోత్తమాఖ్య కొనరి శేషగిరి మండు
 పారి పనచు బలికె ననచు. శచి.

౨౦. శచి భాగ్యదంబాగమూలకాశము.

వల్లది. — విసవేరమాద త్తకర్పూరవీటి విచిత్రాచితగణపతి
 తను. — విసవే రావణు డింద్రజిత్త గ్రగచ్చులమేటి పిచుల
 నూచ్చి పూలె పొద్దితి జయధాటి. విసవే.

ఇల బడి మూర్ఖ మునిగి లేచి పెంచు నలె నోరుపగుల
 బలవించు చితలు, తలకించు చలవంచు హాస్తివమాళించు
 భృతి కించు చను వేటి కని యొచు నుస్పృశించు. విసవే. ౧
 ఈతంగుణము లెన్న నూలో పెయ్యాయిక గెల్పు పాత
 రో నుయ్యో గొయ్యో తల, పోత లాయెచు విస సప్తల
 యెగుయ్యో మొత్తో యనునిలిం పులగుంపుల కయ్యో య
 నను. విస.

బ్రతు కేటటి కని యంతటికి నీరా నతి హేతు నని లో
 కమాత యనక, కతకుడై కన్త చూసి వ్రేయుగడంగె వ్రా
 త మితి యనవలె నిది రావణున కేటివేలె. విస.

సామి పోవచ్చునునునందుం బుట్టి-వంతుడురా త్రీల
బట్టి శ్రీ, రామాదిని ముగ్ధుని గొల్పుమని పట్టి-కమ్మని తిరిగి
ను సుపావ్యునియిచ్చుచు చెప్పితి. విను॥ ౪

దీక్షని నొచ్చి కొలుపునూలముం కేరి న్నవగా మంతుల
చిత్తికిని, తునిగాదుల చెక్కి, కమ్మని శేషుని-హరిగాఁ వలం
చె రామదంతుని మాయపాఠి॥ విను॥ ౫

అని, కమ్మని గొళివారిము- ఇతిశాసనము.

చెప్పితి.—వినుతే కోకలవధానిని-వినులయోగి మానననంచా
దితి॥

అను.—భగంభగమని శేరి మోగియు రా-వసుండు లోకవి
రాశిమందు వెకతె, దివయఁ దీ-వ్రాశి శ్రీచేబడినఁ-
రాబంతమున నవికి నేనలనో॥ విను॥

నానసూరికృపాగ్రాసరాదిబహుసా - భనములఁ వనకు
తేచెక్కి, పరచివంబొక్కి పొగచెక్కి, బాదిక్కి చూచరా
మునిచెక్కి-నానగుగు వల్లెక్కిడివృషణియ, మావృషణి నారా
చతతి నొండె-మేకు ప్రుక్క వెత్తురుర గ్రుక్కచలమించ నొ
క్కనివై నుం జక్కచిక్కి విను॥ ౬

దుకుతే లక్ష్మిలోనఁబడి కాచిన-వకులై వలములు నృహ
నితే, బడివనదిగిని నొచ్చి వెర్నిచ్చి కనువడిబబుచి లంకఁ
నొచ్చి, పుడమిణ్ణఁ నీడ నీ వేడ నల-పొగడఁ బడినోర్వహ
నిని రావసుండు॥ విను॥ ౭

నేను రావసుడఁ చిది లంక యని-తా నెఱిగి తుక్కునన్ని

ధీశేష, పూనిమొక్కి కోర్కె వినువైరి-నే నోర్వంగ నెల
విమ్మనిన నోర్కె, దానవాధిప యవిఘ్నముగఁ బా-తాళహా-
మ మొనరింపు పవరకర, మైవరథ మగ్నియౌ నొగిఁబుట్ట-
వదెక్కి శేషగోళు గెల్పుమనె. విన. 3

౨౨. వాద హక్కుకరురాగము- ఘరిసాతాళము.

పల్లవి.—విశవే ఘనవేదాంతననచాలికాదిన్య- మణిమాలి
కాబాలికా.

అను.—దశహాగ్గిణియనేక దానవానికముల- దనచుట్టు
కానలుంది హర్షించి, మొవసీచాతాళగుహ-చనలునిఁబ్ర
తిష్ఠించు, మనుచు గురుసూక్తివలో-చుము నేయకావో-
డఁగె. విన.

భూసుపతతి భూనభోమండలము నిండ-శ్రీమన్నృపాల
తిలక యధిచార, హోమ మిది యనుచుఁ బలుక విభీష
ణుడు- శ్రీమగొనియాడఁ బంపెను హామమదాచులను, శ్రీ
విరాట సంగదురితోన్వృతలో- రామవిభునికి మొక్కి లుక
కోలలు దాటి, వేమూలు వావనులు. వెనకిది దశానమనె.
విననె. ౧

సకలు యనుచెలి విభీషణునిదత్తి యతఁడున్న తెజుగు
చేనన్నజాప గుహవాసి. మణుగుశిల మరుగుఁ బావఁగఁ
గిప్పులువడి, జోటఁబడి మహామాన-ధరుడైన రామగురి, శిర
ములుగఁగె గురియల మోడఁడల, మఱియచలుండై యు
న్న-తటిని మందోడఁగి, కుదులు వట్టిచ్చి- గొనివచ్చె

వంగదుడు. విస.

కైకముచి విడిచివరయుఁ బోకముడిచితి, ప్రీతరంబగు
మొగలగు. నాలు వెడలె, నానమూరకన్నలు లేమి నిలు.
చేకూడనరె కాకవికలరవ. కోకిలకంఠముగ నడలెను, ఈక
ష్టునకు లేమయిందైన సిగ్గు ఇత, రాగొమరుచేజానరాదే
యని పోసితి. విస.

వానికొదిలేచి సతి-నడలుచుని యమరవతి, వాని కొడు
కును వ్రేసెను సోమవిధ, చాలించినుచి సోమ కలుగుచ
ని-రాలోలనయనను లాలనముఁ జేసివగ, పేరి దైవాధిపము
ఈజోము, బాలజ్ఞానావలం. బనమొందు ముగ్ధున, మూలం
లు గుఱిమోహము లహమృతియు ననెను. విస.

దేహవ్యవాస్థులఁ గీయహంబుధివల, కిహసంస్కృతిమూ
లము అజ్ఞాన, వోహలము లింద్రబాలము ఇది చాలు, సోహ
మనలె నాన్మ- శుద్ధుఁడగుచునును, త్యాహాకృతివిరహ
కుండు సాక్షియుతుడు దేహించిరుచాగి. నీకాలకర్మన,
నోహాయలకు వర్ణాధ్యాయులకు నది కళముఘనము. విస.

నేను రాఘవులనని- లోనగాంచి వత్తునిని, వానేరసన్న
జన్మము క్షయనుని, భావంబుఁ జూరఁ బుత్తులెటులైన, గాని
మృదుల సీత-భగవంతునఁ దుదిని నీ, మే నన్ని కేతుకే ననుచా
యనే, నానాతిరాడ జగ- వ్నాయకుడతనిగెల్వొ, గా నీకుఁ
గాదస్య-గుణగుర్వయిందెనెను, విస.

మును మత్స్యకూర్మకీర్తి. మునుజన్మగవామనభ, కశీదే

వతానూపమై నానామి, మనువంశభూపాల- కనినిఃపరాజపి
త్వ, గణముల సముద్ధరించెను ఇప్పు డిలను, నివకులమున శ్రీ
రాముఁడనఁబుట్టి నినుఁజింప, మొనసి పరుఁడు ప్రధాన-పు
రుషేశ్వరుండ నెను. వివ. ౭

అరసి వృహడికి నీత-వర్చించి తమ్మునికి దొరతనం బిచ్చి
మునిపై యుడవిలో, దిరుగుమిశమగుణఖనిపై యని పలుక,
తరుణలే దక్షతమ నీతలక్ష్మిశ్రీ, హరి రాముఁడగు వతనిచే
జచ్చి చెచ్చెర నైత్యమొంద నటు- చేసితిని శేషగిరి, వరు
నిగురి గంటి వని-వచ్చె సభ కలసురారి. వివ. ౮

౨౩. కిశోరగోపరాముఁ డిశోరము,

వల్లవి.—వతిసంవీజ్యమానసుచామ- రాలోలసీతాలకాచినవే.

అను.—చతురధినితాపసనుతగుణబాలకాలత్రిఫలము

దివ్యసాధన లగ్ని వర్ణవృశ్చికపర్వరోము, లతులబలులుఖడ్గ
రోమాదివీ-రాగ్రేసరులు రణవిఠారులు, సుకుశముతోడే
రుద మదగజ- ఘోటక ఖరముల స్వామి ర్ తన, నిధము
చుట్టు మతముబిట్టు చూపుదు- రాచావళును శ్రీరాజ
లను. రతి.

మణిశ్రీటమకరకుండలముల- రుణకిరణములయచి మీఱఁ
గా, ఘనచిరత్నరత్నఖచితమగు పత-క ముగమునందొరయ
గా, కరమైన నేర్పిల్పులేనుగుదంతము- తగుతోడవయ్యును
గెలుపు దిశాంతము, అను చాటునీటు దోఁప నన్యలు బు
లారె యిక్కఁడు బలారితై భవు, దనుచుఁబలుకఁగ దశావనుఁ

వా. పావకేరి కడకా ప్రసాదావళి, కనుకదాకాల నిండఁజేయు. చాల్చి చిగుడై ముచ్చివాకున. చరి.

భాగవతమునెడిభేరివము. నవిలి ధువిని నివిని నిండ, నా జెనుగునాహవమునుఁ బ్రెప్పిరి. వ్యాగాము కోర్కె నిండ, హరితూగిళ్ళ వాకాదు లిరు. వనకగముల వికడై తనకానెన, నా నేముర్వెపునను లలుత మెజయఁబ్ర. పీఠతననికివెల్వడ నభి, కాగా యగుల నాంచి హరి విభీ-మణునిమాట బాలించియు, పోని మెచటఁ గాన మని తల యూచి. పొంగారుబంధారు విల్లొనరతి.

వీడి మీటివ పూటిగా మా.ర్చిట. శ్మతిఁ కేసి, తూగా యుగిరి నెడలిపారలు శిచాళి, మిరయఁగి నేలఁ దీసి, పా నెలాఘవమురిణవటివృత్తఁ-బనులు మెచ్చు కేళు నను నిచ్చుఁ గిరి, శ్రేణిలో నలఁగి జక్కలకే-తేరివకువున కీర్తివా ముడు, జాగతన మునూరె బలి ముచ్చురె యని జగిలివా రెల్లను, వారి నుతిందిరి శేషాచరివతి పు-రాణపురుషు, కనె నయమెఱిగి. చరి.

౨౪. నాటరాగము-అదిభాగము.

చల్లవి.—పూర్వభవ యవతే-నత్తమణి వినతే. ప్రభేలనము X విభాకరాత్మక. ముఖాగ చరివీరులనొంది నిజ,

అను— సఖాళి నలగించిమెముఁ జెంచి లిఖించి నటుల, బరించి వైరుల, ముఖాముఖగ నెడిరించి చల-ము మించి దట్టింది విశ్వముఖం దక్షలామ్ర-మలను బరగించి, యభండ

౧౭౦ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణీర్తనలు

గతి నలయుంచెఁ గపిబలము నుభ.

రావణ యిటు రమ్మని హుమ్మని యావాఁజుఁడు పి
డికిఁ బొడువ సోలి చ్రాలి, చావు వప్ప సా లి కేల నాల
మనుఁగొలి-దేలఁజో నెత్తురున్ పడినోళ్ళ, బావిని శ్రీశృంగపి
లలో యువఁ గా వెడలెఁ దలలో మెడ దడరె, దేవుఁ డె
ఱుఁగు నీవెట్లు కట్ట యని-భావించి యాంజనేయ బలిబలి
కరాజేయ నీ-లావు మెచ్చనచ్చు నన బ్రదికి యు-న్నావిదే
టి బలంబనఁ బ్రవగిమనఁ నుభ.

౧
ఇన నీహోటు గని మాటుకొని నే నవల నిను ప్రేతు బ్ర
తికెననో నా, నానరాశనుం దఱచె నడచెనుంతలో నా-కా
సు విర్నిరఁజోవ నంతలో, దానిలం జొరంగె నంతలో నన
మేనఱిగి యింతలో హిత హృదయె హా నిశావరా యన్న
యడయన, దానవుఁడు మార్కొని పైఁ జని యెన లేని బలు
మెన్ను యున్న, మానఁ బోరు మానుమంతఁ దల వారి
సూనుఁడును నలుఁడు నీలుఁడు నమరిరి ను.

౨
ఒక యగ్నివర్ష యిటురా పటుముట్టి నొంటు నని శృతాం
తుఁ డనదాసి, మాటుమా టాడనీ కనిలజఁడు వేరడచెవాని
సర్పకోముని, జారకొడుగు సేర్పకో యువ ద్రుంచె నీరెనలు
నిచే ఖడ్గకోముము, సారాహివవసభిముడు తెగ టారెను
వృశ్చికోముడు ఘో, చారికాలు డగునీలిచే గొంతహాయి
జెరచె జరము రామునిచెంత నుభ.

౩
లంకానాథు డంతట నొకట బాతిచేత హితులు తెగుట

గని, తింకర జలావర మోర్చి మోర్చి యుక్తి నీకు గర్వి యను
కిస్కన్, శంక లేక కఘనాయుగ. నీటికి శరాసారమున ముం
చెను పొడి, నుంకుగొని యలించెను నలంచెను కంకణతా
ఖలాస్త్రములనహ, గొంకరి నే నేమందున జగముం దె
లుంగ ముందుజగ, లంక ఘోరరామరావనులిటు లాహవం
లూర్చి కనులవిడు సుఫ.

భూమిపై నిలిచి పారి కథముపై యామినిచేసు మంద
చేట్టులు, నామి మాతల్ కథలు నానుమరుకవతి కయ, నే
మి మిగానుడక గి హింపు మి దెందు జయవమరి మ
నదిగా చెట్టు, నామెలని నిర్వరగా కథము తగ నామి చెట్టి
కొనచేయ గుడిను, తామి దుంపిచే కక్కి రావలు గొ
ను మని మ్రొక్కి ధను, ఏ మహాస్త్రముల్ తులగముల్ నే
ని వెల్ల శేషగివరా వి నవదు ముఫ.

౨౨. యజ్ఞకాండము.

౨౨. యజ్ఞకాండము. యజ్ఞకాండము. యజ్ఞకాండము.

అను. సామకరముల్ వశానమిక్త సామకములై చరన్వ
రంబు నీమనంబుని నిల గలగుక్రియక ధీమక్రిమములం
దలవడి, హైమపుంఖకంకనగిరినా యకసహస్రములు
మహామహులై, సాము జేసి యేసి కంచి నుతించ నావర
నగల్గున కలవి నా దురగ గొమా.

అగత్యుపరాగరాని సమమోగ ప్రయోగకృతప్రతికృతు

లము, దూగి యొక్కరి నొకరు హంకరించిరి ఏని మాహ్మోనిరి తొలుత సతి గరిమ ధనుర్వ్యాలతాటంకృతుల భూవభౌం శరంబు నిండ, గా నుదంపుడు గురుల్ వప్పక కళానరుత్వముల బల్ పావలికల తానుగను శిరీముఖము లలపు ములు బులి పరాక్రమముల సింహముతో, వాగ బోలిరని కేరి యామానవదళి. గౌమా.

వింటనుదళివదనుడు పదిటబుడ్రెంటు నిరువదింటి గడున్ వడి నేడు, పంటి వాని నన్నింటి తూపుల బో గెంటివోనేసె రావవిభుడు సుర, కంటకు నపు డాద్యాహురి ననలు కై నడి సత డాగ్రహించి యేబ, దింట నొంట నూట గనలి పది పంటియంటు వాటంటుగను మి, న్నంటి కవాటంటనబరగు వాని యురము లక్షించి యిలాధిపు డడ రంట చేతు నల్ల మాయలరావ వాసురుడు పోలి తెలిసెను సాక్షువను .

మాతలి తెచ్చినవారిస్యందవము వాతటి నెక్కి న్నహరి ప కోడంతాతలేకుడై జ్యారవమున బ్రహ్మాండము నిండి మో హరించెను, చాతురి నసురాధీశుడు ప చేతనుడై రామాధి పునెదిరి, జాతమాపరత్నాంచితరాణ- జాతము బ్రయత్నం బుగనేసి, నీరావతి మేరుస్థిర శృతియైతనవి, భ్యాతి హెచ్చ పంత నెచ్చరించి- నాటులలరననును లవరశేష్. గౌమా.

రావణు డనలాక్షుము నేడు శ్రీ-రాఘవు డనలాక్షు ముననె మాన్చె, దై నముననేదై వాక్షుము మరల్చె- దై నత స్మృపదతంపము జిక్షు, కోవిదుడై వాయుసరాజ కా-కోడర

కూర్కాశ్రమం బలంబున, నావకీలామూలమున భుజగములు
రావెడలెడివధుమున గలగరుచు, భావనపుంజాశ్రమము పుం
రత్నం బనసప్రయోగించె జయోన్నతియై, యావిహంగమా
శ్రమములింగి భాంబము లయ్యుహితములఁ దుగ్గించె.
గొమా.

నాకాశ్రమము ప్రసిహితం బయిన భాగము లడలించెను
శత్రుల సహస్ర, మాకురుభుజుల లంకేంద్రుఁడొకటఁ హరి
సారథి నొంచి యతఁడతఁడ, డై గనకై యాశక్తి కేతువు-
నననింబడఁగ నాత్మమున నేసి, శ్రీగరుచ్చరములఁ బూర్వ
ప్రహరించి నాహసముల కైంద్రమున, మూఁగినసురభేద
రవిరాచ్చోమునులు విభేషణును భీతిలిది, గాగచతులు
యూథవములయైనా కాక్రియనగా నశములును గల్గించె.
గొమా.

నిటలనలభ్యకుటియై కన్గనగ, న్నీను కెంఱాయకుఁడగుచో
యనగ, బలుతరకోభాగిని సనుర కాటించు ననగివి నృప
కిటి విఁద, నిటపుగఁగొని లంకారముఁ జేసి చులశరములు
లంకాపతి నేసి యు, నుటు నగండ్డదంచి కవులకునఁ శోషము
గావించి యాశ్రమించి, కుటిలాత్మకునుడుకార్పగను జగన్తు
దుకోపం బానడఁబ్రళాపంబున, బటియ నంతకుం డినది న
గను హరి వరునునఁ జరాచరములు నరదేవరె. గొమా.

పుడమి గడగిడవడఁకె రావణున కెడదభయంబు దొడఁ
గఁగుపితుఁ డగు, పుడమి తేలి కానికాటెందుగినికె బోరనున

మనుష్యై నిర్యేట్తోకో, గమ విదియనుచు సురల్ విచూనా-
గ్రములనుండి కన్నుమల్ గనుంగొని, కదక కంఠసూపులు
దాల్చినవం గాఢృతకరచాపులు దలవడి, యుడుగక న్నానాలో
రాత్రములు మున్నుతి నొంపొయ్యె నొంచుచు వా, రద
రిరందు రఘుపతేంద్రుఁ డగుకే నాచలపతి ప్రియత సుకృతి
యగుచుఁ గౌనూ.

౭

—అనుచుచావము— అదితాశము.

పల్లవి.—విను చెలి.

అను.—విను చెలి రాముడు కడువడి కరలి. తనువునదూ
పులు నినివి చేవరలి. కనుజునిలక్మేము నతికొంగులి.

విను చెలి.

చెలిరామరల నేను కనుల పొలి చెం గలువనిలిచెలువుదా
ల్చెను, తలలుపది పదితూపుల విసమనే కులుండిలఁ నూల్చె
ను నేనే మొల్చెను. విను,

౮

మణియొక పదిమాన్సు నూలు మాన్సు నెఱయఁగఁ జలర్
మ్రొంచెను, శిరములు గళములు కరములు మ్రొంప ను. కర
మునొలఁ గని పొరికోపించెను. విను.

౯

మణికోకిలములు మకరకుండలములు మంజముక్తామణిహా
రముల్, మ చకచ్చకల ననుచగుతాళికల్ కేర కడములుగ
లతనువుల్ చేకొనె. విను.

౧౦

తలకొడవులు ఏరులపా.మ్మ లను పాతకముకే చేవర
మల్ గల, ఖలురావణ చేహము లెచ్చనినలె వెలుగఁ పల్చెను

వొందె వృషభాధి బల. విను. ౪

నేని నే నలవిది నజీవే నసారితీ వీనికిఁ బాపు లేరాదును
ఈశరము లెట్లు నైదులుఁ బొరిగొన నీవి వితామె నని పూరి
చిఁగిల్లెను. విను. ౫

కారణకారణవైయ్య నరునివలె గన్పట్టెను పుష్పకోవ
ను, గారజీ మాయన్న కనుపులోపలిసుధా ఘట మెగల్పును
ని విశ్లేషణుఁ డనెను. విను. ౬

పొట్టెలు నెక్కినదిట్టమ్ము శ్రీరాముఁ డట్టె యేయసుధా
కుంభము, మెట్టు గాల్చి తాంతిఁ బడఁ గొట్టె నసురతలర్
తొమ్మిది పదునెనిమిది దోస్తస్సంభముల్. విను. ౭

మోటహూనవలెఁ జెన్నరి పగ దశ-ముఖుఁ డొగుగణ
చిద్రోయి, పొటనమునఁ జోరెను శేషాచల- పరిశోనాః
నొక్క పగలు లేయి. విను. ౮

౩౭, కావ్యము- అటకావము.

పల్లవి.—రమణీ విమళాయమె యీచరితము॥

అను.—ప్రమదలవిచదులనస్మృణుడై రామ చంద్రుడు రావ
నాథో జోను తెంతో. రమ.

కృషిరము లనరంట నేసి పటపట పల్లవ కొటికి పగలు
దాసి, కొదలేరికినుకచే నోదంజొల్లాసి, యెదో నాడముచే
వృక్ష కేంద్రముదాసి, కదసె గాలము నీ కటాను యు గాం
తాన్నివలె రాము డడలెను. రమ. ౧

అను—ప్రదు పల్లహానమున మీన ముట్టె దీటి యుల్లాస

మున, పెన నిన్ను గెల్తు నే నని సాహసమున మనలగు రా
మూ రహ్మాయని రోషమున, ననదుగానిచటమున నిరుహ
స్థున చామన బోలి నిర్జను. రమ. ౨

ఈవిధమున పరావర్తిగా రామ రామబల్ హరి కేసరిగా,
దేవ రాఘవ మనవి ద్భృంగ వజీరా భావింప వీని బంధక
లాడు విరివిగా, దేవకంఠకుని బ్రహ్మాత్మము చేతయు మనెను
నురసాగి. రమణి. ౩

బ్రహ్మాత్మ బరిబోసి రఘు పతి సమత్రీయుగ తేరి, సిం
హ మేరుగు బట్టి చీల్చినట్టి రాసి బ్రహ్మరాకాసిప్రాణాశీ
గొవ నేసి, బ్రహ్మచే రామబిత్తిల యిల రాల్చి పాడి తేనె
బ్రహ్మాత్మము. గమణి. ౪

బ్రహ్మాత్మమున మిది దీన రామ-బ్రహ్మ కలదు వ్రా
సె నా రా యన, బ్రహ్మసింహవబ్రహ్మబుద్ధాగ్రుహ-బ్రా
హ్మ సభముగ వాగ్ద్రుహ్మమును మనచార, బ్రహ్మబుద్ధ
హ్మబ్రాహ్మ- బ్రహ్మమిల నేవనిచిహరి యరిల రమణి. ౫

౫. నాగకంఠుడనాడు-అతివాగ్మయ.

పల్లవి.—చిన వే కలకంఠులితకంఠ నుతనై కుంఠ!

అను.—మనుజులకునిగెల్పు రా-వసుదాపు గని యుత్కంఠ
నరచరిత చెలంగి మేర మేలని ననంతి తేరిన ననంతి
కములనుచిన;

కర్పిండుగ నురకుండుభులు మొరిసె-రామునిపై చేవ,
మందారపుష్పవృష్టి నురిసె జగదనుమతి చెవుల-విందాయె

వచ్చురలో దిద్దికొంచా మని యాపిరి, ముందు తీతీలరాయని
తను-వంతు జ్యోతి పెడలి రాఘవు ననమివినః ౧

మర లచ్చెరువు నొంద వీడు-పరహారరతుడు, గురుజవ
క్రొహి యయ్య నేడు ము-క్కడైనాడు, హరికి మనము
వత్సదేహ-మట్ట నాహరిని గూడు, బాగుల కివ్వరికి దెప్ప
రమని-కురముని-చ్యూ ఉనియె దేవతల గని విస॥ ౨

రావణుఁ డలుక నృపాఁడయిందే మది నిల్పుటచే-రాము
వైకుంఠముఁ జెంద మోక్షము నొంద, శ్రీపంథుని పగనై
వను చెల్లివై నను బొందు-గేవలబ్రహ్మమి నిలుచును నిశ్చ
ప్తుఁ డై న ఖలుఁడై న ననెను ముని॥విస॥ ౩

అని దశాస్థ్యఁ గునియి వాచలిచేవి-ల్వలవలిచే దూ, పా
వర విల వాసీనుడై విలిచె నీ ద్విస్తుతిఁ జెన్నొ వరి శ్రేగను
లెఱుఁగ బొట్టఁ మేను రవికోటిబృథచే, ననరాగా వీరల
క్షీమద-ననయు శేషగిరి రాముఁ డరయఁగనువిస॥ ౪

౨౯. అహంబాధిభూతవాదము.

పల్లవి.—విసవే హేమదుర్గా పవైశ్చర్యవర్తి.

అను.—ఇనవంశమాధి పథిమమతో - నిసబానిలబాదులతో
మితో, మనను నే జయము శ్రీయును గొంట-ననుమను మీ
కథ జగతి వాక్రవ్యుఁ డనె విస.

కురులు తీరాడఁ గుంకుమరేఖ-గరఁగ మోమువాడ వగ
తోడ, మెఱుఁగుకన్నులనీరు నెరజడితో నీదాడ-యగువుల
యిన విగోగుబ్బలబువుచే గౌ నసేమాడ, వరులు చాల మం

దోడరి మొదల-సకల ల్వచ్చిరి హాహరమబునను. వివ. ౧
హానాథ హారాదణ హారాథూరా-హాలోకవిద్రావణా ఇ
నై రావణా, దీనుల మగుమముః దేర్చగదే రమణ-రావ
నేంద్రాస్మిహోతుని భూనాయకవ్యస్యః దాప్సేనా, నేను
రామునికి నీత నిమ్మని-నినుః తెల్పిన వివక్షతి ననెను మయ
మిత. వివ. ౨

అన్నా యాపద్దు రామునితో వల-దన్నా యెంత రద్దు
చేసితి, నన్నా మిన్నా సింగముః గాల-దన్ను లేటిపొద్దు, పి
న్న పెద్ద ల్వద్దువద్దు- అన్నావని నేమి ఫలము కద్దు, నిమ్మ
నాటికెఱ సాహసికు లిల-నున్నా రేయది విభీషణుడడరెఱు.

స్వామి లక్ష్మణునిఁ గని యీవిధి-వణు బోధింపుమని ప
ల్కివ విని, నామితిఁ జేరి పరితపించె-వపు నబుడ నీ, మీ
మెయి నీతను నీకెవ్వఁడు-ఇతనికి నీ వెవ్వఁడ నేమివని, భూమి
నినుక నది వేగమునఁ జను-పోల్కి జని మృతులు దైవమా
య ననె. వివ. ౩

నేను నీ వను తెల్ల భ్రాంతి మేడల-మేడల దేహివల్ల
దేహి యో నెల్ల, మానాభిమానానమానములు కల్ల, రాను
జ్ఞానానందబ్రహ్మ, మే పవ కున్నవానికి ముక్తి యిల్ల, యీశ
య-బుగ సౌఖ్య మొంది స-మిథితేజము బయల్ నేయు
కునె పారి. వివ. ౪

శ్రీమః తెల్పురామామణునినుడి నడర దేరి-యిప్పుడు
రాఘవునకునల్ వలకొనివచ్చె, నిపుణ మీయన్న యపా

పు. దనురాముని-యపమ మెచ్చి యంతఃకూర, చపలాక్షుల నూరాచ్చి యగ్రహవి, నవదిమిగముగ ననుజాత పూని రా-
నందలమున నిమగ్నాని చనె విభీషణుడు. విర.

వేదవేద్యులతో నాహిత్యాన్నివ-విధానమునాను బరలోక విధుల, వేదోక్తముగ నన్నకు-విభీషణుడు సలిపెను, వేదవేద్యుడగు శేషిరిశీ-వేంకటరామేంద్రునకు మొక్కిన, సాదిత ప్రయోగింపవలయు పారి యు-పయోగింపవలయు నుభయంబులను. విరవే.

కవి. శిలపాపియ ముష్టిపాతాళము.

పల్లవి.—దేవాదిదేవుని రాముని సత్యవాదో-పూవులతోడి విరవే.

అను.—మావచ్చుండ్రశ్చ సూర్యశ్చ-యావచ్ఛక్తి మేదిని, యావచ్ఛక్తికథా లోకే-యావచ్ఛక్తికథా కథోక్తసా, శీర్షి విభీషణ' యని మావాదె పలికిరి-వేదవేద్యుల సప్తాధి పేక మొనర్చు నుచి. దేవా.

రామేంద్రునియానతి శిరమునం దిమగ్నాని-సామితి వా వసుల దోడ్కొని వేగమె చని, హేమప్రాకారచాపము-క్తా మణికోరణము, శీర్షిమత్త్రులగృహంగణము-శీర్షిము లంకాపు రీంద్రము, వేమణుం బొగడి కల్యాణాదిలయమునను-హేమ సింహాసనమున నవ్విభీషణు నుచిచ. దేవా.

సాముద్రకలమ్ములు-వర్తకంధముల నింది, శ్రీ నింది మైత్రో, దెప్పించి కర్మ మొప్పించి, సూచిపదముల బాలిం

౧౫౦ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు

చి లంక దేవులు మని మంచి, వ్రేమించి పట్టముఁబూన్చి-సా
మానిశ్చితుల్ వడించి, భూమినురులు తాను విభీషణాభిషే
క-మొనరించును రామానుజుఁడు సంభోమమున. దేవా. ౨

కానుకలతో వఖుఁడు లక్ష్మణుఁ డగ్గిముననే రా-దాన
వేంద్రశ్రీ మీఱ విభీషణుఁడు, దీనావముడై వీరాధిపతు
డు ముందుగౌరవ-మానితుఁడౌ శ్రీరామప్రభునన్నిధితేర,
సావరిక వచ్చి యభివాదయే-హం వృథవంద్ర శేషాచలేం
ద్రా యని నతు బొవర్చె. దేవా. ౩

పా. కా. భోజరాగము-అదితాశము.

వల్లవి.—వీరావాదసాధిసయితమ స్తకా - విలసత్క-రాంచిత
భుస్తకా.

అను.—ప్రవాసముని శ్రీమద్విభీషణుని రామ-తోడపతి కా
గిటిలో మన్నించి భువిలో, నాకమయ్యె గీర్తి కృతకృ
త్యుఁడ-వైతి యున్నాఁడె నని పలికి, జాణయై విభీష
ణానుమతి నాంజనేయ సీతకు నాగెల్పు తెల్పుమనె. పి.
మారుచి రామనియావతి లంకావగరి-తేరి శింశుపాత
రువు పోవునఁ నక్క, మీఱినవగురువుచే నల్లపుడు-శ్రీరా
మ శ్రీరామ శ్రీమత్పాదకనామ, కోరి ననుఁ గావతే అని యని
పే.మాఁడు పల్కుసీతావతికి నతి, సారె కొనర్ప హితాగ్రణి
యనుచు-నారముగి జెలిసి సేవనల నిచ్చి, హారమణిగణము-
లనఁ బ్రీయొక్తుల మనిచి. వీణా. ౧

అమ్మా సీతమ్మా రాముఁడు రావణుని-నవిలో నలల

ముగా బాధిగొని వనిన, గొమ్మవీచలవించుగా నిని యు
 ప్పొంగ-నిమ్మహి నిమనంటికును లేవరు ముక్కునకి, తమ్ము
 చూలి పినిగొక మునుచు నిచ్చు రాకన్నా కిరవ చేకొమ్మ
 యని యమ్మ యరిచి సలపించున, నమ్మనిత్తునును స్వభావ
 కేరి మా-యమ్మ మీజయము పరి మిమ్మనది వనె. ఏగా.

ఎవరికి న నే వింశ చేపినినట్టి-యచనిన నభిక్షేపించి య
 లంకించి, నవరత్నములమంచిపల్లకి నుంచె-నవరణాదోశి తే
 జనువిభీషణా యన, నననిపరిచూపతి శిరమునం ఇదిగొని-
 పవనకాదివఖులతోడఁ జని య-భంగనంభ్రమముతో నిపు
 గులగు, నువిదలను బనుచు జడలు విడిచించి-యువతీని నుం
 గళిస్తాన మొనర్చిరి. ఏగా.

పట్టుచీర గట్టి బంగారురవిక దొడ-బొట్టు కమ్మనెక్కి
 కాటుక ననుల, బెట్టి కురులు గూర్చి నరులు చుట్టి-పట్టెక
 బన్ననరము బవిరెలు మునుపు తాళిల్-పతకము నంకి నరులు
 కీర్తకడములు, దిట్టమగునొడ్డగాములిగెము- ద్రైపుముంగర రా
 గముగలందెలు, మట్టెలుఁ జుగుగజెలును కై చేసె-మఁజాలాం
 దోశికమున నుడి రతివను. ఏగా.

పల్లకిలో సీతాభామ శ్రీరామువలె-వల్లసిల్లంగ రాగ గని
 కకిడనుజడన. లెల్లఁ గల్గొన మునుగొని నేత్రహినులు-మచ్చిం
 పు గోలాహలమై పడికించి యిలా, నల్లభుఁ దనుమతిచి
 చూడఁగాఁ బంచి-యల్లచూయసీతక పడిచి ము క్కున్న ని
 శివసీతక లేచలంద, మెల్లన శివక పడి రమ్మనెన నడిచి-

సూ. ౨ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణోత్తమః

మృగాక్షి శేషశిశుసన్నిధిః శేక. వీణా.

గ

౨౨. శా. రా. పృ. ౧౦౧౦౦-౧౦౨౦౦౦౦.

పల్లవి. — శ్రీరామరామంతకల్యాణవతీ-సంగీతభాగతీ విసవే.

అను. — ఉద్వృంఘన సీత రామునికి మొక్కి - చెంగట నిలువ ముప్పటికెవరు వక్కి, అంగనామనే రాముని నేనని జంపి చెఱవిడిపించితివి, సంగతిగ నీమనసు వచ్చిన-బాడలను బొమ్మనెను వఘవతి. శృంగా.

అనిన రాముని మది భావించి లక్ష్మణునిఁ గాంచికన్నీరునించి, కనితలమున నన్నుఁ గనుఁగొన వన్నా - అనలునిఁ జొచ్చి వచ్చినమీఁద వనై, ననుఁ జేకొనునాకో మీయన్న అవివ మానినికి కనునన్న, జనవతి యొనర్చ జ్వల-నువిప్రజ్వలనయొందించె నగచితతి. శృంగా.

తరుచి ప్రియక్షణ మొనర్చి నిభునిక-దండప్రణామ మొనర్చి, కురు పతి దైవ పురియుంటినని-వరమపదిత్ర యోపన మానమిత్ర, నరసుఁ డగునిభుని ననుసూర్చి- యరసి రిక్షింపుమని పేర్చి యుఁజేకి నన్నవి జానకి సురా-సుర మనుజులవినరులుపోగడగ. శృంగా.

ఇందుగ్రియ యముడు వసుణుడు గుభేరుడు - పృథ్వీహనుడు నీశానుడు చంద్ర సూర్య సింహ చారణపను- వంయు మీందుగ్రిలతో ల్లివ్వా వచ్చి వృసింహ, సాంనోక్తి వి జగత్కర్తృపు- సాక్షివి జ్ఞానవిగ్రహుడవ, కిందిగ్రియుడవు చిదావందిమూ-ర్తివటంచు రాముని నుతించెను. శృంగా.

క

మనువులలో విభావసుదవు రుద్రులలో. ససమాక్షుడవు శంకరుడవు, వెనఁ జతుర్ముఖులవిహృ ఏవె ప్పాగేంద్రియ- మససుకాసశ్వినుల చంద్రసూర్యులు, పోసఁగఁ గన్నులుఁ గల్గ్మిడకు- మొదలొకడ నచలుడ వతుయుడ, ససశ్చ కుడమాయ నరాకృతి - సరినడఁచె. దగిలి వని రమరులు. శృంగ.

ఈవహిని సురలు గొనియాడ బ్రహ్మ- దేవుఁడు ప్రగామి ల్లివేడ, భావింపఁగాఁ గోరి ప్రణామాల్లి-దేవ శేషాద్రివిహరికొరి, రావణాంతకయాపధారి - రాగరహితమహోనునారి, భావచారిపీముఖసూరి. ప్రిమదశాః యని నుతించెను. శృంగ.

33. కన్నునొకఁడు- మాచకతాళము.

వల్లవి.—వాడే విష్ణుం విష్ణు మశేషస్థితిహేతుః - తావత్ భాగ్యశ్శ్లానిధి రంతర్వృది భావ్యం, మీయాహేయవ్యం ద్వవిహీనం పరమేశం, సత్తామాత్రం పరవృత్తాదిష్టం వృ శిహావత్. వందే.

ప్రాణాపానా నిశ్చయబుద్ధ్యా హృదికృత్వా, చిత్వాస ర్వం సంశయబంధం విషయాఘాత్, వశ్యంతీశం యం గతే మోహ యతయ స్తం, వందే రామం రత్న కిరీటం రవిభా సమ్. వందే.

మానూతీతం మాధవ మాధ్యం జగదాదిం, మానూతీ తం మోహవినాశం మునివంశ్యం, యోగిధ్యేయం యోగవి భావం పరిపూర్ణం, వందేరామ రంజితలోకం రమణీయమ్.

నందే.

౨

భావాభావప్రత్యయహింసం భవముశ్చైవ, లోభోగాన్మైతరర్హి
తపాదాంబుజయుగ్మం, నిత్యవత్సర్వం బుద్ధమనంతరం ప్రణవా
శ్చ్యం, వందే రామం పరమేశ్వరసుధాపమ్. వందే. ౩

త్వం మే నాథస్సాధితకార్యోఽఖలకారీ, మాయూపితో
మాధవమాపోఽఖలధారీ, భక్త్యాగమ్యా భావితమాపో భ
వహారీ, యోగాభ్యామై ర్భావితచేత స్సహచారీ. వందే. ౪

త్వామాద్యంతం లోకతతీనాం మహిశం, లోకానాంనో
తాకీకమానై రభీగమ్యం, భక్తశ్రద్ధాభావితచిత్తైర్భజనీయం
వందే రామం నుండర ముదీపరవీలమ్. వందే. ౫

కోవాన్జ్ఞాతం త్వా మతిమానం, మానాన్స్తో మాధవ
శక్తో మునిమాన్యహ్, బృందారశ్యే వందిత బృందారకబృం
దం, వందే రామం భవముఖవంశ్యం సుఖకండమ్. వందే. ౬

నానాశాస్త్రై ర్వేదపురాణైః ప్రతిపాద్యం, నిత్యానం
దం నిర్విషయజ్ఞాన మనాదిమ్, మత్సేవాత్మం నూనషభావం
ప్రతిపన్నం వందే రామం మరకతవర్ణం మధురేశమ్. వం.

శ్రీఘ్నాయుక్తయః పతతీమం స్తవమాద్యం, బ్రాహ్మణ్య
హ్మజ్ఞాన విదానం భువి మత్స్యం, రామం శ్యామం కామిత
కామప్రేక్ష మిశం, ధ్యాత్వాధ్యాత్వా పాతకహలై ర్విగత
స్సన్యత్. వందే. ౭

పద. హింసాభింసాదానము- అతిభాగము.

వల్లవి.—అని బ్రహ్మ రామచంద్రుని- గొనియాడెనా శు

తీర్చిదిద్దె.

అను.—అనలుః బాహరి వేదిక. ఇత బాహరిగోష్ఠిక. అని.

పీఠాంతరి మహాభృతి సీతేశ విగ్రహ, శ్రోతామునిబాతా రిని-హృత సీత లోకమాత. అని. ౧

సీత నాయందు దాచివరమ-గిత్ బ్రహ్మసుకమణిన్, జేవచో రావణాంశక. దీవపాలశిలక. అని. ౨

కలువతమ్మలకొలనిలో సీరి-కదగిన్ తగుతగుగిన్, మలి కితకా బెడలనిచెన్ శ్రీహరి-మనిచెన్ దొడిమనిచెన్. అని.

యోమాగ్రిణి శేషాద్రీవి-భూపామణి వెలుగిన్, దోషా ధకరోమానని. తొలగున్ శ్రీగలుగున్. అని. ౩

౩౫. పుష్పానిరావరణము-అదికాండము.

పల్లవి.—భజేహం భవానిహృదా - భావితం బుభనేనితమ్.

అను.—నిజాశ్రితభవనవాసలవి. నిర్మలనామధేయం, అది జన్మహేనం నాగరాజగేయం-ప్రకామరేద్రం రామచం ద్రం. భజే.

ఇంద్రసిందరిశ్యామం-హితవ్రసన్నముఖాభిరామం, బృం దాచకశోకవిరామం- శ్రీకాముశనుకామం, పండితసనకసనం దసహామ మరిందమం శ్రీరామం. భజే. ౧

బ్రహ్మనందనందోహం - ప్రమోదావహ మమేయదే హం, తపోయోగసమాధివిన్ముగ్ధం- తపనజాపూర్వభాగ్యం మహర్షభావ్యం కృపణభావ్యం కృపావినిద్రం రామభద్రం. భజేహం. ౨

విదేహానందరూపం- విదేహాదికృతసల్లాపం, చివా
నందమాలాయుత ము- శేషమౌగసమన్వితం, త్వచాప్తనిర
తస్పదాస్థితక- ప్రమష్టమతిమాన్ ప్రసంగవాన్. భజే. ౩
స్ఫురప్రత్న కేయూరకాంతం- కీరీటకండలభానుమంతం,
పురానాతిలోభ- శ్రీ-పురందరమణీమితాభం, స్మరాతికాం
తం సహనుమంతం- స్థిరం కాంతం శ్రీకాంతం. భజే. ౪
జ్వలచ్చంద్రికాంతావనీనం కుమామతయా సుఖాసీనం,
దళత్సంకజదళాయతాక్షం దయాకలాక్షవీక్షం, ఖలారినా
శిం కైవల్యశోకం విలాస శేషాచలాధీశమ్. భజే. ౫

౩౬. యః కలకాంధోఽ- చరితాశిమః.

పల్లవి.—పంటివా మగ్ధా సర్వహాపవన్ విభురామేంద్రసిన్హా
త్రీము.

అను.—తెలు, గంటిరాజగు వేగంబతో నాతన్ని కంటికత
లు విచిత్రము, ఇహవది, కంటిచొర జగదముగ జచ్చిన
కొలల సమ్మతపు జడివి పలకడి, గంటించి బ్రతికింపు మ
న హరి-తోంటియటల నొనర్చె వానరులవింటి.

జంట బాయక నే నంటి వంజలిచేసి ముక్కంటిని సీతా
రామా మనః, గంటిని నినుఁ జూడఁ-గంటిని ప్రజ నోము,
వంట సకరఘటదై శ్రీరామా చూడుమ,టంటినతండ రా
ము,దళినవ-హస్తమున జనకునకు మొక్కిక్కను, అంటి కాగి
ట నడి సుతుని ముక్తాక్షి కొనియాడి చని దళదళుడువిం
సీతాలక్ష్మణులతో తెలిసి పప్పుగళ-హస్తకులై కై

చేసి చనినా, తేతోముక మరిన కీర్తాముడు పూని-చేపట్టి
ధరతు నెడఁగాసి తోడవుల, నేతెజంసునఁ బొడుగ నగు రః
వి-హితాదికపుల బహుమని మ,స్త్రితి యగు ననిలఁ బడినుడి
మనఁబాట నలరించె నతఁ డందఱిని వింటి॥

అంబరయానత్ర్యంబకసఖవిమా-నంబున కాకుపు మం
డి తన్నుని, బింబోష్ఠి సీతఁ బుష్పకంబు నె-క్కుం బంచ
సెలపు నొనుండి సిసులఁ ది, రంబునా కాజ్య మేలుడు మహా-
కాజ్యై యనిన నతి స్వామీ, యంబ కాసల్య కెడఁగి-య
యోధ్యాపురిని మును గవఁగ నికు మనిరి॥వింటి॥ ౨

హనుమంతుని వెకలదనచతులసుగ్రీ-పుని విభీషణుని నుం
త్రు, లను నూడిరమ్మని భవదుయాన-మున నిడికొనె రఘు
వంశముగే దారి, ఘనవధంబునఁ జనఁ బనిగొని-జనకజం
గనుగొని త్రోకూటంబున లంకపాగము గను మిది-రంభవి
రావణాది పీల్చినచో బనను॥వింటి॥ ౩

ఇది సేతువు కడలి పేటల రా-మేశ్వరు నొడవించినా నబ
లామూలో, నదే రావణానుజఁ డితక్షణ-నచో అ-ల్లదె కిష్కిం
ధ యబలా వారి, నిర్వికళించినాను తేకొనుము-నివినచదుల
నతుల నని కడలి, యిది పంచవటి చిత్రకూటం-బిది ధర
ద్వాజాశ్రమం బనను॥వింటి॥ ౪

వరవిమాన మందఱితో దిగ్గి సో-దరిసీతావహితం-డయి
యేటి, వరమతహానిధి ధరద్వాజుని చివ్య-చరణములకు న
తుండై మ్రొక్కుచు, ధరతుఁడును తినతమ్ముకును సుఖ-భ

జితుల కౌశల్య కుశలియే, గురువర్య యలిన శేషచలశారి
యొక్కటికి నీవయను గుశల మునె. వింటి

(౨. భరణ-రా. ము-కవి గాశము.)

వల్లవి.— నేనకసమయే విసన నెఱవేరకభావమణి రమణి
అను.— నేనకసావయే దేవుని శ్రదశక్తిప్రతి మహాను, భా
వుని భరణ్యాచారు గని. భావతేజః, దీపు వనిక జని
యేని చేసితి ను. జ్ఞు నీవయనల్లను తెలియుననె. నేన॥

అదిమధ్యాంతములు లే. నవ్వయబ్రహ్మమా లే, వానివి
లాసలేల మాయ సమాయ-పాదు సీతే పాండవ్వి పాపవి
యా నన్ని, అదినారాయణస్వామి అంతర్యామి. వాడని
హృదయంకరసికవర-నందితాశ్చ పరమాశ్చ యనెను ము॥ సే॥

సీపు విష్ణుడవు చేవి సీత లక్ష్మణ-దేవుడు శేషుడు తె
లియ సమాయ, సీపు సీయందె సీతే విశ్వము స్వయించి-
నావు నభమువలె సీపు నంటకుర్నావు, సీపు సాక్షిని నిఖల
భూతముల-లో వెలి పూర్ణుడవై వెలయుదు॥ సేవ॥

తెల్లినాసికి సీపు-వేళై తోగేచినావు, కల్లులః బ్రజలః త్రో
వ- గోవిందుడవు, యెల్లనై నల్లనై యేమేమి గన్పట్ట సేమి
గల్గిన వినయమనని యెల్ల సీతే జగము సీవల్ల, మహాగుణలు
నశించినయ్య యొక-మహిమ గలదె సకల్య మనెను. ముని॥

మాయాబడమైన సీతే-మఱి మాడబడననుచే, మాయ
గుణములతోడను-కేయును జగములను, వాయు సూర్యంతు
లో హస్తీ కరిగిస్ట్టు హ-కేయువారికి నవి నీయం మనచార,

మామెను నాయుకే దేహాహితము. వసువీ కిమ్మహి స్థూల
సూక్ష్మ మనం గిలిగి ననె. నేన.

స్థూలము నై రాజము సూక్ష్మము హైరగ్యము. శీలను మే
నులు వేలకొలండులు, హేల చాలించివేరు నీయు విరా
ట్టను. మూలమైన వీయవతా రామసారసార, శ్రీల వెనగి
పోనెను నీకథానుభ-గ్రోలుచారలకే ముక్తి యనెను ముని
నేన.

నలువమూటలు పట్టియున-శీలమనేనై పుట్టి, జలభాగట్టి
యరిగొట్టి, యలవయపుపట్టి భరిక కానల్యుట్టిప్ర-బలుడ
నువనాట్టి-వెలయువేంకటరామ శ్రీకృతారామా; వెలిసి నీవు
కావలసి నేయువని యలవియో మొగుల కవి భరికను ముని. నే

శరణు మోచవనునిగా బరమపాదనునిగా, గిరుణయుంచి
నాయులు నీక నెలయుచి, విమలపూజ వరించి వింహారసింది
మించి పురము పాలించునొకే పు నీదె మూసాపు, పారి
శేషాచలన్మహాక యనిన గురు పాక్ష నుంజి పారి యలరి
రంపెను. నేన.

కవి. భాగవతము-గీతాశ్వాసము.

పల్లవి.—మానినీ పరాశ మాని నీవు వివతే.

అను.—శ్రీనివాసుఁ డీదీల భరద్వాజుఁ డే నన్నిటఁ బూజిం
డై హేతుఁడై, భ్యానించి మది భరతునిగుఱించి హరు
మఃతుఁ గాంచి యమావకరుణారసము నింది, నేను వని
నని మొన నొనర్చిన నెఱవనులు కుశలము మునివిండు.

వాసరాసురులలో మా కాక వెల్పు మన. మాని.

మే మిదె వత్తు మయోధ్య కని తెల్పుమాగు-మాత్తము
న కానతి వల్పుమా న, చిత్తత్వమూల్యసాశీల్య కావల్యకు-
బద్ధిమొక్కితి ననుమా తల్లుల గనుమా, యిత్తటి నతిత్వ
రితగతిఁ జనుమా శృంగిబేరమున నృపత్తముచి గుహునిఁ
గనుఁగొనుమా, మా వందిగ్రామునను మదనుజ ననుజ
నహితుభరతుని గు-హోత్తరుని సేయ మారసి రమ్మా య
నెను హరి. మాని.

మారుతి నతి చేసి పనిచెనను ఖగ పతిగతి శృంగిబేరము
జేరెను సానుజుడై రాముడు, సీతాలక్ష్మణసేనా, ముతుఁ
డై వచ్చుట గుహునిఁ దెలియఁ బలి, అతులముందరమును
జతను వంది వందిగ్రాము స్థితు భరతు శ్రీవిరతుఁ జెంది, నతి
చేసి కుశలమే సుమిత్రానందన సతీసమేతముగ రఘుపతి భ
రద్వాజకడ నున్నాడు సుఖ యనెను. మాని.

మీ! శిష్యునికి నారచీరలు నిలఁ - పవ్వలింది జడదారు
లునై, గువ్వమేత కాదుగూరల మెనఁగెదరు - నొవ్వనివని
యేమి యాడైవరాయఁ, డవ్వరాధఖరాసురుల నోర్చి వారి
ని తెగటార్చి-యతనితమ్ముని సిరులఁగూర్చి, మొవ్వముగఁ
జేకొని కడలి గ, ట్టవ్వలను రావణునిఁ బొరిగొని-చివ్వను
సీతచెలు యుసిపిగొని వచ్చి నన. మాని.

అ, కకొడుకు హర్షపరవశుడై పయ- చేకొనిటనుంచి
గురుయశుడై యీ, యాత్మతి నెనసినయా దేవుడనో నీవు-

రాకులక్ష్యమలచమృది రామండుని, రాక మాకెఱిగించి
మధనించి మము మనిచితి ననియ, నేకలహలమగుల నులరి
రాకొమరుక్తి యరిలజచే: సాకల్యముగ విను మని సుమి-
త్రాకుమారక రాఘవుని గవఃగాఁబోదమనెను. చూచి. ౪

౪, పోరమంత్రి బుధగురుజనులు నయ శేకులు నారమం
జరులు రాక్షసిరానుపామ కించితమ ద్రులై మ-హారాజన
న్నిధిని సన్నిధిని, తేరినటువలె భరణిశత్రుఁడును, శరణు
శరణు ననుసార్పక శత్రునిరితతవిఘ్నుడే సారకమణామృతా
సారలనద్విలోకనము తమ్ములపైఁ బూరించిన శేషశిష్యహా-
రి మన్నించె. మాని.

౫. ముఖారాగము- స్థి. సాకాశము.

పల్లవి.—వినుతశీలా దానవికతసుక నాల వివరే హిమలైల
నాల.

అను.—ఘనుఁడు రాముఁడు వృష్ణకము క్తి తపతమ్ములను
కొనిలించి తోడం నిజ వారల, వృషభాక్షుచరణమ్ముల
లకు ముక్తివంజనము నవకవంజన శొనర్చిరి. విను.

తాలమ్ములుని భరతుఁ డాలింగన మొనర్చె, నాశీలసామి
త్రి-యనుజమ్మ నెనసె, న్నాల్లితమ్ముఁడు కొడుకు-చాల కిపు
లునుకూల యు, లాలించిరి కౌగిలిల రాఘవులఁబాలనయ
మూల నుద్యాను నీనహాయము లత-మ్ముడా యనక భర-
తుఁ డర్పింతును. విను.

గురుభక్తక శాపల్య కెర. గి. తల్లులకెల్ల, గరమృత్తి మొక్కి

మను సరవిమానమున, భరతాదుల నిక్షిణిని భానుకులమునే
చేరె, బురమునందిగ్రామ మును సత్వరము, సురవిమారవర
మా పొగడఁదరమా నుఖం భవతు శివనఖం వహి' యనగా
భవివిశేషవియ. విను.

రామచంద్ర పరేంద్ర రాసిరి యీపాదుకల, నేమించిధ
సమములు సామకాశ్వములు, స్వామినచివాస్తాది సప్తరంగము
లనెల్ల, నీమహిమచే సధికము దశగుణము స్వామీ యాయె
వని, శ్రీమీరాజరాదుకల రామునియమగు లానుకొనకొ
డిగె భవతుఁడు. విను.

పదునాలుగేండ్లాయె భవవంశీయుగలిగని, పదయాత్య
గురువర్ష సత్కార్యధుర్వయిదెసమస్కారశత మిడె ప్రవక్షి
ణము లని, ఒకవిఁచెను వశిష్ఠుని అనుమతిని, తదుపాంతము
నఁ గృపాంబునిధి శేష భరివిభుఁడు సరావర గురుఁడు రా
ముఁ డుండె. విను.

౪౦౦ కర్మచరాగమ-లలతాశ్రమ.

పల్లవి.—ఆయుత జగత్కార్యభూ మాయిత చంద్ర సూర్య
అర్చివన.

అను.—అమోఽదః గానతేయుఁ గాంచి కై-కేముకొడుగువిధే
యుడై సామీ జాగమీ, యాయుధుల రాజ్యము భరింపు
మీపల్లభిద్రుఁడవై, హేయిగా మముబ్రహ్మ నేలు. మా
నాయ నిశేషుచే, మాయమ్మ చేకొనినసిరి సేనముఁదే
సినాఁడు నాకొసంగిన, చాయ నేనివ్వును నీకొనఁగితివా

ప్రొంగవివరణ చేకొనుచునే రాఘవుని. ఆయ.

అన్త్రోజీ వసిష్ఠుడు తథాన్త్రనా చిత్తము రాచినతల్లి భా
మించెను, అన్త్రమునా కుటుంబ స్త్రీయును భరణోక్తిపడి తల్లి
నెను, వాన్త్రునియాయాత్మన మనుజులను వెత్తుటను నుభవి
త్రాక మాపనై సామభవమై సన్త్రయిన వరమాత్మకునింతా
సర్వభుజప్రవృత్తులునుగీర్వచుచు కిది యంత జంత శ్రీకాంధ,
విత్తమగు నెవ్వనితామముడిని విశ్వము నశించు నెవ్వనినయ
ను, శ్రోన్త్రకాండము విలసించును కొన్ని బీలలను వర్తించు
వలించు నతః. వాయ.

ఆవల శత్రుఘ్నుని యానతిన్ కేవలభక్తిఁ బనివారలుని
యనిచి, శ్రీవరదునివివాహమును జరిగితేయ శృంగారాకృతిన్
కుచిహ్నులై విభాకరవంశాగ్రులు శోభిత బహువశులై
శోభనన్నానమునఁ, బావనులై చతురలంకృతు లయి శ్రీ
రామలక్ష్మణ భరణశత్రుఘ్నులు సారమను లయి అలరిరిసు
మంత్రుడు, సావధానమునఁ గై వేసి వ్యంజనము దెచ్చిమీ
రకుడి, గోపయని విన్నవ మొనర్చిన దివ్యమగు నేతెక్కె
జక్కని రామవిభుఁ డాయత.

తెల్లవిగొడుగును బట్టె శత్రుఘ్నుడు మెల్లఁగ వివరణా
మరము లక్ష్మణుడు, పల్లభరథ్యములకండములు దట్టివాగ
లందె భరతుడు, బల్లిదురై కవులెల్ల గుట్టములనెక్కి నుండ
ర మనుజావృతు లయి రాగగానుమోదముతోను, ముల్లము
గ మంత్రవివరణయు పితాంబరముగ భూషణ ప్రభలచేను

జ్వలలులయి ప్లవగదానవకుల తల్లజులు తపనజవిధివగా లుల్ల
సస్త్వపముల నెక్కి విలసిల్లిరి యయోధ్య జేరం జని రిల్లెవి
ల్లిగ ప్రజలుగనుగొని రాహరిని. నాయత. ౩

నాతులు నీతను శృంగారించి నాతపగత్నాఁదోలికమున
నుంచి, భ్యాతిగను సుగ్రీవునిపత్ను లందలముల నారోహిం
చి, చాతురి రాఁగా తౌర్యత్రీకనినాదము మధుర మైతోడో
ననఁగ నింపొనఁగ వ్వి, జాతముఖ్యులు నై గమోక్షులను నా
శీర్వరింపఁ బ్రీత నైముగ నకలవై భవములను ప్రవేశమైరిపు
రి, జాతకౌతూహలమున రాను చందోదయము గని యు
ప్పొంగి, శ్రీతరుగ బాలవృద్ధాఖల చేతనాంబుధి మించి కాం
చి పరించినది. ఆయత. ౪

రాముని దూర్వాదళశ్యాముని హైమమణికిరీటాభిరాము
ని, కామకోటిశృంగారభాముని కల్పకదాముని నామి పరుణ
తామరప నేత్రాఁచలములవాని శ్రీమణిమయాంగిద హారక
లనూపుర, శ్రీమహితనవరత్నకటిసూత్రాఁచస్పృహ్యుఁ గాం
చన చేలుని చలత్కుంఠలశోత్రద్వయు సరనకస్త్రా, రీముల
యజవి తిష్టగాతుని శ్రేతహీతుని శేపాచలపతిని, భామిను
లు మేదలనొనరఁగని రామహిను యేమందు ముందు నేనెం
దుఁగన. నాయత. ౫

౪౦. శ్రీవిరాగము-అదితాళము,

పల్లవి.—మహానియగుగనిపద్ధిని ఉ-మా పర్వతపద్ధిని నివచే.
లను.—మహిమతో రామప్రభు మణిరామస్థైర్య ల్పరిమళహి-

మా బుద్ధులు, బుద్ధివంతుల మనసు ఇట్టి రాపురంబు ప్రజల తమ
ధాన్య మిడత యటన్న మదిని. మహా.

భూరిభేరివాడములు దెవలగ బొనగి యెనగ బాగునన్న
శరీరాదిభూ-వనాద్యుత్తులు వెలుగ, వారకామినులు తాహ
తర్పుంపరి-తారితకుండ యని నగువుర శృం, గానాభిన
యంబులు చెలంగగ-ఘనంబగు తండ్రివంబు జేరెను
హరిమహా.

రామచేవుడు నానల్యాచరగాయుగలికి రామతో నతు-జె
పినతల్లు లలరగా మొక్కి పలికె, బ్రేమచే మగ్గివుని ని
జమనే-ధామమునను విడియింపఁ బంచెను, నామిరి విభవ
గాదుల నకల-నమృత్తనివేశనములగా నిల పెల వొనగెను.

నీరాపరియభిషేకాము చతు-స్సింధుజలముల, భూతి
గాఁ దేఁ బంపు మని భవతు-దానతీయ ననముల, ధాన్యసూ
నునమీరాత్మజాంగ - దనుషేణుల మగ్గివుడు పంచెను,
కాత క్రింద జని వార లచ్చి-జలంబులు దెచ్చిరి శేషగిరివరు
దయమహా.

౧౫. అపారద్రవ్యమునాగము-యోగశాస్త్రము.

పల్లవి.—పట్టాభిషేకము వివరే భాంకరి నీజన్మ-పాపనము
సేవింపుము కోరి॥

అను.—పట్టుగొమ్మ భక్తులకన- బాలవెల్లిదయామృతము
న, కిట్టితపము లెవను చేసిరి-యిత్తుకే మది నగు శ్రీ
హరి ॥౧॥

శ్రీమృతైః పశ్యంతైః మృతైః సుఖైః పాతవైః పాతవైః లభం
నిగమవిచులుగా సుకృత వైష్ణవైః పగదూః శేరి-నవరహారం
కారయంతుల, నిష్కరత్న సింహాసముప - వెలకొలిపిరి సీతా
రాములః || పట్టా ||

హామన్న వన్న చిన్న కన్నలు శేకేల- మన్నలు మంత్రు
లు కన్నలు పసిడి, వన్నయోషధిరసముల వన్ని గూర్చి
వసువు లిందుని, బన్ని శ్రీమంతూః శ్రీయ-పగిడి పభిపేకిం
చిది రాముని || పట్టా ||

హామదేవహాళిగౌతములు- వార్మికాదిహానిచా? యు
గ్యజ, న్నానువేదమంత్రములఁగ - శాగ్రితులసీపుష్పగంధ,
సాముదోగ్గికవంపుగర్జ - హైమకలశముల నొసర్చిరి || పట్టా ||

గౌమగు శత్రుఘ్నుఁడు భరించును, శ్రీమగ్గి - పురుష విధి
మఱుఁ పిరుగపిలను చెలువు, దొడరి శ్వేతహామరముల-విడి
రి వాయుదేవునిచే, నిమదబంగారుసరిఁప-నిలింపరాజు పంప
హరికి || పట్టా ||

రామనామాంకములు పాడిరి గంధర్వులు- ప్రేమ సచ్చర
వెలఁచు లాడిరి అపుడు, వేమలు జనుదురదుభులు- వేలుపు
లు మోయించి రామ, హృదిపై మంచారకుసుమ-వర్షము
లు గురిసిరి || పట్టా ||

కోటిసూర్యేంద్రుమండలాకారమణికి- రీతింగడమకరకుం
దలద్యుతుల, తోటి కాస్తుభాదికముల మొలహాలుసందియ
ల- కోటిమండపసుందరుని కోడందవిద్యాగురుని రాముని || ప

నవమూర్త్యాంశశ్యాముని పుష్కరిణి-వయసుని పుష్కరాం
బుని రుచిర, దివిజమాభ్యుగోళితుని నవ్యచందనాలంకృతుని,
నవమణివలయాంగుళీయ - కవిలనన్ముఖాని రాముని పుష్కరా.

మించుపసిడి మించుతనువుల మోడవులు గీలించి మెల
మి కలిమి వరువునకీ, మించి రామునిదాలోడవనించి
కెంగిలె నాగి,లించి సీతానమాభ్యుగించి మలగుసిరికి
పాకి. పుష్కరా.

నరదురై నుభిహ్మిహ్మి నేలిన-నలనరసుని నానతకర
బుద్ధి, గుణుగెజ్జిగి వర్తింప నవని గరమునునోవాగనో,న
మిడగు శ్రీశీమాచల-సార్వభౌముని వేంకటరాముని పుష్కరా.

౪౩. మంత్రాశా. మంత్రాశాశాము.

పుష్కరి. — నమోస్తు శ్రీరామాయ నానాయనాయ॥

అను. — నమఃపద్మిమిత్రవంశాయరఘు నాథాయసీతానమే
తాయ తే నమో.

రామచంద్రాయ నీలోత్పలకశ శ్యామబోమలాంగాయ,
రామనలలోచనాయ కీరీటకుండలాం॥ తాయ మాయే సిం
హాననస్థాయ తే నమో.

ఆదిమధ్యాంశరహిత స్వం జగ ద్దాది తేవ స్పృహనం,
అదానవ న్య ప్రప్రమాయయా మరాసుం భేదతో వినితే
శ్యాం నమో.

గీతాం విధిస్తే గుప్త స్మృతః శ్రీకపిశ్యాదానాయ, శ్రీల
క్ష్మణా నానతాతేస్త్వ శ్రీమద్భిష్టశ్యాం నమో.

౧౦౮ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణోద్దేశము

కృతవాససి లోకం స్వాన్నేవ కృతవాణ శేషాకృతినా,
ప్రతితాసి శశియార్యాన్నిభేదేన వ్యవ్యాపభిర్వహుమా
పోసి .నమో. ౪

ప్రాణినాం భుక్త మనలహాపేణ వచసి చాన్న మజస్రం
ప్రాణినంచకసహాయో దేహినాం ప్రాణవాదికం తవ న
త్వమేవ .నమో. ౫

బ్రహ్మవిభూతుదాదిభేదాత్త్వం ప్రత్యేక ఇవ దృశ్యమే
బ్రహ్మరానాత్వవాదిభి రసన్యం బ్రహ్మచిచ్ఛిత మఖండం
మఖండం .నమో. ౬

మత్స్యసూర్యవరాహస్పసింహవా మనభృగురామశక్తిరో,
వత్స్యసే శ్రీమహారామో భూత్వా వాసుదేవత్యాగచ్ఛిభి
క్రీడసే .నమో. ౭

చతురమవాది మత్తైక స్థభా సదనచాత్మకం భవ
నం, కృష్ణో భవతో నాన్యం లోకే క్రుశో ప్రసీద త్వం
శ్రీకృష్ణాయ తే .నమో. ౮

ఏతద్భూతకే యద్యత్తన్న దృశ్యకే త్వయా వివా,
భూతభవిష్యతామీశ్వరస్త్వం హేతూ తేతద్భవవరావరత
త్వమసి .నమో. ౯

పరాత్మన స్తే హంసం సవిదుః ప్రాన్యతా జనా భవ,
చృరహంబుజసేవామలమతీనాం పర మైక మేకం విధాం
తత్త్వం .నమో. ౧౦

పరసివానవాదయో బద్ధిర్ముఖా స్పచ్చిరానందభువం,

వరమాత్మానం నవావంతి త్వాం భక్త్యా భజనే సుఖీర్ముక్తి
ముపైతి సయో. ౧౧౩

ఇమం స్థానం విత్వం సుఖీవేన కృత్వాన్ వదన్ లిఖన్
యః, సముక్తి సాఖ్యం భవత్పదం యాతి చాదరాక్షి శ్రీ
శేషాచలవలే స. ౧౧౪

౧౧౪. శ్రీమద్విరాగమునాటకము.

పల్లవి.—వందనము శ్రీరఘునందనా అని. కిందువననా॥

అను.— సా నందనప్రహ్లాదాశ్రయం కేంద్రం సురుద్రాశ్రయే-బృం
దారక స్త్రీనోబృందమున సానందముగ॥నంద॥

రావణాసురుచే న్వరాజ్యము లోల్పడితిమి-దేవా మహాను
భావా, ఆ దేవతాకి మృత్యు జెందె నీ-చేవిభవము తిరుగఁ
తేమారె ననె శరీంద్రుఁడు నంద॥ ౧

యాగభాగములు మాచే గొంతా హరించు-బాగా రా
వణుఁడు పోగా నె, రాగమున మాభాగములు తిరు-గాఁ
గై కొంటి మని కృతగుణులు వల్కి॥నంద॥ ౨

మచ్చిమాపుతోనన్-మిచ్చినపిండము లేదగ, బొచ్చి తా
నే కొను-పొచ్చినే, డచ్చలుఁడు నీచే-జచ్చినందున,వచ్చు
సామ్యునిఁపిశ్చలే-వతలు విన్నవించి. వంద. ౩

శ్రీహరి మాచే దన-వాహనము మోయించె ను, లోప
హి యయి జగ-క్రోధిహిను, హాహాలోర్వి నీ-చే హతుఁ డ
య్యె ను, తాహము గల్గె నీ-వత్సవ నని యతులు.నంద॥

గీతము పాడెదమునం-గీతం పఠపారిజాతా నీలాసమే

౧౦౦ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణోత్తమః

తా సు, జాతోల్లసస్సోమాహులు-మైతీ మని గంధర్వ ల
లరి మనవిచేసి. పం. ౧.

శిష్టరవిద్యాధరమ-మన్నాగగరుకులు, మున్నగు నప్పర
స్త్రీ-లును ప్రసన్నానరాజ్యత మధువునన్న గం-ధర్వనార
వశ్యమునఁ గొనియాడి. పం. ౨.

అది పాపి మచ్చి ప - ర్వామహల్ మందారకృష్ణతోడ
దుందుభులు గూడ జో, డాడ సీతామృతాంజనేయులతో-
గీగించి శేషగిరికృష్ణానుమతి నిరవృత్తి. పం. ౩.

౧౧. పూరిరామ-అదితాశము.

పల్లవి.—కొమారి గారి విసవే రఘుపతిచరిత్రము.

అను.—రాముడు పోర్ణిమి క్కుడై మహాప్రకట కనుర క్కు
డై మనిచె సీతాయుక్తుడై-మనుమతజవంత. గామా.

నెలమూడువావలు గురిపి-శలమూదిపకలపస్యములు, చె
లువొందెను పసుంధర తను వులు నుగంధసుమధలచుత, ము
లయ్యె నరా శ్రీరామస్మన తిలకము శతసహస్రధేను, వులును
నొకలక్షవృషభ ములను ముప్పదికోట్లరిష్ట, ములను వస్త్రా
భరణముల నెలమివేడకాత్తురిస్త, ములగు భూసురనస్త, ము
ల కొనఁగెను రఘూత్త ముచరితము విసవిసఁ గ్రొత్తకా.

నవిత్వమూనుని మన్నించి స్వర్గరత్నవారము చెచ్చి, రవి
వంశముకి దనుజేంద్రుని ప లభిషము లున్నవరత్నహారా
న్నికుని గావించి మించి, నవరణతో నంగదుఁ కేరఁ బిలిచి
భుజిస్త లిచ్చి ప్రివిమలభృత సంజలియుతుడై, కొలిచియు

న్న హనుమంతుఁ నిలకించి యిలకుమారిక, తలచి యున్న
భోరికి యలక నొనఁగ ననుకొనికి చెరికి తానహరము దొ
రకె. కామా.

నీత తారావళిఁ జూచుఁ జెలుపునితో మోముఁ జూచు
విశ్వాతపానదులు జూచుచు న్నులులున్న తటి నృపారి, నీ
త యెనవికిఁజోచు వారి కిమ్మరినఁ జాతురి న్నృపకృతి మన
మున ననున్మరించె న్నడపి నీతే, బాసనయన చాల గార
వించి నెనరు మించి శీతాంశుకోటిరుచిరము బాసమున్మెముల
నరము, చాతాశ్మజకంఠరము నంచి యలంకరించె గరము.
కామా.

3

మాకుని గౌరవమున మెఱుపు తారావళితోన, సూర్య న
ట్లుండె నంశ శ్రీరామవిభుఁ డతని, జేర కన్నుని హనుమం
తా న్నానోపదేశము సారము గొను మని యొనఁగ వింటివే
మున్న అనిలజాడు నమ, స్కార మెనర్చి అనుయోగంబు నే
న్నుఁ గొనినూమచుందు శ్రీరామా నీకథ మందాక,
ధామణి వెలయు నందాక నానూథ నేవెంతు మీనటాకు
మున ననెను. కామా.

4

కోరినట్లెల్ల చచ్చి నా మీరి కల్పాంతమున ముక్తియ, సా
ర సాయుజ్యము నొందెదవు అని నలికి హరి యపుడు, శ్రీర
మున నీత నీవు నెర దుండు రచట శ్రీ రాఁలు సకలసంపద
లు సుఖమున త్యాగండుడై, వారికి నతుండను హిమవత్స
ర్వతమున మహిమ,తో రామహమకప మహిమ ద్యుతితే

జా. దోనర్పు చుండె నుమా. కామా. గ.

ముకుళితకరకమలం దయి ముండర నిలుచున్న గుహుని
కి, గళితస్థపంశసార్వభౌముడు సర్వజ్ఞుడనగుఁడొక
లంకుఁ డయిన శ్రీరాముడు చాలా రాజ్యము, ప్రకటముగా
నొసఁగి ప్రజల నేలుము వీవు తుడ సాహస్యము క్రికి కుమ-
రై చదురై నవరయ్యెడ వని పెలవిచ్చె, సకలేశుననుజ్ఞ సమ-
స్కాన కతము లొనర్చి నను, వ్యకపుత్ర విభీషణుఁడును దను-
తమ భూములకుఁ జివరి భామా. కామా. గ.

ధరణీధరుఁడు శేషాద్రి ధరణీసీతామనోహరుఁడా, హరి
చరమాత్ముఁడు నిష్క్రియుఁడు స త్యప్రకాశకున, గురుస్వ
నుభానుభవుఁడు రాముఁడు కర్తృత్వా విరహితుఁ డయ్యును
నుజాఁ డయి నందువలన జనోపదేశకుఁ డయి, గురుతరాత్వ
మేధశతమొనర్చుచు దరుణేమణితో బదివేలేం, ద్విరహించె
రాముని నేవించె హితుడై యువరాజై దయ యుంచి, సక
సమతియై ప్రజల మించి సామితి చెలంగె శ్రీమించి. కా. ౮

౮౬. కంకరాధరమూలపుత్రశము.

వల్లభి.—శ్రీరామునిశ్రీమచ్ఛరితము శ్రీజ్ఞానసూన విసవే.

అను.—నారాన్నిధిగర్వవిభంజనో దారశరలాఘవ్రుచి యీ
రాఘవ్రుచి, క్షౌరమావరు నతశ్రీకరుని రావచిత్తుఁ
ని, సారసదశేతుని సర్వనిలతుని, హానూపురకిరి
టాంగరుని మణి సుగ్రీవుని వైరహృదయవిభీషణుని మ
ధురభాషణుని. శ్రీ.

అమువ్యము ఆరోగ్యవ్రజము ఆమోదము, శ్రీయశోవర్ధ
నము శ్రీసీతాపతివ్రసాదము, శ్రీయోమాన్దము ప్రియకుమార
రవిద్యారత్న సంధానము, హాయిరావనము జ్ఞానోదయము న్ని
త్యాభ్యుదయము సధికపుగ్గా, మ్నాయము అధ్యాత్మరామా
య-౧౦ నెవరు విన్నను దివి నావా రసఖులై నా, రాయ
ణుని కరుణా భస్మ-లనా దగుచు రంగమున. శ్రీ.

భూమిసురులు పోయి పౌజస్యము చెందుదు రిం, జేయ
రాజవ్యాసుము వింటే చెందు విజయసౌఖ్యము, ఈమహా
తాఖ్యాన మెవరు వినిన వారు, స్వామికి సన్మాన్యలు వర
ధన్యులు కామిత్యావ్రజము జనకోటిజన్మదుష్కృతసం భూ
తగుణ సంస్మరియ నెడివారాన్నిధి చాటి, శ్రీమహావిష్ణునా
యవ్యవసం బొందుదురు ముదంబు రామతారకము శాంభవి
యోగసుందరము. శ్రీ.

శ్రీశేవాచల వేంకటాఖ్యల-క్షీరమణునిచేర, సీతలహృది
లక్ష్మీన-శ్వశిత్వకాలిచేరన, కోశాతీతసతీశసత్యజ్ఞాన గురుజ్ఞా
విష్ణునిచేరను శృష్టానిచేరను, ఈశుభాధ్యాత్మరామాయణము
జెనుగు కీర్తనలుగ నేర్పరించె సగుణముక్తానుగులచేరను
కౌశలంబునను యుద్ధకాండము యిదిష ట్కాండ మఖండ
చిననుభవించిరవి సుబ్రహ్మణ్యకవి. శ్రీరాముని.

౪౭. పాపేరితాగము- అపరాధము.

పల్లవి.—మంగళం శుభమంగళమ్.

అను.—సంగీతలోయిదికి శృంగారశేఖరునికి, పంగజాతకోటి

నూచి రాంగుడికి రాముడికి పుంక

సీతాసమేతునికీ శీతనికీ భరత, బాకావనికీ ఆయనను
 శం. స.కొత్తూపాలనును తాళివేయని, చ్చాత్రవిక్రమాంబ
 నా బాత్రీరామునికీ, కొనల్యమాయనికీ కైకీయివరదునికీ,
 ద్వైనువాళువుని కిది ఆయనంగళం.

కోనలన గరిష్టాదుకి గోరికలపెన్ని ఛికి, తీగినదాభ్యుపయు
నిక ప్రేనివానమూ రికి. మంగళం.

శ్రీధరునివలె రాధుని భక్తజన, సాధారణుని జయ
మంగళం. మా-లాభాభాదెమట్లమ లాగినమాప్రార్థివ్య,
బోధానందభువ పూర్వజ్యోతిః. మంగ. 3

హరిః భవనరథ తిరికి భువనూచ. హరిః, శరణానతశివరిః-
జయమంగళం. కూరహిరణ్యోతి రోషగ్రణితి, హిరణ్యో
తిస్తు సహార సరశేవరితి. మంగ.

భానుసూనురాజ్యవం భావనిపురునికొమ్మ, కృష్ణ కుశోగ
మునికి జయమంగళం. నన్నానాన్మనిక్ సింధు మానానిచి-
రికి సన, మాననాన ప్రదీపాః పైత శ్రీరఘువిక్తి. మంగ. ౫

పక్షి వాహనునికి నక్షత్రమునికి నరసి, నాథుని శక్తితో ముడిపడి
జయమంగళం. అక్ష్ర శిశి తమారి చతుక ధాత్యకుంభ కష్టా
ది, రక్షోపేరునికి రాజవరమేళయనుది. మంగళ.

[illegible]

శ్రీకాళహస్తినిగ శీతంభుమిన్మునినీ, శాకర్థశానికి జయ
గళం. శ్రీకరుల్ ఘాస్వయ సింహాననమ్మనినీ, వేది కార్య
మీది వేంకటమనిప్రహ్లాద్యనినీ. మంగళం.

౩. శ్రీనాయకకృపచేతను

గానాధిపులకును నెల్ల గమహృద్యంబా

భావశశితారకంబై

మానుగనీపు వ్రకంబు మహి నగదొందుకా.

శ్రీయశ్చాత్మరామాయణకీర్తనలు యధాకాండము

సంపూర్ణము.

.

National Library,
Calcutta-27.

DBAC00002350TEL